

mert ugyanazon a földön élünk

**/kritikai
gondolkodás
fiatalokkal**

Módszertani
és jógyakorlat
gyűjtemény

Az Európai Unió
támogatásával

Szerkesztette

Deviszont Közösségi Tér

Fuxreiter Fanny
Ihász Orsolya
Szarka Alexandra

Mentés másként pedagógia csoport

Bilibók Karola
Csala Hermina
Gegő Virág
Hart Edina
Jakab Villó-Hanga
Szabó Ivett

Social Fiber Egyesület

Bedó Hanna
Madaras Dávid
Panek Zsuzsanna

Köszönet a szerkesztésben nyújtott segítségért:

Fülöp Adél
Kiss Tibor
Madaras Szilvia
Sándor Dóra

Design, tördelés

Csala Hermina

A kiadvány az Erasmus+_KA210_Kritikai gondolkodás és állampolgári nevelés roma fiatalokkal projekt keretén belül valósult meg.

**Budapest – Kolozsvár
2025**

Tartalomjegyzék

Előszó

Közösség nélkül nincs kritikai pedagógia

Ismerd meg szervezeteinket

Deviszont Közösségi Tér

Social Fiber Egyesület

Mentés másként pedagógia

Szószedet

Deviszont Közösségi Tér

Social Fiber Egyesület

Mentés másként pedagógia

Jógyakorlatok

Közösségi működés:

1. Nyitókör
2. Keretfotózás
3. Egy tárgy legszebb pillanata
4. Közösségi szabályok alkotása
5. Az együttműködés próbája
6. Félévtervezés, projektervezés
7. Lezáró és visszajelzést kérő gyakorlatok
8. Hogyan adjunk visszajelzést? Nagykörös visszajelzés

Társadalmi témák:

9. Munka-activity
10. Véleményvonal
11. Emberi jogi gyakorlat
12. Problémafa a lakhatási helyzetről
13. Asszociációk az együttműködésről
14. Világalkotás
15. Munkaszerződési hibák
16. Szakszervezeti filmklub és sajtótájékoztató
17. Lakógyűlés szerepjáték
18. Hírszínház oktatással kapcsolatos hírekkel
19. Játék a felnőtté válásról
20. Milyen érzés fiatal felnőttnek lenni? Testtérképezés

Foglalkozástervek

- 1.1. Közösség, érzelmek és empátia projekt – első alkalom
- 1.2. Közösség, érzelmek és empátia projekt – második alkalom
- 1.3. Közösség, érzelmek és empátia projekt – harmadik alkalom
2. Iskola projekt – első alkalom
3. Lakhatás és közösségek projekt – első alkalom
4. Példaképek projekt
5. Nemi szerepek
6. Asszertív kommunikáció
7. Nyelv és kultúra projekt
8. A közös tábor terve

Hatásmérés összefoglalók

Deviszont Közösségi Tér

Social Fiber Egyesület

Interjúk

Deviszont Közösségi Tér

Social Fiber Egyesület

Függelék

1. Rontott munkaszerződés
2. Háttértörténet és karakterkártyák
3. Karakterkártyák
4. Segítségkérő protokoll

Előszó

Közösség nélkül nincs kritikai pedagógia

A fiatalokkal való munkánkban azt tapasztaljuk, hogy a társadalmi ügyek iránti érdeklődés felkeltéséhez, az elköteleződés és cselekvőképesség ösztönzéséhez megtartó és támogató közösségre van szükség. Mindennek az alapja, hogy olyan közösséget hozunk létre a fiatalokkal, amely önmagában vonzó és felszabadító számukra – erre alapozva kerülhet sor a tudásunk fejlesztésére, kritikai pedagógiára.

A Deviszont Közösségi Tér és a Social Fiber Egyesület partnersége Magyarországon és Romániában élő, eltérő társadalmi háttérű, roma és nem roma 13-20 év közötti fiatalok kritikai gondolkodásának fejlesztését és állampolgári nevelését tűzte ki célul. A Mentés másként pedagógia csoport tagjai kritikus barátokként, szakmai tudásukkal és friss meglátásaikkal segítették és kísérték végig a két egyesület munkáját. A partnerszervezetek azonos értékek alapján végzik fiatalokkal való munkájukat, de eltérő módszertant helyeztek eddig előtérbe: a Deviszont Közösségi Tér a kritikai pedagógia szellemiségében Budapest külvárosában élő, szakképzésben tanuló fiataloknak tervez heti rendszerességű programokat, a Social Fiber Egyesület a résztvevő gyerekek és fiatalok számára szervezett heti foglalkozásokon, illetve téli és nyári táborokban ötvözi a kritikai gondolkodás készségfejlesztő gyakorlatait és az élménypedagógiai eszközök közösségépítő hatását.

A Deviszont és a Social Fiber fiataljai rengeteg kihívással találkoznak életük során: vannak amelyekben osztoznak, és vannak eltérő tapasztalataik. A két szervezet munkájának alapja a fiatalok társadalmi valóságának és közösségük igényeinek elismerése, erre reagálnak foglalkozásaikkal. Legyen szó nyitó- és zárókörökről, csapatjátékokról, közösségi vitáról vagy szerepjátékokról, a cél mindezzel önmagunk megismerése, közös világunk értelmezése és felelősségünk megtalálása.

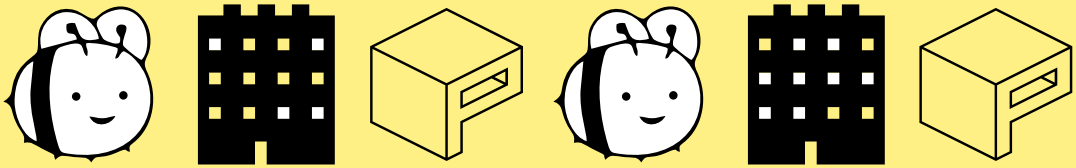
Közös módszertanfejlesztő munkánk célja a korábban alkalmazott jógyakorlatok beazonosítása, átadása, és új foglalkozástervek, készségfejlesztő modulok kialakítása volt. Jelen kiadvány tapasztalataink gyűjteménye, amely elsősorban az ifjúságsegítő szakemberek, pedagógusok munkáját könnyítheti meg, valamint hozzájárul az alternatív tanulási módszertanok népszerűsítéséhez.

Nem klasszikus eszköztárként tekintünk rá – a struktúra összeállításakor az egyik fő szempont a szervezetek egyéni perspektívájának megjelenítése volt, így az olvasó a 20 jógyakorlat és a 10 foglalkozástervezés mellett sok személyes hangvételű szövegrésszel is találkozhat.

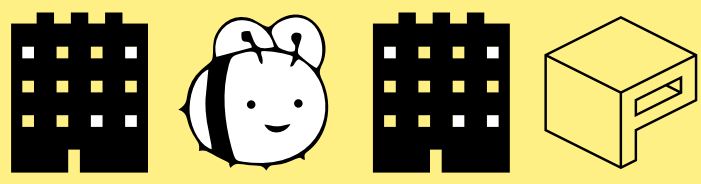
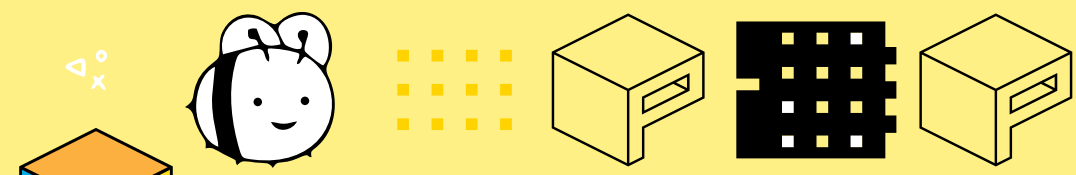
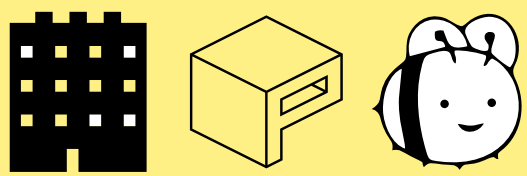
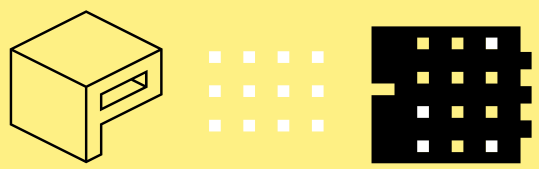
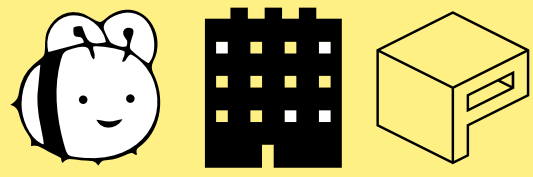
A jógyakorlatok és foglalkozástervek gyűjteményébe olyan közösen azonosított vagy kifejlesztett tevékenységek kerültek, amelyeket a projekt ideje alatt mindkét szervezet kipróbált saját fiataljaival – ennek lenyomatát képezik a reflexiók, amelyek egyrészt tanulságos beszámolók egy-egy gyakorlat alkalmazási lehetőségeiről, másrészt olyan személyes megélések, amelyekből sok facilitátor meríthet lendületet és bátorságot. A szervezetek missziójáról és víziójáról a bemutatkozó szövegek és a szószedet fogalommagyarázatai tanúskodnak. A kiadvány a két éves projekt eredményeit összegző beszámolókkal, és a szervezetek munkatársaival készített, személyes hangvételű interjúkkal zárul, melyek segítenek megérteni, mit jelentenek a kritikai pedagógia programok fiatalok és facilitátorok számára.

A kritikai pedagógiai szemléletmód hiányzik a domináns pedagógiai gyakorlatokból – jelen kiadvánnyal ezt az űrt is szeretnénk volna csökkenteni. Hisszük, hogy a fiatalok aktív résztvevői és formálói lehetnek mind saját tanulási utuknak, mind a világnak. Ahhoz, hogy kialakíthassuk ezeket az előremozdító pedagógiai helyzeteket, kockázatvállalásra, kísérletezésre és tapasztalatcserére van szükségünk – ebben szeretnénk támogatni olvasóinkat is.

a Szerkesztők

Ismerd meg szervezeteinket

Deviszont Közösségi Tér

A Deviszont Közösségi Tér egy kritikai pedagógiai program Budapest külvárosában, amely az oktatási rendszerben és a társadalomban megjelenő egyenlőtlenségekre ad helyi szintű választ. Szakképzésben tanuló fiataloknak biztosítunk lehetőséget a társadalomról és önmagukról való tanulásra, fejlesztve szociális készségeiket és kritikai gondolkodásukat. Célunk, hogy felkeltsük a hozzánk járók érdeklődését a társadalmi témák iránt, és együtt gondolkodjunk a társadalmi változás útjain.

Heti rendszerességgel szervezünk a fiatalok számára projektalapú foglalkozásokat és klubokat. Büszkék vagyunk rá, hogy működésünk 6 éve alatt saját kritikai pedagógián alapuló módszertant dolgoztunk ki, amely pozitív hatással van a fiatalok életére.

Pedagógiai programunk három pilléren nyugszik: közösségiség, kritikai gondolkodás és politikai cselekvés. Olyan befogadó teret működtetünk, ahol a fiatalok a diszkrimináció veszélye nélkül lehetnek önmaguk, és megtapasztalhatják a demokrácián és szolidaritáson alapuló közösség erejét.

A fiatalokkal együtt tanulunk a közösségszervezés, érdekérvényesítés és politikai cselekvés alapjairól. Közösén azonosított témákkal foglalkozunk, amelyek kapcsolódnak érdeklődési köreikhez, és meghatározó szerepük van életükben. Korábban feldolgozott témáink közé tartozik az interkulturális kommunikáció, a lakhatás, az érzelmek, a munkaerőpiac vagy a jövő iskolája. A foglalkozásokon közösén gondolkodunk a társadalmi változás lehetőségeiről, a problémák azonosításától az alulról szerveződő csoportok ismertetéséig. 2018 óta több mint 400 középiskolást értünk el foglalkozásainkkal. Rendszeresen együttműködünk civil szervezetekkel, szakszervezetekkel, aktivista csoportokkal.

Foglalkozásaink mellett Alumni csoportot működtetünk azoknak a fiataloknak, akik már elballagtak a közösségi térből. Hosszú távú célunk, hogy lehetőséget teremtsünk számukra, hogy önkéntesként visszatérjenek a közösségi térbe. 2023-ban elindult az alumnik önkéntes képzése, amelynek résztvevői közösségi programjaink lebonyolításában segítenek.

A Deviszontot elkötelezett pedagógusok működtetik, akik hisznek a pedagógia és a fiatalok társadalomalakító szerepében. Velük együtt egy szolidárisabb, igazságosabb, egyenlőbb világot dolgozunk.

Social Fiber Egyesület

A Social Fiber Egyesület informálisan 2022 decemberében kezdte munkáját, majd következő év februárjától vált hivatalosan is civil szervezetté. Heti rendszerességgel műhelyfoglalkozásokat, és félévente-évente táborokat szervezünk sérülékeny csoportokból származó kiskorúaknak. A programjaink célja a gyerekek és fiatalok autonómiájának megerősítése, illetve a művészetekben való elmélyülés és a művészeteken keresztül való önkifejezés helyzetének megteremtése. A különböző játékos tevékenységek megfelelő terepet nyújtanak az állatokkal való kapcsolódásra, saját jogaik megismerésére, a felelősségvállalás és az erőszakmentes kommunikáció gyakorlására. Az élménypedagógia alkalmazott eszközei hozzájárulnak a közösségi érzés erősítéséhez, a sporttevékenységeken keresztül pedig a fair play és konfliktuskezelés helyzeteivel találkozhatnak.

Jelenleg a szervezet két alkalmazásban lévő munkatárssal, öt állandó önkéntessel és egy nagyobb, 15–20 személyes, visszajáró önkéntes csapattal dolgozik.

Heti rendszerességgel tartunk foglalkozásokat Pataréten (3–11 éveseknek), illetve egy kolozsvári gyermekotthonban (7–14 éveseknek).

Félévente szervezzük meg Kisadorjában (Maros megye, Románia), a Mumush World Egyesülettel partnerségben, a Mumush Kids Camp nevű öko-művészeti táborunkat, ahova egyaránt várunk román, magyar és roma gyerekeket, családban és otthonban, illetve városon és vidéken élőket. Évente kerül megrendezésre a Tomash Pottery kerámiastúdióval közös Tomash Pottery Camp nevű alkotótáborunk, ahova Romániában élő ukrán menekült családokat várunk. Legújabb projektünk egy pataréti gyerekeknek szervezett tábor, ahol az élménypedagógia módszereivel szeretnénk közösségépítő programokat nyújtani résztvevőinknek.

Emellett a budapesti Kacsakő Egyesülettel partnerségben negyedévente ifjúságsegítő képzéseket szervezünk önkénteseinknek és hasonló munkát végző civil szervezetek tagjainak.

A Social Fiber Egyesület egy horizontálisan szerveződő csoport, ahol minden munkatárs és résztvevő ugyanolyan fontos szereppel bír a döntéshozatal során. Az egyesület olyan hálózatot épített ki, amelyben releváns pedagógiai tapasztalattal rendelkező, a hátrányos helyzetű fiatalok ügyei mellett elkötelezett, különböző művészeti ágazatokban dolgozó szakemberekkel működünk együtt. Az egyesület önkéntesek és szociális munkások képzésével is foglalko-

zik annak érdekében, hogy a gyerekekkel és fiatalokkal folytatott közös munka minél megalapozottabb és biztonságosabb legyen.

Mindannyian kölcsönösen függünk egymástól, közösen alkotjuk a nagy társadalmi szövetet – ennek fontosságát hivatott nevünk is kiemelni. Programjainkon keresztül a fiatalok és az ifjúsági segítők egyaránt részeseivé válhatnak a Social Fiber közösségének. Olyan közeg ez, ahol lehetőségük van felszólalni és vitázni, fejleszthetik énképüket és céljaikat, és megtapasztalhatják a jelenlét fontosságát.

**MENTÉS
MÁSKÉNT**
PEDAGÓGIA

Mentés másként pedagógia

A Mentés másként pedagógia csoportban oktatási háttérintézményként kötjük össze a pedagógusokat, a segítő szakembereket, a kutatókat, az állami és civil szervezeteket 2018 óta. Célunk, hogy kölcsönös tudásmegosztáson és szakmai hálózatépítésen keresztül teremtsünk és tegyünk cselekvőképessé egy olyan alulról szerveződő szakmai közösséget, amely együtt tud dolgozni egy mindenki számára hozzáférhető, egyenlősítő, demokratikus közoktatás megvalósításán.

Eseményeinken az oktatásban résztvevők egymástól tanulhatnak a kritikai pedagógiáról, demokratikus oktatásról, szervezetépítésről, ugyanakkor kapcsolatokat alakíthatnak ki olyan szakemberekkel, akikkel később együtt gondolkodhatnak cselekvési lehetőségeiken. 2024-ben hatodik alkalommal szerveztünk többnapos pedagógiai konferenciát, melynek témája a szolidaritás és öngondoskodás volt.

Hiszünk abban, hogy az oktatás mindannyiunk közös ügye – egyrészt azért, mert előbb vagy utóbb mindenki személyesen kapcsolatba kerül az oktatási rendszerrel, diákként, szülőként vagy szakemberként. Másrészt, és tágabban értelmezve, egy jól működő közoktatási rendszer elengedhetetlen alapja egy demokratikus társadalomnak. Ebben az értelemben a közoktatási rendszer feladata nem a (munka)piaci igények kiszolgálása; egy erőteljes eszközként tekintünk rá, ami hozzájárul egy egyenlőségen és szolidaritáson alapuló társadalom kialakításához. Ebben a társadalomban az emberek felnőtt koruk nagy részét nem azzal töltik, hogy az iskolában szerzett traumákat és individualista mintákat próbálják feldolgozni és átírni, hanem épp ellenkezőleg, az iskolában tanulnak meg reziliens, társadalmi felelősségvállalásra és empátiára képes állampolgárokká válni.

Feladatunknak tekintjük, hogy minél többeket készítsünk felismerni: mindannyian felelősséggel rendelkezünk az oktatás jövőjét illetően.

Munkánkat egyelőre önkéntes alapon végezzük, de a jövőben szeretnénk formálisabb kereteket adni a szervezetnek, abban bízva, hogy így több erőforrást tudunk mozgósítani céljaink eléréséért.

közösségi nevelés

A Deviszontban minden ember kapcsolódik a másikhoz, bizalommal fordulunk egymás felé. Megtartó közösséget alkotunk, amit tudatosan építünk: közös értékeink és szabályaink vannak, saját ünnepeink és hagyományaink. Figyelünk egymásra és a fiatalok jóllétére. Abban hiszünk, hogy emberi kapcsolatainkon keresztül tanulunk, és közösségben erősebbek vagyunk.

deviszont szószedet

A politikát széleskörűen, közéletként értelmezzük. Célunk a közügyek iránti érdeklődés felkeltése, a közélet és a politika megismerése mint közös felelősség. A politikai cselekvés számunkra azt jelenti, hogy foglalkozunk állampolgári kérdésekkel és olyan társadalmi ügyekkel, amelyek érdekében emberek szerveződtek és kiálltak egymásért. Minderről abban a szemléletben tanulunk, hogy a társadalmat emberek alkotják, így megváltoztatni is emberek tudják.

politikai cselekvés

kritikai gondolkodás

A Deviszontban a fiatalokkal közösen tanulunk a társadalomról. Megvizsgáljuk a minket érintő jelenségeket, kérdéseket teszünk fel, válaszokat és összefüggéseket keresünk. Arra biztatjuk egymást, hogy merjük megkérdőjelezni azt is, ami a megszokás miatt egyértelműnek tűnik. Személyes tapasztalatainkat rendszerszinten elemezzük, mindenki tudásának elismerésével.

Működési alapelvünk. Abban hiszünk, hogy demokráciára demokrácián keresztül nevelünk. A Deviszontot a fiatalokkal közösen működtetjük: együtt döntjük el, hogy milyen témákról tanuljunk, hogyan rendezzük be a teret, milyen programokat szervezzünk.

A fiatalok a közösségi térben valódi döntéseket hoznak, mindenki véleménye ugyanannyit számít. A Deviszont fenntartását biztosító pedagógusok között sincsenek főnökök, azonos felelősséget vállalunk a közösségi tér működtetésért, döntéseinket konszenzussal hozzuk.

A Deviszont fő értéke a szolidaritás. Fontosnak tartjuk, hogy ahogyan a közösségi térben is segítjük egymást, úgy más csoportok mellé is odaálljunk, ha szükség van ránk. Azt gondoljuk, hogy felelősek vagyunk egymásért, és jobban működik a világ, ha összefogunk.

szolidaritás

sérülékeny csoport

Olyan embercsoport egy adott országon belül, amely külső adottságai, helyzete miatt nem részesül az ország nyújtotta szociális szolgáltatásokban, következésképpen nagyobb mértékben szorul humanitárius segítségre.*

Minden ember sebezhető, viszont vannak csoportok, amelyek helyzetüknél fogva sérülékenyebbek, mint mások, kevesebb lehetőségük van emberi potenciáljuk megvalósítására, és a társadalmi kirekesztés veszélyének is gyakrabban vannak kitéve. Egy csoport sérülékenységének felmérése az indikátorai között szerepelnek: a szegénység (különös tekintettel a mélyszegénységben élőkre); az iskolázottság, a kiskorú anyák, a speciális igényekkel élők aránya (mobilitás, mentális, szellemi, érzékszervi, stb); a munkanélküliség aránya; az otthon beszélt nyelvek; az életkor (18 év alattiak és 65 év felettiak); a nemi egyenlőtlenségek; a népsűrűség az adott csoportban/területen; a tömegközlekedéshez való könnyű hozzáférés/gépjármű nélküli háztartások száma; az éjjeli és a nappali munkát végző személyek aránya.

Ezek a tényezők mélyen gyökereznek társadalmi rendszereinkben, és a marginalizáció megsokszorozóiként működnek,

ami főleg válságok és katasztrófák esetén válhat nyilvánvalóvá. Ezért fontos, hogy a hatalmi viszonyokat ne egydimenziós kategorizálásokon keresztül vizsgáljuk, amelyek homogén csoportok létrehozásához vezetnek. Az identitások társadalmi konstrukciója, például az etnikai hovatartozás, a fizikai/mentális/érzelmi állapotok nem homogén konstrukciók. Az interszekcionális nézőpont segít feltárni a társadalmi változók és identitások kereszteződését, valamint a különböző csoportok sebezhetőségének és a veszélyeknek való kitettségük átfedését, elősegítve az alapos igényfelmérést.

*M. Marin-Ferrer, L. Vernaccini, K. Poljansek: INFORM. Index for Risk Management Concept and Methodology Version 2017, JRC, European Commission (2017)

*social
policy
szószedet*

környezeti hatás Pataréten

Makro- és mikrokörnyezetünkkel folyamatos kölcsönhatásban vagyunk. Még ha a makrokörnyezetre nehéz is hatással lennünk, mikrokörnyezetünket alakíthatjuk úgy, ahogy szeretnénk, hogy visszahasson ránk. Ha biztonságban érezzük magunkat, könnyebben létrejön a bizalom. Még egy olyan, állandó emberi tartózkodásra nem alkalmas, egészségügyi szempontból életveszélyes, szociálisan pedig kirekesztő környezet, mint a Kolozsvár melletti szeméttelep, a Patarét is alakítható, ezen belül is lehetnek biztonságos pontok.

Egy adott csoport azon képessége, hogy a várható veszélyekre felkészítse tagjait, a változó körülményekhez alkalmazkodni tudjon, valamint hogy át tudja vészelní a válságokat, és helyreállítsa a válságok okozta zavarokat. A Social Fiber egyesület névadó ötlete az az alapgondolat, hogy mindannyian interdependensek vagyunk, részei vagyunk a nagy társadalmi szövetnek, ezért közös társadalmi érdekünk és felelősségünk, hogy a sérülékeny csoportoknak hasznos és emberséges eszközöket nyújtsunk saját közösségi rezilienciájuk fejlesztéséhez.

közösségi reziliencia

közös játék

Minden játék szabályokra épül. A közös játékon keresztül meg tapasztaljuk az együttműködésen alapuló szabályokat. A mozgásra épülő játékok segítenek a stresszoldásban, ellazulásban, jótékony hatást gyakorolnak a fizikai és mentális állapotunkra. Ebből következik az is, hogy közös játék által hatékonyabban tudunk tanulni, fejlődnek a kommunikációs és problémamegoldó késégeink, valamint erősíti a társas kapcsolatainkat is. Ezek a játékok megtanítanak tiszteletben tartani a szabályokat, ugyanakkor arra is nevelnek, hogy aktívan alakítsuk őket, ugyanis azok a jó szabályok, amelyek közös megegyezés alapján születnek. A fair play, azaz a korrektség, a közös játék által fejleszti a belátást, az objektivitást és az empátiát.

Social Fiber szószedet

A társadalmi, kulturális, etnikai, fizikai és nemi sokszínűség érték. Szerintünk ez alkotja a társadalom erejét, a másik jólétére fordított figyelem és a szolidaritás rezilienssé tesz egy adott társadalmat. Ha az inklúzió alapelvei által működünk (befogadás, esélyegyenlőség, diszkriminációmentesség és részvétel) megtapasztalhatjuk a valódi közösségiség érzését.

szociális inklúzió

hálózatépítés

A Mentés máskéntben célunk, hogy egy olyan horizontálisan szerveződő közösséget alkossunk, amely összekapcsolja a demokratikus oktatásért dolgozó szakembereket. Pedagógusok, pszichológusok, gyógypedagógusok, szociális munkások, kutatók, civil szervezetek, ifjúsági munkások, művészek közös felelősségvállalása segítheti üzenetünk kihangosítását: az oktatás minden állampolgár közös ügye. Olyan szakmai háló létrehozásán dolgozunk, amely a szolidaritás, az empátia és a szabad véleményformálás erejével segíti a társadalmi változásért folytatott munkát.

Változtatni szeretnénk a középszintű normáihoz igazodó oktatáson, amely egyre inkább növeli a szakadékot a jól szituált és a szociálisan hátrányos helyzetben lévő családok között. Úgy gondoljuk, hogy az oktatáshoz való egyenlő hozzáféréshez nem elég egyforma mennyiségű és minőségű anyagi, szellemi és érzelmi támogatást adni a különböző társadalmi csoportokban élőknek, hanem az oktatást a kisközösségek igényeire kell szabni.

egyenlősítő közoktatás

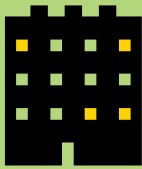
kritikai pedagógia

Alapjainkat Paulo Freire mozgalmi tevékenysége nyomán, a kritikai pedagógia elveire helyezzük. A kritikai pedagógia védelmet képez az olyan elnyomó hatalmi diskurzusokkal szemben, amely a másságot félelmetesnek és ellenségesnek titulálja, miközben a hatalom az általa képviseltek számára is egyre inkább leépíti a szociális támogatást nyújtó oktatási, egészségügyi és közbiztonsági intézményrendszert. Úgy gondoljuk, hogy a szociális intézményrendszer megerősítésére van szükségünk egy biztonságos társadalomhoz. Ne csak a kiváltságosok jóléte számítson a politikai döntéshozáskor, hanem minden egyes ember, állat, növény, tehát ökoszisztéma jóléte.

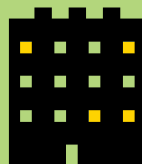
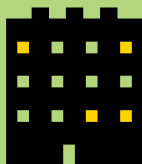
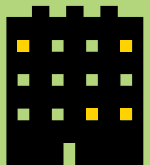
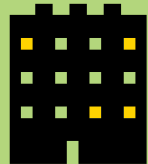
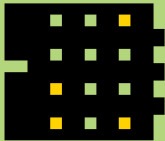
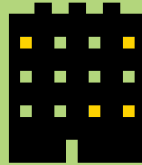
A társadalmi változásért folytatott munkának csak egy kis szeletét tudjuk vállalni, de egy nálunk jóval nagyobb mozgalom részeként képzeljük el magunkat. Az oktatásban résztvevő szakemberek egyéni megbecsültsége, szakmai elismertsége, érzelmi biztonsága elengedhetetlen szerepet játszik abban, hogy bízzanak a saját és közösségük víziójában, és alulról szerveződve tudjanak pozitív hatást kifejteni mikro- és makrokörnyezetükre.

szolidaritás

*mentés
másként
szószedet*

Jógyakorlatok

1. Nyitókör

Ld. Foglalkozástervek kezdő momentuma

- empátia
- önkifejezés

10-25 perc, a csoport létszámától függően

létszámtól független

egy szabadon választott „beszélő tárgy” (pl. plüssállat, labda)

Leírás

A foglalkozásokat nyitókörral kezdjük. Körben ülünk, és megkérjük a fiatalokat, hogy mondják el, hogy érzik magukat. Ezt követően felteszünk egy olyan ráhangoló kérdést is, amely az aznapi foglalkozás témájához kapcsolódik.

A nyitókörben a facilitátorok is részt vesznek. Egymás kezébe adunk, vagy passzolunk egy „beszélő tárgyat”. Mindig annál van a szó, akinél a tárgy van, ez segíti a koncentrációban a fiatalokat. A nyitókörok célja az egymásra hangolódás, az empátia, a koncentráció fejlesztése, de segít az önkifejezésben és az érzelmek megfogalmazásában is.

Alternatív verziók:

A „hogyan vagy?” kérdés kiegészítéseként kérhetjük, hogy a szóbeli válasz mellett más módon is jelezzék hogylétüket a résztvevők.

Például:

- *Csinálj egy mozdulatot, ami megmutatja, hogy vagy!*
- *Milyen szín fejezné ki leginkább a hangulatod?*
- *Mutasd a kezdeddel, hogy egy ötös skálán hogy érzed most magad!*

A ráhangoló kérdéshez is használhatunk más eszközöket a kérdéseken kívül. Például:

- Az asztalon elhelyezünk több apró tárgyat. Minden résztvevő elveszi azt, amelyikkel a legjobban tud azonosulni, majd sorban elmondjuk, hogy miért azt választottuk.

- *A mai foglalkozáson a fiatal felnőtt-létről fogunk beszélgetni. Keressetek egy mémet (vagy fotót, zeneszámot...), ami jól bemutatja, hogy látjátok ti ezt az időszakot! Mutassátok meg, és utána mondjátok el, hogy miért ezt választottátok. (Ha már jobban összeszoktunk a csoporttal, akár otthoni feladatként is kiadhatjuk, hogy készüljenek a következő nyitókörre egy képpel az adott témában.)*

Reflexió

A nyitókör egy közösségi rítus, amely segít megélni a fiataloknak a közösséghez tartozás érzését. Jelzi számukra, hogy fontosak az érzelmeik. A társaik érzelmeinek, jó élményeinek vagy nehézségeinek meghallgatásával nyitottabbá válnak egymás felé. A ráhangoló kérdés felkelti a kíváncsiságukat a téma iránt, segíti őket a véleményük szabad megosztásában.

Facilitátorként is fontos a nyitókör: attól függően, hogy a fiatalok milyen hangulatban vannak, lehet alakítani a nap menetén.

2. Keretfotózás

- kritikai gondolkodás
- önkifejezés
- kreativitás

60-70 perc
keretek megalkotása: 20 perc
az ellentétpárok megbeszélése: 10 perc
fényképek elkészítése: 20 perc
feldolgozás: a csoport létszámától függ

létszámtól független,
a résztvevők párokba
rendeződnek a fényképek
elkészítése alatt

színes papír,
karton, filctoll,
színes ceruza,
olló, ragasztó

Leírás

A gyakorlat célja, hogy a résztvevők megfigyeljék a környezetüket, és egy új perspektívából nézzenek arra rá. Első lépésként mindenki elkészít egy keretet a biztosított eszközök felhasználásával. A facilitátorok a játékban résztvevőkkel közösen alkotják meg az ellentétpárokat (pl. szép - csúnya, vidám - szomorú, vicces - szomorú, természetes - mesterséges, banális - komoly, stb.). A párosok a megbeszélte ellentétpárok közül választanak egyet, és a kereteket felhasználva készítenek fényképeket, kizárva vagy kiemelve részleteket a környezetükből (pl. csak a szép dolgokat veszik be a képbe, úgy, hogy a csúnyákat kizárják, vagy csak a természetet próbálják a keretbe helyezni, stb). A pár mindkét tagja kiválaszt két fotót, amit röviden bemutat a csoportnak. A tevékenység feldolgozó körrel zárul.

Javasolt facilitáló kérdések a feldolgozáshoz:

- *Milyen élmény volt nektek ez a feladat, hogy éreztétek magatokat?*
- *Mennyire volt könnyű vagy nehéz együtt dolgozni a párokkal?*
- *Hogyan találtátok ki, hogy mit fotózzatok le?*
Miért pont erre esett a választásotok?

Reflexió

Social Fiber Egyesület // A gyakorlat nagy sikert aratott a foglalkozáson. Mind a párok megalkotása, mind az ellentétpárok kiválasztása könnyedén és közös megegyezéssel zajlott. A fotózáshoz mindenkinek volt okostelefonja, és boldogan használták egy közösségi tevékenységhez. A fotókat mindenki egy rövid felvezetővel mutatta be, és figyelmesen végighallgatták egymást.

A bemutatáskor kiderült, hogy az ellentétpárok több szempontból értelmezhetőek. Érdekes volt látni, hogy bátran vállalták az arcukat, és inkább magukat használták fel a fotókon, minthogy a környezetből emeltek volna ki a fogalom-párokhhoz találó képeket.

3. Egy tárgy legszebb pillanata

- figyelemfejlesztés
- kreativitás
- empátia

Ld.1.1. Közösség, érzelmek és empátia projekt – első alkalom

15-20 perc

létszámtól független

papír, írószerek

Leírás

A résztvevők választanak egy tárgyat a környezetükből: egy követ, egy ablakot, egy oszlopot, stb. A feladatuk az, hogy kitalálják és leírják a választott tárgy legszebb vagy legszomorúbb pillanatát. Rajzolják le, mesélik el, vagy játsszák el annak történetét (azt az eszközt érdemes választani, ami leginkább segíti a csoport tagjainak önkifejezését).

Reflexió

Social Fiber Egyesület // Mivel szép idő volt, a szabadban voltunk, ez pedig sokat segített abban, hogy érdekes tárgyakat tudjunk összegyűjteni a gyakorlat-hoz. Előkerült egy játékautó, egy játékbaba, egy üdítő üveg, egy kő, de még egy zsonglőr tányér is. Igazán jó történeteket találtak ki a gyerekek: a kisautót a Mikulás hozta egy kislányoknak, de az eldobta, mivel már ráunt, ezért nagyon szomorú lett a kislány; vagy a kő, amely kettétört, elveszítette a másik felét, és az az álma, hogy egy épület építőköve lehessen.

Deviszont Közösségi Tér // Többnyire általános dolgokat mondtunk: amikor a tárgyat sokan használták, és megbecsülték azt, akkor volt boldog, és amikor magára hagyták, nem használták, akkor volt szomorú. Lehet, hogy azért sem születtek nagyon összetett válaszok, mert az írást és rajzolást nem tettük kötelezővé.

4. Közösségi szabályok alkotása

Ld.1.2. Közösség, érzelmek és empátia projekt – második alkalom

- együttműködés
- problémamegoldás

45 perc

létszámtól független

post-it, flipchart papír

Felvezetés

Minden egyéni szükséglet közösségi szükséglet is, hiszen ha valami fontos a közösség egy tagjának, az a teljes közösségre hatással bír. Szeretnénk, ha mindenki jól tudná magát érezni a közösségben. Nincs ránk írva, hogy mitől érezzük rosszul magunkat, jó ha ezeket meg tudjuk fogalmazni, úgy könnyebben tudunk figyelni rá.

Leírás

A facilitátor kezdőkérdéssel indít:

Mi kell ahhoz, hogy jól érezzétek magatokat egy közösségben?

Minden résztvevő felír legfeljebb 2-3 gondolatot külön post-itekre. Segítségként mondhatunk mi is egy példát. Nagykörben először mindenki elmond egy gondolatot, amit felírt. Aki beszél, azt megkérjük fejtse ki mit ért pontosan a megfogalmazott igény alatt, majd felteszi a post-itet a mindenki számára látható flipchart papírra. Az egymáshoz kapcsolódó post-iteket már a felragasztáskor csoportosítjuk.

Ezután nagykörben megfogalmazzuk a közös csoportszabályokat. Régebb óta együtt dolgozó csoport esetében érdemes rákérdezni a korábban kifejezett igények és az adott közösségi működés közötti különbségekre: *Volt-e olyan, amikor azt érezted, hogy a csoportszabályok nem teljesülnek? Saját élményt hozzatok, de ne azt emeljétek ki, hogy ki csinálta, most nem az a fontos, hanem hogy közösségileg figyeljünk jobban erre legközelebb.*

A csoportszabályok melletti elköteleződéshez ötleteket kell gyűjtenünk: *mit tudunk egyénileg és közösségi szinten tenni, hogy a csoportszabályok teljesüljenek?* Érdemes néhány példát mondanunk, majd tisztázzuk a facilitátorok iránti elvárásokat is – milyen fellépést várnak tőlünk, ha sérülnek a csoportszabályok?

Utolsó lépésként tekintünk vissza az első körben megfogalmazott igényekre, lefedik-e azokat a megalkotott csoportszabályok.

Reflexió

Social Fiber Egyesület // A szabályok megalkotása közben vidám hangulat volt, segítettek egymásnak az írásban és fogalmazásban, és jókat nevettek. A következő szabályokat fogalmazták meg: ne bántsuk egymást, ne beszéljünk egyszerre, tiszteljük egymást, támogassuk egymást, segítsük egymást, működjünk

együtt a tevékenységeken, ne sértegezzük egymást, tartsunk tisztaságot, legyünk következetesek, legyünk hűségesek, ne veszekedjünk és ne verekedjünk.

Deviszont Községi Tér // Jó volt látni, ahogy együtt dolgoznak. Az egymásra figyelés volt a legdominánsabb, de a munkamegosztás is előkerült. A ne essünk túlzásba a viccelődéssel témánál előkerült az előítéletek, sztereotípiák kérdése. Szó volt néhány olyan esetről, amikor a szabályokat nem tartotta be valaki, ez tanulságos volt, közösen kerestünk megoldásokat.

5. Az együttműködés próbája

- együttműködés
- problémamegoldás

Ld. 8. A közös tábor terve

60 perc
felvezetés: 10 perc
építkezés: 30 perc
bemutató: 10 perc
feldolgozás: 10 perc

6-25 fő,
3-4 fős csapatokra osztva
(többnyelvű közösségben is
játszható)

1-1 tojás csapatonként,
véletlenszerű tárgyak
(pl.: mütoll, parafadugó,
drótok, fonal, makramémadzag,
hurkapálca, ragasztószalag,
kartondoboz)

Felvezetés

Az a célunk [itt a táborban] hogy arról beszéljünk, milyen ma fiatalnak lenni, és ötleteket, javaslatokat fogalmazzunk meg, amik könnyebbé tennék az életünket. Fontos, hogy ezeket az ötleteket célba is tudjuk juttatni, úgy, hogy megértsek azok, akiknek szól. Ha nem vagyunk elég körültekintőek, akkor lehet, hogy az emberek nem értik meg, amit szeretnénk, vagy esetleg teljesen elveszik az éterben, amit mondani akartunk. Erre fogunk most kicsit felkészülni. Ebben a játékban a tojás jelképezi az üzenetet, és a ti feladatotok vigyázni rá!

Leírás

Minden csapat kap egy tojást és hasonló építkezési eszközöket. A feladatuk, hogy a rendelkezésre álló eszközökből építsenek egy szerkezetet, amely képes megvédeni a tojást, ha azt ráejtjük egy méter magasról. Az építményt a földre kell tenni, és nem lehet a falnak vagy más tárgynak támasztani. A tojások leejtéséhez összegyűlünk úgy, hogy mindenki jól lásson. Ezután körbeülünk, és megbeszéljük, milyen élmény volt együtt dolgozni.

Javasolt facilitáló kérdések a feldolgozáshoz:

- Milyen élmény volt nektek ez a feladat, hogy éreztétek magatokat?
- Mennyire volt könnyű vagy nehéz együtt dolgozni a csapatokkal?
- Hogyan találtátok ki, hogy mit építsetek? Hogyan jutottatok döntésre?
- Milyen volt az építés? Jutott mindenkinek feladat?
- Volt-e, aki irányította a folyamatot? Volt-e, aki háttérbe szorult?

Reflexió

A feladat nagyon jól működött interkulturális környezetben, a Social Fiber és a Deviszont fiataljainak szervezett közös táborban. A problémamegoldás összehozta a fiatalokat, kics csoportokban könnyen megtalálták a szerepüket. Minden csoport kapott egy tolmácsot, hiszen nem beszéltek közös nyelvet, de egy idő után a tolmács segítsége nélkül is találtak módot a hatékony kommunikációra. A fiatalok többször visszajelezték, hogy ez volt az egyik kedvenc játékuk a táborban.

Azért is szeretjük nagyon a gyakorlatot, mert a tojás megmentése köré bármilyen kerettörténetet lehet írni. A program alatt használtuk a fiatalság témában, de volt olyan is, hogy időutazós mesét írtunk hozzá, amikor a tojás volt az időkapszula/üzenet, amit el kellett juttatniuk a fiataloknak a jövőbe.

6. Félévtervezés, projektervezés

- kritikai gondolkodás
- önkifejezés
- döntéshozatal
- együttműködés

min. 45 perc
+ 15-20 perc szünet
egyéni gondolkodási idő: 10 perc
ötletek felvázolása: 20 perc
szavazás: 5 perc
lezáró kör: 10 perc

létszámtól független

post-it, írószer,
flipchart papír

Leírás

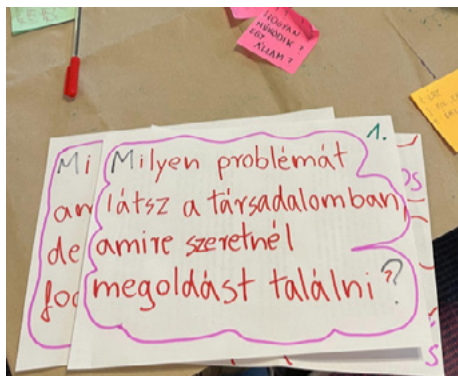
Mindenki kap három post-it-et, arra kérjük a résztvevőket, válaszoljanak három kérdésre:

- 1) *Milyen problémát látsz a társadalomban, amire szeretnél megoldást találni?*
- 2) *Mi az a téma, ami érdekel, de nem tudsz vele foglalkozni az iskolában?*
- 3) *Milyen módszerrel szeretnél tanulni? (Ehhez a kérdéshez segítségként adunk egy felsorolást.)*

10 perc gondolkodási időt kapnak, ezalatt felírják a papírra a válaszaikat, majd ismét körbe ülnek, a kör közepén egy flipchart van elhelyezve. Mindenki elmondja, mit írt és miért, majd felragasztja a flipchart papírra. Kérjük meg őket, ha látnak kapcsolódást valamelyik másik témához, helyezék hozzá közelebb a saját postijüket. Ezután következik 15-20 perc szünet. Ezalatt facilitátorok megnézik a kapcsolódásokat, csoportosítják a témákat, projektötleteket ajánlanak (pl. érzelem projekt, zene projekt, stb.) Szünet után a csoport megszavazza, hogy melyik projekttel akar elsőnek foglalkozni. Utána a megszavazott projekttel kapcsolatban mindenki mond még egy témát/kérdést, ami ezen belül érdekl.

Reflexió

A gyakorlatot közös munkafolyamatok elején, tanév- vagy félévkezdéskor érdemes végezni, így mindkét szervezet a fiatalokkal való munka első fázisába építette bele. Ennek köszönhetően valóban olyan témák mentén tudtuk megvalósítani pedagógiai céljainkat, amelyek a fiatalokhoz közel állnak. A félévtervezésben a facilitátorok is részt vehetnek, válaszolhatnak a kérdésekre, témákat hozhatnak be, hiszen ők is tagjai a tanulóközösségnek.

7. Lezáró és visszajelzést kérő gyakorlatok

Ld. 8. A közös tábor terve

Reménysugár

- kommunikáció
- önreflexió

a csoport
létszámától függ

létszámától független

Dixit-kártyák, vagy más
történetmesélésre, önreflexív
gyakorlatokra alkalmas
kártyapakli

Leírás

A résztvevők körbeállnak, és választanak egy-egy Dixit-kártyát a hívőkérdés alapján, a közepén lévő, fejjel felfelé kiterített pakliból. Tetszés szerinti sorrendben beszélnek a választott kártyáról és a hozzá kapcsolódó témáról. A gyakorlat egy kisebb egység, vagy egy teljes foglalkozás lezárásához is használható.

Segítő kérdések egy tematikus egység lezárásához:

- *Mi az, ami reményt kelt bennetek a fiatalság helyzetével kapcsolatban?*
- *Miért ezt a kártyát választottátok?*
- *Van-e valami vagy valaki az életetekben, ami/aki segít nektek a nehéz időszakokban?*

Segítő kérdések a teljes foglalkozás lezárásához:

- *Hogy érezed magad most, hogy a foglalkozás végéhez értünk?*
- *Melyik kártya képvisel téged a leginkább?*

Búcsú

- önkifejezés
- bizalomépítés

5 perc

létszámától független

Leírás

A csoporttagok a térben sétálnak. A feladat folyamán mindenkinek legalább egyszer találkoznia kell a csoport összes többi tagjával, ekkor valamilyen búcsúzó gesztust tesz hang nélkül: kezét fog, integet, grimaszol, ölelést ad, az éppen találkozó páros igényeitől függően.

Kocsi, kuka, levél

- kommunikáció
- önreflexió

5-10 perc

létszámtól független

kis papírcetlik/post-it papírok,
írószerke

Leírás

A foglalkozás végén adjunk három kis lapot minden résztvevőnek. Minden lap egy-egy hívószónak felel meg: kocsi, kuka, levél. A visszajelzéseket névtelenül, eszerint a három szempont szerint adják majd:

A kocsi emblémával ellátott lapra írják azt, amit magukkal visznek a foglalkozásból. Segítő kérdések:

- *Mi az, amit magaddal viszel a foglalkozásról?*
- *Milyen információ volt fontos számodra?*
- *Mi az, ami nyomot hagyott benned?*

A kukával megjelölt lapra kerülnek a konstruktív kritikák és negatív személyes megélelések. Segítő kérdések:

- *Mi nem tetszett?*
- *Min változtatnál?*

A harmadik lap a levélnek felel meg, erre üzenetet írhatnak a facilitátornak, vagy további visszajelzést adhatnak a programmal kapcsolatban.

Segítő kérdés:

- *Mit üzensz nekem, mint facilitátor?*

A korcsoporttól függően, ugyanarra a lapra is írhatóak a visszajelzések, előkészített rajzok nélkül.

Tudásfal

- önkifejezés
- bizalomépítés

5 perc

létszámtól független

flipchart papír, filctollak

Ld. Foglalkozástervek záró momentuma

Leírás

A zárókör részeként visszatekintünk az adott foglalkozásra: *Mi az, amit a mai alkalommal közösen tanultunk?* A válaszokat felírjuk egy *Tudásfal* című flipchartra. Minden alkalommal, vagy tematikus egységként ugyanazt a lapot használjuk, így a fiatalok látják, hogy gyarapodik a tudásuk az alkalmak során.

Reflexió

Deviszont Közösségi Tér // Az a tapasztalatunk, hogy fontos, hogy a fiatalokban tudatosítsuk, hogy ami a térben történik, az közös tanulás, a foglalkozásokon közösen tudást szereztünk valamilyen témában. Ebben meg kell erősítsük őket, mert a tanulásról sokszor az iskolai tudásátadás megszokott formái jutnak eszükbe.

8. Hogyan adjunk visszajelzést?

Nagykörös visszajelzés

- kommunikáció
- önreflexió

15-25 perc, a csoport létszámától függően

létszámtól független

Felvezetés

Visszajelzéseket fogunk adni egymásnak, két kört megyünk. Az első körben ki fogjuk húzni, hogy ki kinek mond visszajelzést, a másodikban lehet majd választani, és ebben a körben lehet majd visszajelezni az egész közösségnek. Akit húztál, annak adj visszajelzést a megadott kezdőmondatok alapján a szendvicsmódszerrel! Tehát válassz egy pozitív mondatot, majd egy fejlesztendőt, és még egy pozitívát. Pl. Bori, azért jó veled egy közösségben lenni, mert nagyon figyelmes vagy másokkal, mindig megkérdezed, hogy vagyok. Az segítene veled még jobban együtt dolgozni, ha elmosogatnád magad után a bögrédet. És azért vagy fontos a Deviszontban, mert lehet rád számítani, ha együtt jövünk foglalkozásra.

Kezdőmondatok (írjuk ki mindet nagyban egy-egy papírra, hogy lássák az opciókat):

- Azért vagy fontos a Deviszontban, mert...
- Nagyon szeretek veled beszélgetni, mert...
- A legjobb deviszontos emlékem veled...
- Azért jó veled egy közösségben lenni, mert...
- Az segítene veled még jobban együtt dolgozni, ha...
- Attól lenne még jobb egy közös foglalkozás, ha...
- Szeretnék megkérni, hogy figyelj arra, hogy...

Feldolgozást segítő facilitáló kérdések:

- Kinek milyen élmény volt visszajelzést adni és kapni?
- Hogy éltétek meg? Hogy érzitek most magatokat?
- Mennyire volt új vagy idegen élmény?

Reflexió

Devizont Községi Tér // A fiatalokkal való munka során egyértelművé vált, hogy nem mindenki számára könnyű visszajelzést adni. A nem sértő, de fejlődésre ösztönző visszajelzés megfogalmazása tanulható, fejleszthető készség. A szendvicsmódszer megtanulása és gyakorlása segít abban, hogy a fiatalok bátrabban jelezzenek vissza egymásnak, és hogy könnyebben fogadják el az egymástól kapott pozitív visszajelzést és építő kritikát egyaránt.

9. Munka-activity

Ld. 8. A közös tábor terve

- együttműködés
- kritikai gondolkodás

30 perc
mutogatás: 15 perc
feldolgozás: 15 perc

10-15 fő

cetlik az öt kategóriával,
amelyekhez a résztvevőknek
foglalkozásokat kell kitalálniuk,
majd elmutogatniuk

Kategóriák:

Egy olyan munka, amit nagyon sokan dolgoznak.

Egy olyan munka, amit nagyon nehéz végezni.

Egy olyan munka, amit jó érzés végezni.

Egy olyan munka, amit szerintetek jobban meg kellene becsülni.

Egy olyan munka, ami szerintetek nem emberhez méltó.

Leírás

A gyakorlat kezdetekor megkérünk egy önkéntes jelentkezőt, hogy válasszon magának egy párt, akivel mutogatni fog. A pár húz egy cetlit, és a facilitátor segítségével kitalálnak egy olyan munkát, ami illik a kihúzott kategóriába. Ezután közösen elmutogatják a választott foglalkozást a többieknek. Aki kitalálja, az választ magának párt, és ők mutogatnak következőnek. A kategóriák nyilvánosak, tudják a találgatók is, hogy milyen keretekben kell gondolkozni.

Javasolt facilitáló kérdések a feldolgozáshoz:

Egy olyan munka, amit nagyon sokan dolgoznak.

- *Miért pont ezt a munkát végzik a legtöbben?*
- *Van olyan, akinek előnye származik belőle, hogy pont ezt nagyon sokan dolgozzák?*

Egy olyan munka, amit nagyon nehéz végezni.

- *Mi az, ami nehéz benne?*
- *Sokan végeznek ilyen munkát?*
- *Mi lehet az ilyen munka hatása-következménye?*

Egy olyan munka, amit jó érzés végezni.

- Bárkinek lehetősége van ilyen munkát végezni?
- Mi az, ami kell hozzá, hogy ilyen munkád legyen?

Egy olyan munka, amit szerintetek jobban meg kellene becsülni.

- Mi az, ami miatt nem becsüli a társadalom?
- Kik végzik ezeket a munkákat?
- Van olyan csoport, akinek soha nem kell ilyet csinálnia?

Egy olyan munka, ami szerintetek nem emberhez méltó.

- Ha betiltanánk, az megoldaná a problémát?
- Minek kéne történnie, hogy senkinek ne kelljen ilyen munkákat végeznie?

Reflexió

A gyakorlatot a közös táborban próbáltuk ki. A fiatalok nyitottak voltak egymásra, rögtön a másik csapatból választották párt. Értették, hogy a célunk az ismerkedés – ez mutatja az együttműködési hajlandóságot, bizalmi alapot a facilitátorok iránt is.

Olyan munkákról és szakmákról beszéltünk, mint autószerelő, orvos, fodrász, kukás, szippantós. A fiatalok a kukást választották a jobban megbecsülendő munka kategóriában. A szemétszállítás a Social Fiber fiataljainál nagy és központi probléma, a fiatalok a személyes élethelyzetükből hoztak példát. A gyakorlaton keresztül az egyik résztvevő megosztotta, hogy ő is dolgozott kukásként, és elmesélte ennek nehézségeit, ez a Deviszontos fiatalok számára fontos élményt jelentett. Ebből a személyes tapasztalatból kiindulva tudtunk arról is beszélni, hogy mik azok a munkák a társadalomban, amiket fontos és muszáj elvégezni, mégis csenek megbecsülve. A gyakorlat legvégén ennek igazságtalanságáról beszélgettünk.

10. Véleményvonal

- kritikai gondolkodás
- önkifejezés
- logikai gondolkodás
- önreflexió

Ld. 2. Iskola projekt – első alkalom

Ld. 6. Asszertív kommunikáció

30 perc

létszámtól független

Felvezetés

Először is a véleményetekre vagyunk kíváncsiak: mit gondoltok az iskoláról, hogy látjátok azt? Ehhez állításokat fogunk mondani, aki egyetért, az az egyik, aki pedig nem ért egyet, az a másik oldalra áll. Középen van az, aki egyet is ért, meg nem is. Nyugodtan gondolkozzatok az állításokon: az a fontos, hogy rájőjjetek, mennyire értetek egyet velük. Bátran álljatok bárhova, sok fokozat lehetséges!

Állítások és feldolgozást segítő kérdések:

Az iskola feladata, hogy tanuljanak a diákok.

- *Miért arra az oldalra álltál?*
- *A tanuláson kívül mi lehet még az iskola feladata?*
- *Kinek kéne meghatározni, hogy mi legyen az iskola feladata?*

Az iskola felkészít az életre.

- *Az iskolán kívül ki vagy mi láthatja még el ezt a feladatot?*
- *Mit jelent egyáltalán „felkészülni az életre”?*
- *Mitől vagy kitől függ, hogy az iskola képes-e felkészíteni az életre?*

Az iskola a második otthonunk.

- *Mitől válhat otthonná az iskola? Mihez kötődünk?*
- *Másnak is fontos az iskola? (Tanárok, döntéshozók)*
- *Kinek a felelőssége jó helyé tenni az iskolát?*

Leírás

A facilitátor kijelöli a térben a két pólust, majd állításokat fogalmaz meg. A résztvevőknek attól függően, hogy mennyire értenek egyet, el kell foglalniuk egy helyet a térben. Nem csak a skála két végpontja létezik, erre fel kell hívunk a résztvevők figyelmét.

Reflexió

A gyakorlat alkalmas arra, hogy egy projekt elején feltérképezzük a csoport általános hozzáállását a témához, projekt lezárásánál reflexiós gyakorlatként is használható. A téma és a kérdések példaként szerepelnek, bármilyen témával kapcsolatban el lehet végezni.

Deviszont Közösségi Tér // Ezzel a gyakorlattal hangolódunk az iskola témájú projektre. Arra szerettük volna használni, hogy a fiatalok kifejezhessék nehézségeiket az iskolai élményeikkel, oktatási rendszerrel kapcsolatban, és hogy felmérjük a tudásukat, véleményüket a témában.

Social Fiber // A foglalkozás témája, amelyen a gyakorlatot kipróbáltuk, az aszsertív kommunikáció volt. Előzőleg összeírtunk pár kijelentést, amelyek a paszszív, agresszív, illetve asszertív kommunikációs stílust jellemzik. Első lépésként mindannyian mérlegeltük, hogy mennyire jellemzőek ránk az adott kijelentések, illetve megpróbáltuk megállapítani, kinél melyik stílus dominál.

11. Emberi jogi gyakorlat

Ld. 8. A közös tábor terve

- kommunikáció
- empátia
- kritikai gondolkodás

80 perc
előadás: 30 perc
csoportos feladat: 30 perc
bemutató: 20 perc

8-15 fő

bemutató olyan személyekről,
akik kiálltak a jogaikért

Felvezetés

A gyakorlat célja az volt, hogy a fiatalok ismerjék meg olyan emberek történetét, aki a történelem során kiálltak társadalmi ügyekért és társadalmi csoportokért. A személyek kiválasztásánál sokféle szempontot figyelembe vettünk: legyenek olyanok, akik hasonló társadalmi helyzetből jönnek, mint a fiatalok; olyanok, akik a mai napig fennálló egyenlőtlenségek ellen küzdenek; legyenek kortárs példák előttük a saját országukból, közösségükből. Igyekeztünk a személyeket és küzdelmüket komplexen bemutatni. Rövid bemutatót készítettünk képekkel és videókkal, amiben szerepelt Rosa Parks, Martin Luther King, Emmeline Pankhurst, Zita Moldovan stb. A bemutató közben lehetett kérdezni és mi is kérdeztük a fiatalokat. Majd kiscsoportban dolgoztunk tovább. A feldolgozó kérdéseknél figyeltünk arra, hogy reagáljunk a történelmi sajátosságokra, a küzdelmek hatására az adott személy életében, majd közös kapaszkodók gyűjtésére egy-egy helyzetben.

Leírás

Facilitáló kérdések a bemutató közben:

- *Hallott-e valaki az adott személyről?*
- *Hallottál-e hasonló személyről/ eszedbe jutott-e valaki az adott személyről?*
- *Kiegészítenéd-e valamivel a videóban vagy az általam mondottakat?*

Csoportos feladat – két csoportot alkotva a résztvevők megbeszélik a következő kérdéseket:

- *Az említett személyek milyen nehézségekbe ütköztek/ütközhetnek?*
- *Ezekkel a nehézségekkel hogyan lehet megbirkózni?*
- *Milyen jogokért kéne még kiállni? (ehhez segítségként megadunk példákat)*
- *Hogyan lehet ezekért kiállni?*
- *Milyen felelősséggel járnak ezek a jogok?*

A csoportok bemutatják egymásnak a válaszaikat, majd a facilitátorokkal közösen megbeszélik a felmerült kérdéseket.

A feldolgozást segítő facilitáló kérdések:

- *Kiket ismertek ezeken kívül, akik kiálltak a jogaikért? Nem szükséges, hogy híres legyen.*

- Kivel tudtok a legjobban azonosulni? Ki tetszik nektek a legjobban? Miért?
- Van-e olyan személyes tapasztalatotok, amikor ki kellett állnotok a jogaitokért?

Reflexió

Devizszont Közösségi Tér // A bemutató és a facilitáló kérdések segítségével a fiatalok tudása megerősödött abban, tudatosították bennük, hogy milyen alapvető jogaik vannak, és ezek milyen formában sérülhetnek. Jó volt, hogy ez a feladat már akkor került sorra a tábor programján belül, amikor a csapat jobban összeszokott, így már tudtak beszélni egymás előtt nehezebb témákról is. Nagyon fontos volt számomra facilitátorként az a pillanat, amikor az egyik devizszontos fiatal megfogalmazta, hogy tulajdonképpen ugyanaz történik a romákkal, mint anno a feketékkel, kapcsolva az egészet Rosa Parks küzdelmeihez. Ehhez kapcsolódott valaki a Social Fiber fiataljai közül, hogy ez alapján milyen elszomorító, hogy régen ők, tehát a Social Fiber és Devizszont fiataljai, nem ülhetek volna egymás mellé a buszon.

12. Problémafa a lakhatási helyzetről

- kritikai gondolkodás
- problémamegoldás

Ld. 3. Lakhatás és közösségek projekt – első alkalom

30 perc

5-20 fő

flipchart papír

Felvezetés

Egy problémafát fogunk készíteni, ami a jelenlegi budapesti lakhatási helyzetről fog szólni. A fa törzse képviseli az állítást: **Budapesten nehéz helyzetben vannak a fiatalok lakhatási szempontból.** A fa gyökerénél azt tárjuk fel, hogy mik a probléma okai: tehát miben gyökerezik a probléma. Utána a lombjához a következményeket írjuk: tehát mik ágaznak ki belőle. Először két kiscsoportban fogunk rajta dolgozni negyedórát, majd összerakunk egy nagy közös problémafát is.

Leírás

A flipchartra rajzoljunk fel egy fát, kiterjedt gyökérral és nagy lombbal. A rajzolásra megkérhetjük a fiatalokat is. Középre, a törzsre írjuk fel az állítást, a gyökérzetbe gyűjtsük a probléma okait, a lombba pedig a probléma következményeit.

Tegyük fel a csoportnak az okokra vonatkozó kérdéseket, például:

- Szerintetek nehéz a fiataloknak albérletet találni Budapesten? Miért? Mik azok, amik nehezítik a keresést?
- Szerintetek drágák az albérletek? Miért? Mi befolyásolja az albérlet árakat?

Az okokat a gyökérzetbe gondolattérkép-szerűen jegyzeteljük. Az okok okain is lehet gondolkodni. Melyek ezek közül személyes okok, és melyek rendszer-szintűek?

Ha ezzel megvannak, feltesszük a következményekre vonatkozó kérdést:

- *Mi a következménye ezeknek?*

A válaszokat a lombba jegyzeteljük, a következmények következményein is gondolkodunk.

Reflexió

A gyakorlatot bármilyen állítással el lehet végezni. A cél az ok-okozatiság tudatosítása, és a különböző összefüggések és hatalmi szerkezetek felismerése.

13. Asszociációk az együttműködésről

Ld. 8. A közös tábor terve

- önkifejezés
- kreativitás
- mozgáskoordináció
- együttműködés

10-15 perc

5-25 fő

A gyakorlatot az Artemisszió Alapítvány [A fórum színház dramaturgiája kiadványából](#) ismertük meg, amit aztán saját képünkre formáltunk.

Leírás

A résztvevők körben állnak, a facilitátor kiválasztja a körben vele szemben álló embert – hívjuk most Balázsnak – és egy példán keresztül bemutatja a játék menetét. A facilitátor kezdi el a játékot, ránéz a szemben álló Balázsra, kimondja a nevét, és megkérdezi, mi jut eszébe arról a szóról, hogy együttműködés. Balázs mond egy szót/mondatot, amire asszociál pl.: szeretet. A facilitátor megjeleníti a Balázs által mondott szót valamilyen mozdulattal, szoborszerűen. Miután megvan ez a szoborszerű állókép, a facilitátortól jobbra és balra álló ember megpróbálja kiegészíteni a képet, és valamilyen mozdulattal csatlakozik hozzá. A végén Balázs eldönti, hogy megjeleníti-e az elkészült kép azt, amit az együttműködésről mondott. Ha igen, tapsol egyet. Ezután a facilitátor mellett álló egyik ember következik, ugyanaz a feladata: mondja a körben vele szembenálló nevét, felteszi a kérdést, a kapott válaszra állóképet mutat, stb. A gyakorlat addig tart, amíg mindenki sorra kerül.

Megjegyzés: a gyakorlatot más fogalmakkal is lehet végezni.

Reflexió

A gyakorlat célja az volt, hogy olyan feladattal zárjuk az adott napot, ami a közös cselekvés irányába mutat, és nem beszélgetős formában, hanem a testüket használva ad valamilyen tudást a fiataloknak arról, hogy mennyi mindent jelt, milyen érzéseket vált ki, mennyi formában megjelenhet az együttműködés. Mindegyik fiatal mutatott valamit és tudtak figyelni, amit sikerként éltünk meg, mivel a foglalkozás végén játszottuk ezt.

A gyakorlatot interkulturális környezetben végeztük, a fiatalok nem beszéltek egymás nyelvét, ezért is maradtunk annál, hogy egyszavas válaszokat mondanak – ezeket csoporttól függően lehet hosszabb kifejtésre hagyni, úgy a gyakorlat időkerete is más lesz.

14. Világalkotás

- kritikai gondolkodás
- figyelemfejlesztés
- társadalmi képzelőerő fejlesztése

Ld. 1.3. Közösség, érzelmek és empátia projekt – harmadik alkalom

30-45 perc

5-20 fő

papír, írószerek

A gyakorlatot a [The Social Solidarity Economy resource website](#)-on találtuk a Solidarity Economy Workshop: [Pathways to a just and sustainable world](#) képzés tervében, és alakítottuk saját képünkre.

Leírás

A résztvevők vezetett mesélésen keresztül képzelik el a számukra ideális világot, majd egyéni munka során jelenítik meg, rajzolás, jegyzetelés által. A fókusz mesélés közben és a feldolgozásnál is plusz kérdésekkel lehet irányítani, az adott csoporthoz, témához alakítani. Például: *Hogy viselkednek egymással az emberek?* Az egyéni munka befejeztével a csoporttagok nagykörben megosztják egymással tapasztalataikat, megmutathatják egymásnak rajzaikat.

Kérdések a rajzok közös megbeszéléséhez:

- *Mik azok a hasonlóságok, amik mindenki világában megtalálhatók?*
- *Milyen érzés volt ebben a világban lenni?*
- *Minek kellene történnie, hogy közelebb kerüljünk az ideális világunkhoz? Mit tehetünk mi érte?*

Szöveg a vezetett meséléshez

Helyezzétek magatokat kényelembe, majd csukjátok be a szemeket! Képzeljétek el azt az igazságos és fenntartható világot, amiben élni szeretnétek. Képzeljétek el, hogyan nézne ki ez az ideális világ, milyen érzést kelt bennetek? Most képzeljétek el, hogy belépünk egy időgépbe, és a számlálót 2065-re áll-

lítjuk. Ahogy egyre gyorsabban haladtok előre az időben, tudjátok, hogy egy olyan helyre tartotok, amely igazságosabb és fenntarthatóbb, mint ahol ma élünk. Ahogy kiléptek az időgépből, tudatában vagytok annak, hogy óriási változásokat hajtottunk végre, és hogy azok a magvak, amelyeket évekkel ezelőtt sikerült elültetni, mára valósággá váltak.

Vegyetek pár mély lélegzetet, és nézzetek körül ebben a világban. Mit éreztek most, hogy itt vagytok? Mit hallotok? Mit láttok? Elindultok felfedezni ezt az új világot. Figyeljétek meg, milyen ez a világ? Milyen úton sétáltok? Miket láttok magatok körül séta közben? Vannak autók vagy kerékpárok? Láttok épületeket – milyenek ezek, hogy néznek ki? Milyen növények vesznek körbe? Vannak erdők, folyók, tisztások vagy parkok ebben a világban? Milyen illatokat éreztek? Ki használja a zöldterületeket? Láttok más embereket? Ha igen, kik azok, ismeritek egymást? Figyeljétek meg ezeket az embereket! Hogyan változtak az emberi kapcsolatok a jelenhez képest?

Felfedező utatok végén megérkeztetek a célotokhoz. Miért jöttetek ide? Dolgozni, látogatni, önkénteskedni, vásárolni? Indulás előtt még nézzetek körbe, és hozzatok vissza magatokkal egy szimbólumot vagy emléket a ti jelenetekbe. A jelenbe történő visszautazást, kérlek, töltsétek csendben.

Nyissátok ki a szemeket, nyújtózzatok egy nagyot, és csendben rajzoljátok le, mit láttatok vagy éreztetek az út során. Képzeljétek el, hogyan fog kinézni ez az új igazságos és fenntartható világ a jövőben!

Reflexió

Deviszont Közösségi Tér // A tapasztalataink alapján jól működik, elmélyülős gyakorlat, amihez kiépített bizalom szükséges. Az ideális világ megálmodásakor először mindenki fejben megalkotta a saját világát, utána pedig két kiscsoportban beszélgettünk róluk. Nagyon különböző koncepciókról és megközelítésekről meséltek a fiatalok, inkább vizuális szempontból közelítették meg a feladatot. Érdekes volt a világaikon keresztül jobban megismerni őket. Az első csapatnál a közös pont az volt, hogy az elképzelt világukban mindannyian nyugodtabbnak érezték magukat, mint a saját valóságukban. A második csapatnál nagyobb teret kaptak az elvont fogalmak. Az egyik ilyen téma a társadalom felépítése volt, aminek kapcsán kialakult egy nagy vita is. A gyakorlat végén bemutattuk egymásnak, mire jutott a két csapat, és reflektáltunk a konfliktusra is: a feladat lényege az, hogy beindítsa a gondolkodásunkat, és megismerjük egymás nézőpontját, nem kell mindenkinek ugyanolyan világra vágyania.

15. Munkaszerződési hibák

- kommunikáció
- döntéshozatal
- figyelemfejlesztés
- kritikai gondolkodás

90 perc

felvezető beszélgetés: 30 perc
munkaszerződés átnézése
kiscsoportban: 30 perc
lezáró beszélgetés: 30 perc

5-25 fő

(2-3 fős kiscsoportok)

rontott munkaszerződés

Ld. Függelék 1

A gyakorlat a Szakszervezetek Együttműködési Fóruma oktatási anyagából származik, először Dvorácskó Balázs szervezési titkár tartotta meg a Deviszontban, majd később a Deviszontos facilitátorok tartották, alakították a közösség igényeihez.

Felvezetés

A munkaszerződés átnézése előtt beszélgetünk a fiatalok munkaerőpiaci tapasztalatairól.

Facilitáló kérdések:

- *Milyen lenne számotokra az ideális munkahely?*
- *Mit dolgoznátok szívesen?*
- *Mit tapasztaltatok a szakmai gyakorlatok során? (szakképzésben résztvevő fiatalok esetében)*
- *Dolgoztatok-e már valahol? Milyen tapasztalataitok vannak?*
- *Beszélgettetek-e az iskolában, szakmai gyakorlat során a munkajogokról?*
- *Mire kell szerintetek odafigyelni, amikor munkát vállaltok valahol?*
- *Mit tehettek, ha igazságtalanság ér a munkahelyen?*
- *Milyen egyéni, és milyen közösségi lehetőségeink vannak arra, hogy kiálljunk magunkért?*
- *Ki írt már alá szerződést?*
- *Volt-e már, hogy úgy dolgoztatok, hogy nem írtatok alá szerződést?*
- *Miért fontos szerintetek a munkaszerződés?*

Leírás

Mindenki megkapja ugyanazt az elnagyolt, hibás, fiktív munkaszerződést. Először 2-3 fős kiscsoportokban átnézik a szerződést és megjelölik:

(1) ami nem világos számukra – kérdőjellel;

(2) amit problémásnak érzékelnek, fontos odafigyelni rá – felkiáltójellel.

Visszaülünk körbe, és közösen megbeszéljük az észrevételeiket, a következő kérdések alapján (ahol lehet kérdezzünk rá, utaljunk a fiatalok saját élményeire):

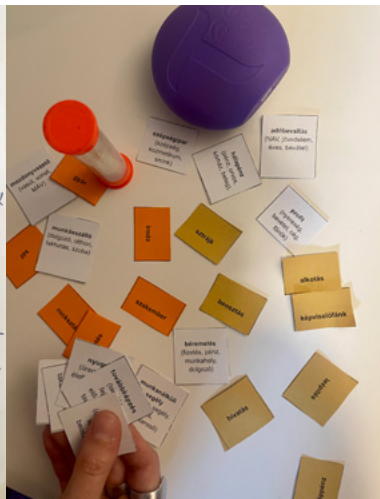
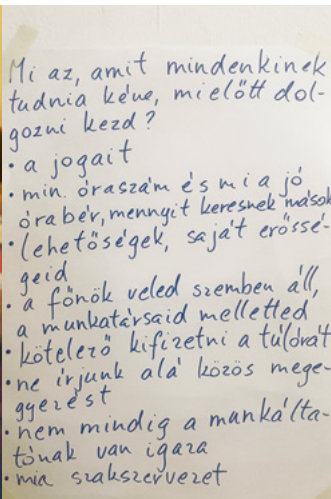
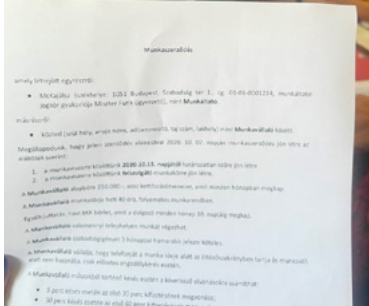
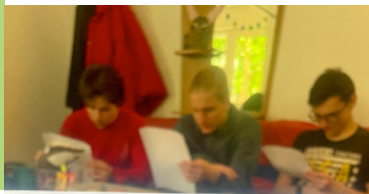
- *Miért fontos, hogy le legyen írva, hogy kik között jött létre a szerződés,*

és hogy a munkáltató adatai is benne legyenek a szerződésben?

- Miért van szükség az adóazonosítóra és a TAJ-számra? Mik azok a járulékok, mi a TB? Mi történik, ha nem vagy bejelentve?
- Miért fontos, hogy benne legyen a szerződésben, hogy mettől meddig tart a munkaviszony? Mi a különbség a határozott és a határozatlan idejű szerződés között?
- Baj lenne, ha valaki ezzel a szerződéssel szakácsként dolgozna? Milyen konfliktusok származnának belőle? Elég részletes ez a szerződés? Hol lehetne jobban részletezni, hogy mit jelent felszolgálónak lenni?
- Mi lehet az alapbér, milyen pluszok jöhetnek hozzá? Mennyi pénzt fog ez az ember kézhez kapni?
- Mikor kapja meg a pénzt? Fontos, hogy pontosan beírjuk a szerződésbe, hogy melyik nap kapja meg a fizetést?
- Mi a különbség a nettó és a bruttó között, melyik mit jelent?
- Mit jelenthet a folyamatos munkarend, milyen más munkarendek lehetnek?
- Hol lehetnek indokoltak ezek a szigorú szabályok (pl. telefonhasználat)? Mit lehet tenni, ha túl szigorúnak, nem indokoltnak találjuk őket?
- Milyen más dolgok lehetnek benne egy szerződésben?

Reflexió

Devizont Közösségi Tér // Ez a gyakorlat a három alkalmas munka-projekt részét képezte. Jól működött a gyakorlat, a fiatalok aktívan részt vettek. Fontos, hogy facilitátorként alaposan felkészüljünk a munkajogból.

16. Szakszervezeti filmklub és sajtótájékoztató

- kommunikáció
- kritikai gondolkodás

105 perc videónézés
cikkolvasás és beszélgetés: 45 perc
szünet: 15 perc
beszélgetés a meghívottal: 45 perc

létszámtól független

videó,cikk

Felvezetés

Az alkalomra meghívtunk egy szakszervezeti dolgozót, akivel a fiatalok, a témával való ismerkedés után, beszélgethetnek.

Leírás

Első gyakorlat – videónézés, beszélgetés

A fiatalokkal megnézzük az [Egy magyar szakszervezet eltiprásának története](#) című videót, majd beszélgetünk róla.

Feldolgozást segítő facilitáló kérdések:

- *Milyen érzés volt nézni a videót?*
- *Volt-e, ami meglepett benne? Volt valami, amit nem értettél?*
- *Milyen benyomásaid születtek a videó alapján a szakszervezetről? Annak létrehozásáról, működtetéséről, a munkáltatóval-céggel való viszonyról?*
- *Milyen módszerekkel próbálták a filmben érvényesíteni az érdekeiket/hangot adni a munkavállalóknak a szakszervezetisek?*
- *Van, amire a videó nem adott magyarázatot, de kérdésként felmerült benned?*
- *Mi a videó tanulsága? Mit gondolsz erről?*

A videó után a fiatalokkal átbeszéltük, mi történt a videóban is látott szakszervezeti törekvésekkel, egy kapcsolódó cikken keresztül: [Mióta az esztergomi Suzuki-gyárban szakszervezet alakult, folyamatosak a bérfejlesztések.](#)

Második gyakorlat – Sajtótájékoztató szakszervezeti dolgozóval

Fiktív újságok munkatársaiként készítünk interjút a meghívottal. Berendezzük a helyszínt. A fiatalok döntenek el, milyen fiktív újságot képviselnek, kapnak névtáblát.

Kirakjuk a kategóriákat, amelyekben lehet kérdezni:

- munkabér-fizetés (ide tartozhatnak pl. a béremeléssel, kifizetéssel kapcsolatos dolgok)
- munkavállalói jogok és munkáltatói visszaélések, szabályszegések (közös megegyezés, rendkívüli munkaidő, munkaidő-beosztás kérdése, túlóráztatás)
- munkahelyi szerveződés története
- szakszervezeti sikerek és nehézségek
- egyéni/kollektív felfogása a szakszervezetnek
- szolidáris gazdaság

A meghívottal való beszélgetést segítő, facilitáló kérdések:

- *Mi a szakszervezet, mi a sztrájk?*
- *Milyen szakszervezetek vannak, hol találja meg az ember a szakszervezetét?*
- *Mit csinálsz a gyakorlatban, hogy néz ki a napod?*
- *Ha odamész egy munkahelyre, ahol nincs érdekképviselő/szakszervezet, mi az első lépés, hogy kezdődik meg a szervezés?*
- *Miért pont a munkahelyen kell szerveződni?*
- *Mi a leggyakoribb visszaélés, amivel találkozol?*
- *Van olyan, amiről a munkavállalók általában nem gondolják, hogy jogukban áll, pedig van hozzá joguk?*
- *Hogyan/mivel lehet meggyőzni az embereket, hogy lépjenek be a szakszervezetbe?*
- *Mit ad a szakszervezetiség az embereknek?*

Reflexió

Deviszont Közösségi Tér // Először a meghívott beszélt a munkájáról, majd a fiatalok kérdeztek, de a sajtótájékoztató formát csak egy ideig tartottuk. A fiatalok releváns kérdéseket tettek fel, de egy idő után a facilitátorok kérdeztek többet. Néha azt éreztük, lankad a figyelem, előkerültek a telefonok, de később a visszajelzésekből kiderült, ekkor is követték a beszélgetést. Amikor a meghívott sok érzellemmel, saját példákat is behozva beszélt a szervezésről, munkahelyi igazságtalanságokról és kapitalizmus működéséről, az befogadhatóvá tette a fiatalok számára az elhangzottakat. A szolidáris gazdaság témakör túl absztrakt-nak bizonyult ezen a ponton, érdemes lett volna több előkészítő gyakorlattal készülnünk hozzá. A beszélgetés után olyan kérdések merültek fel a fiatalokban, mint hogy milyen lenne a pénz nélküli világ.

17. Lakógyűlés szerepjáték

- empátia
- kritikai gondolkodás
- együttműködés
- problémamegoldás

60 perc
felvezetés, ismerkedés
a karakterekkel: 10 perc
lakógyűlés: 30 perc
feldolgozó beszélgetés: 20 perc

4-6
(a függelékben
12 szerepkártya szerepel,
a csoport létszámától
függetlenül ki lehet találni újabb
szerepeket)

háttértörténet és
karakterkártyák

Ld. Függelék 2

Felvezetés

A gyakorlat célja, hogy közösen gondolkodjunk olyan témákról, mint a lakhatási szegénység, hajléktalanság, lakhatási jogok. Emellett fontosnak tartjuk azt is, hogy a szerepjátékban közösen keressünk majd megoldásokat az adott helyzetre. A gyakorlat végén átbeszélhetjük, hogyan kapcsolódnak a szerepjátékban alkalmazott megoldási stratégiák közösségünk értékeihez, vagy azokhoz az értékekhez, amiket egyénileg fontosnak tartunk.

Leírás

A résztvevők kapnak egy-egy szerepkártyát, a facilitátor felolvassa a háttértörténetet.

Egy nagyvárosban az Iparvárosi Lakótelep 29-es panelházának lakásából két éve kilakoltattak egy idős férfit, akit mindenki csak Pista bácsiként ismer. Pista bácsi a közeli gyárban dolgozott karbantartóként, az önkormányzattól bérelte a lakását szociális bérletként. A költségek fizetéséhez a munkahelyén is kapott támogatást. Azonban egy leépítés miatt elvesztette az állását. A segélyekből egy idő után már nem tudta fizetni a bérleti díjat és rezsi számlákat. Mivel sok tartozása felhalmozódott, ezért az önkormányzat kilakoltatta. Először próbált ismerősöktől, barátoktól segítséget kérni, de senki nem tudta befogadni. Gyermekei nincsenek. Egy öccse van, aki Németországban él, de vele nem tartják a kapcsolatot. Jobb híján a korábbi otthona, a 29-es panelház közelében maradt. Nappal egyedül szokott üldögélni egy padon, estére eltűnik. A panelházból páran beszélgetnek vele, de legtöbben levegőnek nézik. Az egyik lakó, Nóra észreveszi, hogy Pista bácsi éjjelente a lakóház alagsorában alszik. Be tud menni a házba, hisz a kapukódját még ismeri. Nóra dühös, hogy összekoszol mindent, egy másik lakó viszont azt mondja, hogy segíteniük kellene Pista bácsinak. A 29-es panelben összehívják a lakógyűlést.

Két szerepkártya, a társasház közös képviselője és a panaszos lakó kártyája, a facilitátoroknál marad, ezeket a szerepeket ők előre felosztják egymás között. A résztvevőknek közösen kell megoldást találnia Pista bácsi helyzetére.

A résztvevők kapnak 5 percet, hogy ismerkedjenek a szerepükkel. Nekik kell kitalálniuk az illető nevét, korát, le is rajzolhatják a karaktert. Majd összeül a lakógyűlés, amit az egyik facilitátor (a társasház közös képviselője vezetője) fog vezetni. Ha nem indul be a beszélgetés, a másik facilitátor (panaszos lakó) kezdi el.

A gyűlés ideálisan 30 percen keresztül tart, valaki méri az időt. Ha a csoport úgy érzi, hogy elakadt, húzhatnak egy ötletkártyát, hogy továbblendítsék a beszélgetést. Amikor sikerült megoldást találni, a facilitátorok tapssal jelzik, hogy ki kell lépni a felvett szerepekből. Ezután nagykörben feldolgozó beszélgetéssel zárjuk a gyakorlatot.

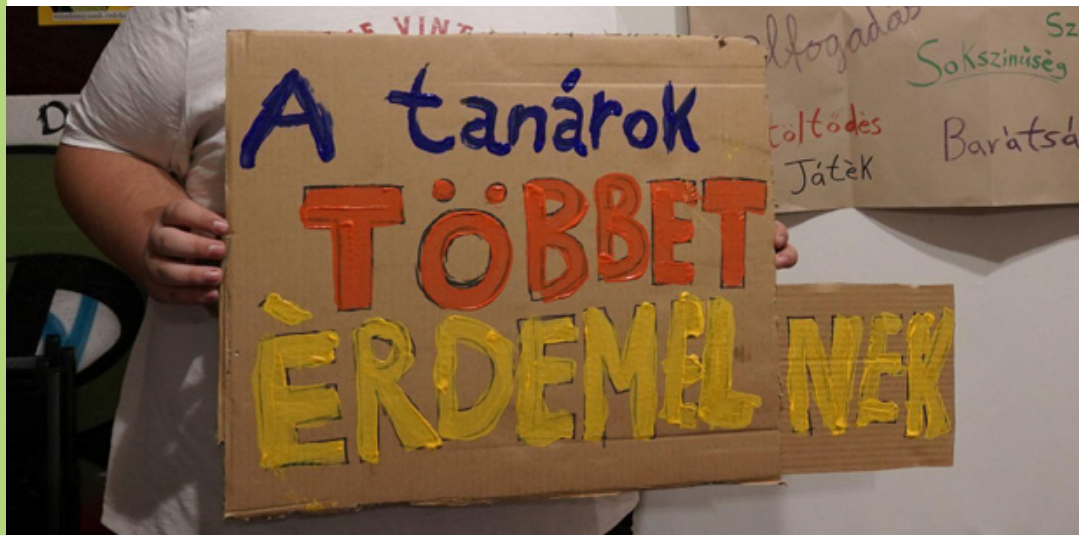
Facilitáló kérdések:

- *Milyen volt számotokra a szerepben lenni? Mi volt a nehézség?*
- *Kit lehetett volna még bevonni egy ilyen helyzet megoldásába?*

Reflexió

Devizont Közösségi Tér // A szerepjáték nagyon jó lezárása volt a lakhatás projektnek. A fiatalok egyből elkezdtek megoldásokat javasolni Pista bácsi helyzetére, empátikusak voltak vele szemben. Mindenki nagyon beleélte magát a szerepjátékba, aktívan részt vett benne. A lakógyűlés sikerrel zárult, és több megoldás is született. Nagykörben még sokáig beszélgettünk, vitáztunk a hajléktalanságról és a lakhatás különböző aspektusairól. Itt már érezhető volt, hogy elfáradt a csapat, de még így is aktívan részt vettek a beszélgetésben

18. Hírszínház oktatással kapcsolatos hírekkel

- kritikai gondolkodás
- empátia
- konfliktuskezelés

60 perc

6-15 fő
(4-5 fős kiscsoportok)

szalagcímek, cikkek
nyomtatva

Felvezetés

Amikor beszélgetünk veletek, sokszor felmerül, hogy milyen most az oktatás helyzete az országunkban. Szerettünk volna hozni pár olyan cikket, amik az aktuális történésekről szólnak, vagy rajtuk keresztül át lehet gondolni az oktatás helyzetét.

Leírás

A facilitátor kikészíti az oktatáshoz, pedagógiához kapcsolódó hírek címeit. A résztvevők megnézik őket, majd kiválasztanak egyet. Ezután kis csoportokban mindenki elmondja, hogy melyik címet találta a legérdekesebbnek. Ezek közül a csoport kiválaszt egyet, amellyel foglalkozni szeretne. Elolvassák a címhez tartozó hírt, majd egy élőképet alkotnak az olvasottak alapján. A többiek tárlgathatnak, hogy miről szólhat a másik csapat által bemutatott cikk, címet is adhatnak az élőképeknek. Ezután megbeszéljük, mi volt az eredeti cikk, és beszélgethetünk az általa felvetett témáról.

A résztvevők szövegértési készségei alapján dolgozhatunk a teljes cikkekkel, vagy a belőlük készített rövid összefoglalókkal is.

Reflexió

A gyakorlat bármilyen téma kapcsán elvégezhető, gyűjthetünk aktuális vagy az általunk választott témához illő cikkeket. Segít, ha előre átgondoljuk, hogy az adott témában milyen problémakörökre reagálva szeretnénk cikket gyűjteni. Mindegyik címhez érdemes előkészítenünk két-három beszélgetést segítő, facilitáló kérdést.

Deviszont Közösségi Tér // A Deviszontban a tanárok béremeléséhez, a pedagógus minősítéséhez, más országok oktatási rendszeréhez kapcsolódva gyűjtöttünk cikkeket. A fiatalok szívesen beszéltek az oktatási rendszerről, de az aktuálpolitikai helyzetről kevésbé. Szívesen beszéltünk volna többet a konkrét aktuálpolitikai történésekről, és ezt is vártuk volna a hírszínház feladatoktól, de maradtunk a tételmondatoknál, mert abba élték bele magukat.

19. Játék a felnőtté válásról

- kommunikáció
- döntéshozatal
- figyelemfejlesztés
- kritikai gondolkodás

30-40 perc

5-20 fő

karakterkártyák

Ld. Függelék 3

Leírás

A gyakorlat első felében mindenki húz egy fiatal felnőtt karaktert. A kártyákon szerepel a karakter életkora, lakhelye, egy leírás az élethelyzetéről, és arról, hogy mit jelent számára a felnőtté válás. A jelenlévők feladata, hogy az életkoruk elárulása nélkül mutatkozzanak be, majd a kártyán szereplő többi információ alapján állítsák fel maguk között a sorrendet a legfiatalabbtól a legidősebbig. A végleges sorrend akkor alakul ki, amikor minden résztvevő egyetért a felállított sorrenddel. Ezután mindenki elmondja, hány éves volt a karaktere, és leellenőrizzük, hogy sikerült-e a tényleges életkorok alapján sorba állnunk.

A gyakorlat második fele egy facilitált beszélgetés a felnőtté válás különböző állomásairól, a hozzá kötődő beavatási rítusokról. A facilitátor feladata egyensúlyban tartani a beszélgetést, hogy az ne forduljon egyik kultúra szokásai ellen sem.

Facilitáló kérdések a gyakorlat második feléhez:

- *Mit gondoltál gyerekkorodban a felnőttekről-felnöttségről? Hogy láttad őket? Ez azóta (hogyan) változott?*
- *Mit tehet meg egy felnőtt, amit egy gyerek nem? Mi jogosítja erre fel?*
- *Mi az, amiben másként gondolkodsz a felnöttségről, mint a felnöttek (szülők, tanárok)?*

- Van olyan, ami a szüleid/tanáraid szerint a felnőtttség jele, de szerinted nem? És fordítva?
- Lehet-e felnőtt az, aki nem független? Mit jelent a függetlenség? (anyagi, lakhatás, gondolkodásbeli, döntésbeli stb.) Mennyire reális ez ma a mi országunkban/a ti környezetetekben?
- Felnőtt-e az, aki nem vállal felelősséget a tetteiért?
- Ki a felnőtttebb: aki önálló és nem szorul segítségre, vagy aki felelős, megbízható tagja a közösségének? Neked melyik felfogás szimpatikusabb?

20. Milyen érzés fiatal felnőttnek lenni? Testtérképezés

- empátia
- önreflexió

35 perc
rajzolás: 15 perc
beszélgetés a rajzról: 20 perc

10-15 fő

csomagolópapír,
színes filctollak, post-it

Felvezetés

Beszéltünk már arról, hogy melyik társadalomban mitől számít valaki felnőttnek. Az előző gyakorlatban és a múlt alkalmon is mondtatok olyan problémákat, amelyek a felnőtté válással járnak. Most ezeket szeretnénk minél alaposabban összegyűjteni, hogy aztán megoldásokat tudjunk találni rájuk.

Leírás

Első rész: A csoportból valakit körberajzolunk a csomagolópapírra, ez az alak lesz a „fiatal felnőtt”. A résztvevőknek az a feladata, hogy fogalmazzák meg és lokalizálják a rajzolt testen belül a „fiatal felnőtt” érzéseit, majd a külső és a magával szemben támasztott elvárásokat is. Ezeket jelenítsék meg a rajzon, akár színek és formák segítségével.

Facilitáló kérdések:

- Milyen érzések vannak a fiatal felnőttben?
- Ezek a testének melyik részén találhatóak?
- Vannak félelmei?
- Vannak vágyai?
- Milyen külső elvárások érik?
- Kiknek kell megfelelnie?
- Milyen elvárásai vannak saját maga felé? Milyen elvárásokat támaszt a környezete?
- Mitől érzi jól magát?
- Mit szeret csinálni, mit nem?

- *Hogy érzi magát, ha dolgozni kell mennie?*
- *Hogy érzi magát, ha a barátaival lehet?*
- *Szeret-e dolgozni?*
- *Hogy néz ki?*
- *Hogyan fejezi ki magát?*

Második rész: Megnézzük a rajzot, és beszélgetünk róla. Tudnak-e vele azonosulni? Megnézzük, hogy mi az, ami közös, mi az, ami különböző, egyéni. Hangsúlyozzuk, hogy nincsenek egyedül ezekkel, de azt is, hogy rendben van, hogy különböző dolgokkal küzdenek.

A facilitáló kérdések egy része koncentrálnak a fiataljainkat konkrétan foglalkoztató témára. A Deviszontnál például ez a kiégés volt, így pár kérdés konkrétan ahhoz kapcsolódik.

Facilitáló kérdések:

- *Hogy érzi magát ez a fiatal?*
- *Milyen elvárások érik?*
- *Vannak olyan elvárások, amelyek ellentmondanak egymásnak?*
- *Milyen jellegű problémái, nehézségei vannak?*
- *Mit értetek kiégés alatt?*
- *Tudtok mondani további érzéseket, amelyek a kiégéshez társulnak?*
- *Mit gondoltok, honnan tud segítséget kapni ez a fiatal? Adjunk neki eszközöket a problémái megoldására. (A fiataloknak adjunk post-iteket, amelyekre felírhatják a javaslataikat, de az ötleteiket oda is rajzolhatják a nehézség mellé)*
- *Ti mit szoktatok csinálni, ha ezekkel a problémákkal szembesültök, mi az, ami nektek bevált?*
- *Milyen megoldásokat (hivatalos, jogi), egyéni vagy közösségi taktikákat ([mentális egészség keze](#)) ismertek?*
- *Ismertek-e olyan szervezetet, akihez fordulni lehet?*

Fontos, hogy a facilitátorok gyűjtsenek előre olyan intézményeket, csoportokat, mozgalmakat, amelyek tudnak segítséget nyújtani.

Levezető beszélgetés

- *Mi az oka, hogy ennyi nehézsége van ennek a fiatalnak?*
- *Mi befolyásolja, hogy hogy vagyunk?*
- *Mit tudunk tenni annak érdekében, hogy ez máshogy legyen, akár közösségileg?*
- *Mit tesz az állam azért, hogy ebben segítsen?*
- *Mi lehet az oka annak, hogy a társadalmi védőháló meggyengült? (Akár utalva arra, hogy a szüleik korában sokkal kevésbé voltak jelen ezek a problémák)*
- *Csak egyéni felelősség-e a függetlenség és a létfeltételek megteremtése?*

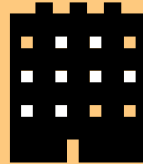
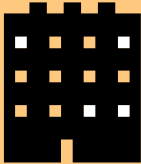
- *Akkor is egyéni felelősség, ha nagyon sokakat érint?*
- *Mit tehet ez a sok ember, aki mind ezzel a problémával küzd?*
- *Ennek lehet az oka a „megbénulás”, „teljes demotiváltság”? Ki tehetne azért, hogy ez a sok fiatal „jobban” legyen, hogy egyszerűbb legyen fiatal felnőttnek lenni?*

Reflexió

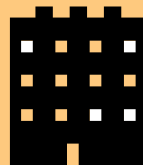
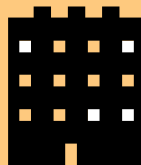
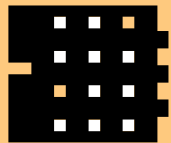
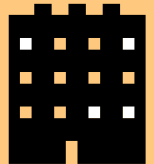
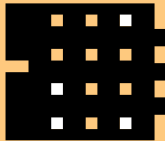
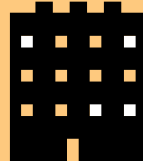
A gyakorlat bármilyen téma kapcsán elvégezhető, gyűjthetünk aktuális vagy az általunk választott témához illő cikkeket. Segít, ha előre átgondoljuk, hogy az adott témában milyen problémakörökre reagálva szeretnénk cikket gyűjteni. Mindegyik címhez érdemes előkészítenünk két-három beszélgetést segítő, facilitáló kérdést.

Devizont Közösségi Tér // A Devizontban a tanárok béremeléséhez, a pedagógus minősítéséhez, más országok oktatási rendszeréhez kapcsolódva gyűjtöttünk cikkeket. A fiatalok szívesen beszéltek az oktatási rendszerről, de az aktuálpolitikai helyzetről kevésbé. Szívesen beszéltünk volna többet a konkrét aktuálpolitikai történésekről, és ezt is vártuk volna a hírszínház feladatoktól, de maradtunk a tételmondatoknál, mert abba élték bele magukat.

Foglalkozástervek

1. Közösség, érzelmek és empátia projekt

1.1. első alkalom

Pedagógiai célok:

- érzelemtudatosítás: milyen sokféle van, és miért jó, ha be tudjuk azonosítani a saját érzéseinket
- énközlés, véleménykifejezés fejlesztése

A foglalkozás menete:

Nyitókör (15 perc)

- Hogy vagy-kör
- Tematikus kérdés: *Milyen zene írja le legjobban azt, ahogy most érzed magad?*

Bevezető gyakorlat (5 perc)

A következő hetekben az érzelmekkel fogunk foglalkozni. Reméljük, titeket is annyira lelkesít a téma, mint minket! Lesz szó arról, hogy miért jó, ha könnyen felismerjük az érzelmeinket, mik azok az alapérzelmek, egy közösségben milyen érzelmek fontosak, és arról is, hogy egy ideális világban hogy éreznénk magunkat. Inkább általános és társadalmi szinten fogunk ezekről beszélgetni, és nem tudunk olyan témákban elmélyedni, amelyekkel érdemes lenne inkább pszichológusokkal közösen beszélgetni. Az érzésekről sokszor nehéz beszélni, a társadalomban gyakran tabusítják őket. Fontos, hogy annyit és olyan történeteket osszunk meg magunkról, ami nekünk kényelmes. Szóljatok, ha valami nektek már nem oké.

Képzelőerő gyakorlat (25 perc)

Ld. 3. Egy tárgy legszebb pillanata

Szünet (15 perc)

Mik azok az érzelmek? – kiselőadás (20 perc)

Egy klasszikusabb bemutatót hoztunk nektek az érzelmekről, olyat, amit egy pszichológia szakon egyetemi órán is hallhatnátok.

 Aki a diasorra kíváncsi, írjon nekünk nyugodtan a hello@deviszontkozter.hu-ra!

Feldolgozást segítő facilitáló kérdések:

- Mit gondoltok, hányféle érzelem létezik?
- Melyek az alapérzelmek?
- Miből áll egy érzelem?
- Miért segít, ha be tudjuk azonosítani az érzelmeinket?

Játék érzelmekártyával – paraszt-activity (30 perc)

A korábban használt [érzelemkerék](#) alapján mindenki felír két érzelmet egy papírra. Paraszt/alternatív activity-szerűen játszhatunk a felírt érzelmekkel: két csapat van, és az első körben az egyik csapatból valakinek egy perce van rá, hogy

körülírja az érzelmeket, a második körben el kell mutogatni őket, a harmadik körben egy szóval kell rávezetni a többieket, a negyedikben pedig egyetlen mozdulatot lehet csak tenni, és ebből kell a csapattársaknak kitalálni, melyik érzelemtől van szó (egyetlen mozdulat helyett lehet egyetlen hangot is kiadni). Minden kör addig tart, ameddig minden felírt érzelmet sikerül bemutatnunk.

Szünet (10 perc)

Dixitezés (30 perc)

Eszközök: Dixit-kártyák, érzelemkerék

A szabályok ugyanazok, mint a Dixitnél, viszont a „mesélő” csak érzelmeket mondhat (lehet használni az érzelemkeréket). Ha valaki szeretné, utána el is mondhatja, hogy miért arra az érzelemre asszociált az adott kártyáról.

Zárókör és tudásfal (10 perc)

L.d. 7. Lezáró és visszajelzést kérő gyakorlatok

1.2. Közösség, érzelmek és empátia projekt – második alkalom

Pedagógiai célok:

- A társaink hangulatára, lelki állapotára való figyelem, az empátia fejlesztése
- A közösségek érzelmeinkre gyakorolt hatásának tudatosítása
- A közösség alapelveinek megfogalmazása

A foglalkozás menete:

Nyitókör (15 perc)

- Hogy vagy-kör
- Tematikus kérdés: *Akkor is az igazat mondod, ha megbántasz valakit vele?*

Hol a kapu-játék (15 perc)

Körben állunk, egyvalaki kimegy a teremből. A körben állók megbeszélik, hogy melyik két ember között lesz a „kapu”. Visszahívják azt, aki kiment, ő beáll a kör középre. Az a feladata, hogy kijusson a körből, megtalálja a kaput. A kör tagjai nem kommunikálhatnak vele semmilyen módon, csak a szemükkel jelezhetnek, hogy ki az, aki elutasítja őt és ki az, aki beengedné. Ha megtalálja, hol juthat ki (hol van egymás mellett két olyan ember, aki befogadást közvetít felé), cserélünk kaput és kijutó embert.

Közösségi szabályok – mitől érzed jól magad egy közösségben? (45 perc)

Az ember hangulatára, érzelmeire nagyon sok külső dolog is hat, így az is, hogy milyen emberek veszik körül. Ezért ha érzelmekről beszélünk, arról is fontos be-

szélnünk, hogy hogyan hatnak ránk a közösségek, amelyeknek tagjai vagyunk.

Ld. 4. Közösségi szabályok alkotása

Szünet (15 perc)

A közösségünk értékei (30 perc)

Megjegyzés: A Deviszont Közösségi Tér példáján keresztül mutatjuk be, hogy hogyan lehet reflektálni egy közösség értékeire.

A Deviszont alapértékei kapcsolódnak a vízióinkhoz arról, hogy milyen társadalomban szeretnénk élni, és misszióinkhoz, hogy ebből kiindulva mi mint közösség miért szeretnénk tenni. Most a Deviszontban lévő pedagógiáról-filozófiáról akarunk beszélni, és ebben ti is módszertani szakértők vagytok. Kérlek válaszoljatok írásban két kérdésre: Miért jártok ide? Miért fontos számotokra a Deviszont? A facilitátorok is válaszolnak a kérdésekre.

Felírjuk a három alapértéket, amelyekben a Deviszontban hiszünk.

Facilitáló kérdések alapján írjanak a résztvevők is értékeket post-itekre és ragasszák fel a megfelelő cím alá.

Elfogadó és biztonságos közeg

- *Nektek mit jelent a biztonságos közeg? Mitől lesz egy közösség elfogadó? Hogy teremtődik meg a Deviszontban? Mit tehetünk még ezért? Mit tesztek ezért ti? Tudtok példát mondani, amikor szerintetek ti ebben segítettetek? Mi-ben más ez, mint az iskolai tér?*

Ezeknek az értékeknek vannak rituáléi is a Deviszontban, pl. hogy vagy-kör.

- *Mi az ami nem fér bele ebbe?*

pl.: egymás bántása

Demokratikus működés

- *Hogy hozunk döntéseket a Deviszontban? Hogy döntjük el, hogy mivel foglalkozunk? Hogy beszélünk át egy témát?*

pl.: facilitált és moderált beszélgetések

pl.: egyenrangúság, közös döntéshozás

Szolidaritás

- *Szerintetek mitől erős egy közösség? Mit jelent az erő a közösségben?*

pl.: közösség vállalása valakivel, összetartozás, felelősségvállalás egymásért társadalomért, elnyomott csoportokért

Segítségkérő protokoll ismertetése (15 perc)

Ld. Függelék

Ugrálós játék (15 perc)

Egy körben állunk, balra haladunk. Egyvalaki ugrik egyet, a tőle balra lévő is, és így haladunk tovább, amíg mindenki sorra nem kerül. Ha már ugrott az

utolsó játékos is, akkor mindig eggyel több ember ugrik egyszerre: a következő körben kettesével ugrálunk, ezután hárman ugranak egyszerre, és így tovább, ameddig bírjuk figyelemmel/szusszal.

Fontos, hogy az utolsó játékosnak még mindig az aktuális szabály szerint kell ugrania. Tehát ha párban ugrunk, akkor ő is még párban ugrik valakivel, és utána bővül a létszám három ugróra; ha hárman ugrunk, akkor ő is még két személlyel ugrik, és utána bővül négyre a létszám. Emiatt nem mindig ugyanaz az ember kezdi az ugrást az új szabály szerint, hanem az számít, hogy az utolsó ember kikkel ugrott együtt, az új kört a következő személy fogja kezdeni.

Zárókör és tudásfal

L.d. 7. Lezáró és visszajelzést kérő gyakorlatok

- *Kit ismernél meg jobban a jelenlévők közül?*

1.3. Közösség, érzelmek és empátia projekt – harmadik alkalom

Pedagógiai célok:

- A társadalom, az érzelmeink, illetve a mentális és fizikai jóllétünk közötti összefüggések és kölcsönhatások tudatosítása
- Társadalmi képzelőerő fejlesztése egy ideális társadalom elképzelése által
- Kritikai pszichológiai alapelvek és szempontok megismerése

A foglalkozás menete:

Nyitókör (15 perc)

- Hogy vagy-kör
- *Tematikus kérdés: Mi az a hétköznapi, egyszerű dolog, ami örömet tud okozni neked?*

Játék érzelmekártyákkal (20 perc)

Az emberek nagyon sokféleképpen érezhetik magukat, és ugyanazt az érzelmet is különböző dolgok válthatják ki. A következőkben egy rövid játékot fogunk játszani, amelyben az érzelmekártyákat fogjuk használni.

Kiterítjük az érzelmekártyákat, amelyek közül mindenki választ egyet - nem kell, hogy az ő konkrét érzéseit ábrázolják, bármi alapján lehet választani. A továbbiakban ezekről a kártyákról fogunk beszélgetni. Megjegyzés: A Deviszontban egy kooperatív képzésen kapott érzelmekártyákat használjuk, [de más internetről letölthető](#), vagy saját közösségünk által készített kártyákkal is lehet végezni a gyakorlatot.

Olyan sorrendben, ahogy szeretnék, bemutatják a kártyáikat.

A feldolgozást segítő facilitáló kérdések:

- *Mutasd fel a kártyát, amit választottál!*

- Ez az érzés hogyan jelentkezik az emberben? Például a testünkben milyen érzetet vált ki? A hangulatunk milyen lesz tőle?
- Hogyan viszonyulunk a többi emberhez tőle?
- Szerintetek mi válthatja ki ezt az érzést? (pl. a pihenés, alvás, étkezés, közérzet, emberek, élmények, a világ helyzete, hírek)
- Mi segíthet, hogy megszűnjön/megmaradjon ez az állapot?
- Mi hat arra, hogy hogy érzed magad?

Ábra: <https://mieli.fi/en/materials/hand-of-mental-health/>

Világalkotás: képzeld el az ideális világot – imagináció (45 perc/15 perc szünet)

L.d. 14. Világalkotás

Zárókör és tudásfal (10 perc)

L.d. 7. Lezáró és visszajelzést kérő gyakorlatok

- Ki az, akivel mostanában kevesebbet beszéltél, de szívesen felvennéd vele a kapcsolatot?

2. Iskola projekt – első alkalom

Pedagógiai célok:

- Az iskolával kapcsolatos személyes tapasztalatokra, tudásra való reflektálás, vélemény megfogalmazása a témában
- Az imagináció, társadalmi képzelőerő fejlesztése

A foglalkozás menete:

Nyitókör (15 perc)

- Hogy vagy-kör
- Tematikus kérdés: *Mi a leghasznosabb és leghaszontalanabb dolog, amit az iskolában tanultatok?*

Bevezető (5 perc)

Az év eleji tervező az azt szavaztuk meg, hogy a projektötleteitek közül először az iskolával foglalkozunk, úgyhogy ezt ma el is kezdjük. Amikor ötleteltünk, akkor olyan témákat dobtatok be, mint maga a sulis működése, a tanár-diák viszony, meg azt is mondtátok, hogy az egész oktatás helyzete érdekel titeket. A mai napon azt fogjuk körbejárni, hogy hogyan látjátok ti az iskolákat, mit gondoltok, hogyan működnek most. Utána pedig megpróbálunk közösen egy olyan sulit alkotni, ahová mindannyian szívesen járnánk.

Véleményvonal személyes élményekkel (30 perc)

Ld. 10. Véleményvonal

Szünet (15 perc)

Ideális iskola (1 óra)

Különböző részekből áll össze a jövő iskolája, kiscsoportban dolgozunk. Megkérdezzük a fiatalokat, ki melyik csoportban lenne szívesen, és kérjük őket, hogy egyenlően legyenek elosztva. Mindegyik csoportot facilitátor segíti.

Felvezető:

Mindannyiunknak vannak negatív tapasztalatai az iskolával. A Deviszont is azért született, mert szerettünk volna egy helyet, ahol másképpen lehet tanulni azokról a dolgokról, amelyek érdeklik az ide járókat. Azon szeretnénk most veletek közösen gondolkodni, hogy milyen lenne egy ideális iskola: egy olyan, ahol a diákok és a tanárok egyaránt jól érzik magukat. Csoportokra fogunk osztani és különböző részeit rakjuk majd össze ennek az elképzelt sulinak.

Csapatok:

1. **ÉPÍTŐ/KREATÍV** csoport: Iskolaépület festése / rajzolása. Hogy néz ki az alaprajza? Milyen termek, terek vannak benne? Van olyan hely, ami csak a diákoké? Olyan hely, ahol pihenni lehet? Hogy érzik magukat az emberek ebben az iskolában?
2. **KOMMUNIKÁCIÓS** csoport: Álláshirdetés arról, hogy milyen tanárokat várnak az iskolába. Milyen a jó tanár? Milyen képzettsége van? Hogyan gondolkodik a tanításról, hogyan a diákokról? Melyek a legfontosabb tulajdonságai?
3. **MÓDSZERTANI** csoport: Képzletbeli órarend összeállítása. Hogy néz ki egy tanítási nap? Mit tanítanak az iskolában? Milyen kötelező és milyen választható órák vannak? Milyen speciális foglalkozások? Mennyi időt vannak az iskolában a diákok?

Szünet (15 perc)

A csoportok bemutatják nagy körben, hogy mit alkottak. (30 perc)

Zárókör és tudásfal

L.d. 7. Lezáró és visszajelzést kérő gyakorlatok

- *Ha megjelenne itt egy földönkívüli, melyik földi italt kóstoltatnád meg vele először?*

3. Lakhatás és közösségek projekt – első alkalom

Pedagógiai célok:

- A lakhatási szegénység témakörének megismerése
- A saját lakhatási helyzetükre való reflektálás

A foglalkozás menete:

Nyitókör (15 perc)

- Hogy vagy-kör
- Tematikus kérdés: *Ha valamilyen lakóépület lennél, milyen ház lennél?*

Bevezető (5 perc)

A következő alkalmon azzal fogunk foglalkozni, hol lakunk, milyen körülmények között, és mitől érezzük otthon magunkat. Ezt megnézzük személyes és társadalmi szinten is: az államnak milyen szerepe lehet ebben, milyen szervezetek dolgoznak azért, hogy méltó lakhatása legyen mindenkinek. Ma személyes szinten fogunk beszélni a témáról: hol szeretnénk élni, milyen házban, környéken.

Hangolódás: otthonosság (30 perc)

Mindenki kap 2-2, különböző színű post-itet. Az egyik színűre mindenki írjon egy olyan dolgot, ami megvan a mostani lakóhelyén, és hozzájárul ahhoz, hogy otthonosnak érezze azt. A másik színűre pedig egy olyat, ami hiányzik neki ahhoz, hogy otthonosan tudja érezni magát. A cetliket összegyűjtjük, utána mindenki húzzon belőlük egyet-egyét. Ha a sajátjukat húzzák, dobják vissza. Képzeld bele magukat annak az embernek a helyzetébe, akik ezeket a dolgokat írták. Nagykörben mindenki mondjon egy-két mondatot arról, hogy hogyan érzi magát ez az ember az otthonában!

Szemponatok a facilitáláshoz:

- az otthonosság érzése nem mindig függ össze azzal, hogy milyen helyen laksz
- sokféle szempontot mondunk: mindenkinek más, hogy hol érzi magát jól
- viszont az, hogy legyen egy stabil lakóhelyünk, alapvető igény

Problémafa a lakhatási helyzetről (45 perc)

Ld. 12. Problémafa a lakhatási helyzetről

Szünet (15 perc)

Rövid, mozgós játék (5 perc)

Ideális lakóhelyem (30 perc)

Kapnak egy ábrát egy házzal, fákkal, stb. – tematikus rajz egy otthonról. Gondolják végig, mi fontos nekik, hol szeretnének élni. Írják fel a lapra a megfelelő helyekre a kulcsszavakat, vagy rajzoljanak az ábrába. Beszéljük meg nagykörben,

hogy ki milyen otthont alkotott.

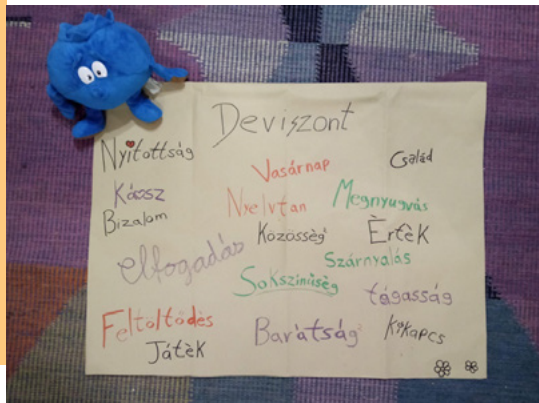
Szemponatok a facilitáláshoz:

- Mindenkinek más fontos a lakhatásában, mitől otthonos, mitől érzem jól magam; mi az otthon.
- Képzeld el, hol lenne a házad, mit szeretnél a környéken? Kertes házban szeretnél élni vagy gangos bérházban?
- Egyedül lagnál vagy másokkal? Milyen szomszédokat szeretnél?
- Hányadik emeleten lagnál? Milyen lenne az elrendezése a lakásodnak? Hány szoba lenne?
- Zuhanyzót vagy fürdőkádat szeretnél?
- Hogy nézne ki a szobád? Milyen színűek a falai? Hova néz az ablaka? Van légkondi vagy nincs?

Zárókör és tudásfal (15 perc)

L.d. 7. Lezáró és visszajelzést kérő gyakorlatok

- Ha a mostani hangulatod alapján festened ki a házad, milyen színű lenne?

4. Példaképek projekt

Pedagógiai célok:

- A hozzánk közel álló lehetséges példaképek felismerése és megismerése
- A belső motiváció megerősítése
- Egymás megismerése, hasonlóságok és különbségek észrevétele

A foglalkozás menete:

Nyitókör (15 perc)

- Hogy vagy-kör

Bevezető gyakorlat (5 perc)

Tájékoztató a Quadro galéria meghívásáról: *Meghívást kaptunk egy kiállításra egy galériától, ahol egy arcképcsarnokot tekinthetünk meg példaértékű emberekről. A meghívás abból az elgondolásból született, hogy ezek az emberek, habár mind neves alkotók, lehetséges, hogy túlságosan távoliak már a fiatal generációk számára, és kíváncsiak, hogy kik lehetnek a fiatalok példaképei. A foglalkozásra meghívtak egy csoport gyereket, egy magyar, illetve egy román iskolából, és minket a pataréti fiatalokkal. Ezért arra gondoltunk, hogy mielőtt elmennénk ebbe a galériába, beszéljünk egyet közösen olyan személyekről, akikre fel lehet nézni. Gondoljunk akár egy kedves nagyszülőre. Hoztunk mi is néhány példát, lássuk, ki melyiket ismeri.*

Aki a diasorra kíváncsi, írjon nekünk nyugodtan a socialfiberassociation@gmail.com-ra!

Beszélgetés

A beszélgetést segítő, facilitáló kérdések és szempontok:

- *Mi fontos számodra egy emberben?* Fontos finoman érzékeltetni számukra a közösség értékeit ez esetben, hogy maguktól felismerjék, hogy mennyivel nagyobb ereje van annak, ha valaki kollektív, emberséges vagy emberi jogok mellett áll ki, mint annak, aki individuális, vagy önhasznú dolgokért tesz.
- *Az általunk hozott személyek közül melyik volt neked a legszimpatikusabb és miért?* Bemutatva saját példáinkat, fontos rákérdezni arra, ha valamivel nem értenek egyet. Azonban hívjuk fel a figyelmüket az érvelés fontosságára, mert azok, akik kiálltak a jogaik, illetve az adott közösség jogai mellett, és egy elnyomó hatalom ellen, jól meghatározott és megfogalmazott érveken keresztül tették ezt.

Zárókör

Mondj egy pozitív emberi tulajdonságot, amit felismertél a számodra példaértékű személyekben!

5. Nemi szerepek

Pedagógiai célok:

- Azon nemek szerint elvárt szerepek feltérképezése, amelyek meghatározzák mindennapjainkat, kapcsolatainkat
- A nemek közötti egyenlőtlenségekre való reflektálás, véleményalkotás

A foglalkozás menete:

Nyitókör (15 perc)

- Hogy vagy-kör
- *Mi történt a héten?*

Nemi szerepek a mindennapokban – bevezető feladat (10 perc)

A feladat célja, hogy a résztvevők saját emlékeik, tapasztalataik felelevenítése által hangolódjanak rá a foglalkozásra. Mindenki leír magának olyan élményeket, amelyekben a nemük alapján vártak el tőlük valamilyen viselkedést, illetve amikor rosszul érezték magukat amiatt, hogy nem a nemüktől elvárt módon viselkedtek.

A nemi szerepek alapján elvárt viselkedésminták (30 perc)

A feladat célja, hogy a fiatalok tudatosítsák, hogy a fiúk és lányok felé más elvárásokat támaszt a társadalom. A gyakorlat során azonosítani próbálják azokat az alá-fölérendeltségi viszonyokat, melyek a nemi szerepek által jönnek létre.

Első lépésben minden résztvevő azonosítja azokat a forrásokat és tényezőket, amelyek elvárásokat közvetítenek felé az alapján, hogy lány vagy fiú (pl. reklámok, játékok, ruhadarabok, szülők elvárásai, stb.).

Ezt követően két kiscsoportban egy-egy kartonfigurára felírják, hogy milyen elvárásokat támaszt a társadalom a lányok és fiúk felé. A feladat produktuma: fiú és lány kartonfigura.

Segítő kérdések:

- Hogyan befolyásolnak minket a kívülről jövő elvárások?
- Nehéz-e ezektől eltérni? Mi történik akkor, ha eltértek ezektől?
- Meg lehet-e minden elvárásnak felelni?
- Milyen a két figura kapcsolata az egymást kiegészítő tulajdonságok alapján (pl. erős-gyenge)?

Szünet, uzsonna (10 perc)

Lezárás (20 perc)

A feladat célja, hogy a résztvevők reflektáljanak azokra a nemi szerepek szerinti elvárásokra, amelyek szerintük károsak, és szeretnék őket megváltoztatni.

Mindenki kiválasztja az előzőleg összeírt elvárásokból azokat, amelyekről megszabadulnának, vagy amiket megváltoztatnának.

Zárókör (20 perc)

Megtudtál-e valami újat, meglepőt magadról?

Megjegyzés:

A félév tervezése során megkérdeztük fiataljainkat, hogy milyen témák érdekelnék őket, milyen foglalkozásra jönnének szívesen, és a válaszaikban többek között a szexuális nevelés témaköre is megjelent. Mivel az egyenlőségen alapuló szexuális kultúra kialakításának egyik alapfeltétele a fiúk és lányok közötti hierarchikus viszony megkérdőjelezése, amelyeket a hagyományos, társadalmi szerepek állítanak fel, így szerettünk volna egy olyan foglalkozást, amely során ezeket a nemi szerepeket vizsgáljuk meg közösen. A foglalkozás négy egymásra épülő gyakorlatból épült fel.

Hivatkozás:

• Kardos Bogáta és mtsai. : Kapcsolódj bel! Patriarchátust Ellenzők Társasága, Budapest, 2019, 166-175 o.

6. Asszertív kommunikáció

Pedagógiai célok:

- Különböző kommunikációs stílusok megismerése
- A személyes kommunikációs stílus feltérképezése, felismerése
- Az asszertív kommunikációs stílus előnyeinek megismerése

A foglalkozás menete:

Nyitókör (15 perc)

- Hogy vagy-kör
- *Meséld el a hét legszebb pillanatát!*

Véleményvonal (10 perc)

Ld. 10. Véleményvonal

Összegyűjtöttünk olyan kijelentéseket, amelyek a passzív, agresszív és asszertív kommunikációs stílust jellemzik. Első lépésként, a véleményvonal gyakorlat alkalmazásával mindenki átgondolta, hogy mennyire jellemzőek rájuk ezek a kijelentések, és megpróbáltuk meghatározni, kinél melyik kommunikációs stílus dominál.

Beszélgetés (30 perc)

Ezt követően beszéltünk arról, hogy mit jelent az asszertív kommunikáció,, és milyen formában lehet megfogalmazni mondandónkat úgy, hogy az célba is érjen: *Amikor ..., akkor úgy éreztem, hogy ..., kérlek következőkor ...*

Szünet és uzsonna (10 perc)

Beszélgetés (30 perc)

Végül mindenki mesélt egy helyzetről, amikor konfliktusba került valakivel, megbántották, vagy nem értett egyet valamivel, és megpróbáltuk ezeket szerepjáték formájában asszertív módra átfordítani.

Zárókör (10 perc)

Megjegyzés:

Mivel előzőleg a nemi szerepek és az ebből fakadó eltérések, konfliktusok kerültek feltérképezésre, úgy gondoltuk, hogy szükséges lehet egy kommunikációval kapcsolatos foglalkozás is, ahol megvizsgálhatjuk, hogy hogyan juttathatjuk el sikeresen az elvárásainkat, igényeinket, érzéseinket, gondolatainkat a másik félhez.

7. Nyelv és kultúra projekt

Pedagógiai célok:

- A romani nyelv alakulásának, dialektusainak megismerése

A foglalkozás indoklása:

A fiatalok érdeklődési körének felmérésekor kiderült, hogy nagy igényük lenne a romani nyelvvel és történelemmel kapcsolatos edukációra. Ezért a legjobbnak láttuk meghívni az egyetlen olyan személyt környezetünkön, aki egy személyben mindkettővel foglalkozik, ismeri a romani nyelvet és történelmet, tud románul, és nem utolsósorban magyarul is. Yusuke Sumi japán nyelvészprofesszort hívtuk el, aki román és romani nyelvet tanít a Babes-Bolyai Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán. A fiatalok két órán át érdeklődő figyelemmel kísérték végig az előadást, aktívan kérdeztek, és válaszoltak Yusuke kérdéseire.

A foglalkozás menete:

Névlabda játék (15 perc)

A résztvevők körben ülnek vagy állnak, és mindenki sorban bemondja a nevét. Ha ez megtörtént, a játékosok egy labdát dobálnak egymásnak a következő szabály szerint: aki a labdát dobja, annak a nevét mondja, akinek dobja. Pár bemelegítő kör után egymás után több labdát is indítunk.

Interaktív előadás (60 perc)

1. A foglalkozás első felében Yusuke beszélt a romani nyelv dialektusairól, hogy ezek hogyan alakultak ki a roma nép vándorlása során, és hogyan különböznek ennek tekintetében.
2. A foglalkozás második, interaktív felében a fiatalok különböző dialektusban írt mondatokat fordítottak le és hasonlítottak össze. Megvizsgálták, hogy különböző kifejezések hogyan változnak az egyes dialektusokon belül.
3. A végén a fiataloknak alkalmuk volt feltenni kérdéseiket, és szabad beszélgetéssel zártuk a foglalkozást.

8. A közös tábor terve

Első nap

Pedagógiai célok:

- Egymás és a környezet megismerése
- A közös szabályok felállítása

Menetrend

Megérkezés, szobabeosztás, berendezkedés (30 perc)

Közös programok (150 perc)

Jégtörő játékok

- Névlabda játék
Ld. 7. Nyelv és kultúra projekt
- Nevetsz veszítesz játék

A tábor bemutatása

Közös szabályok megalkotása

- Táborhely szabályainak bemutatása
- *Mitől érzed jól magad egy közösségben?*
- Három különböző cetlire mindenki írjon fel: valamit, amit vár másoktól, valamit amit adni tud, és valamit, amit nem szeretne, ha megtörténne a tábor ideje alatt.

Vacsora (60 perc)

Szabadprogram, opcionális kirándulás (90 perc)

Zárókör a fiatalokkal (30 perc)

Későbbi zárókör a facilitátorokkal a napfelelős vezetésével

Második nap

Pedagógiai célok:

- egy nyelvvel kapcsolatos joggyakorlat kipróbálása
- egymás kultúrájának megismerése

Menetrend

Reggeli torna (opcionális) (30 perc)

Reggeli (60 perc)

Nyitókör (30 perc)

Napi program rövid ismertetése

Bemutkozik egymásnak a két csoport (40 perc)

Kiscsoportban külön dolgoznak a két szervezet fiataljai a bemutatkozókon, majd nagycsoportban meghallgatják egymást.

Szünet (20 perc)

Munka activity (30 perc)

Ld. 9. Munka-activity

Üzenet a jövőből – Az együttműködés próbája (60 perc)

Ld. 6. Az együttműködés próbája

Ebéd és pihenő (90 perc)

Kirándulás a parajdi sóbányába (240 perc)

Vacsora (120 perc)

Zárókör a fiatalokkal (60 perc)

Tábortűz – pillecukor-sütés és grillezés (90 perc)

Harmadik nap

Pedagógiai célok:

- Két, társadalmi témával kapcsolatos jógyakorlat kipróbálása
- Beszélgetés társadalmi témákról: milyen ma fiatalnak lenni

Menetrend

Opcionális reggeli torna (30 perc)

Reggeli (60 perc)

Nyitókör, utána japánfoci (30 perc)

Szünet (15 perc)

Emberi jogi gyakorlat (60 perc)

Ld. 11. Emberi jogi gyakorlat

Szünet (30 perc)

Összefoglaló és problémafa (60 perc)

Miről beszéltünk eddig a táborban, ami a fiatalok helyzetéről szólt?

Ld. 3. Lakhatás és közösségek projekt – első alkalom

Ebéd (90 perc)

10 pontos követelési lista, amit a hatalom/állam tegyen a fiatalokért (60 perc)

Először két vegyes csoportban dolgoznak a fiatalok, majd nagycsoportban átbeszéljük a listákat.

Szünet (15 perc)

Zárókör (60 perc)

Ld. 7. Lezáró és visszajelzést kérő gyakorlatok

Búcsú

Reménysugár

Szabadidő, opcionális kirándulás, séta a faluban (90 perc)

Vacsora

Zárókör a facilitátorokkal (60 perc)

Negyedik nap

Pedagógiai célok:

- reflexió, értékelés
- visszajelzés egymásnak

Menetrend

Opcionális reggeli torna (30 perc)

Reggeli, majd összepakolás (60 perc)

Székek és hatalom (20 perc)

Ebéd (60 perc)

Hazaút

Megjegyzések:

1. A közös nyári táborunk kétnyelvű volt. Mind a foglalkozásokon, mind a közös szabadidős tevékenységeken volt egy-egy előre kijelölt fordító. A fiatalok közös nyelve ugyanakkor a közös zenélés, a tánc és a globálisan beszélt kézzel-lábbal magyarázó nyelv lett.

2. A tábor remek lehetőség volt arra is, hogy jobban belelássunk egymás munkatikájába és működésébe. Ezért a táborokban szokványos táborvezető helyett napfelelősöket választottunk. Az ő feladatuk volt figyelni arra, hogy tartsuk a program kereteit, megelőzni a félreértéseket, elhárítani az esetleges akadályokat az aznapi foglalkozásvezetők elől és az esti közös (Deviszont, Social Fiber, Mentés Másként) reflexiós körünket moderálni.

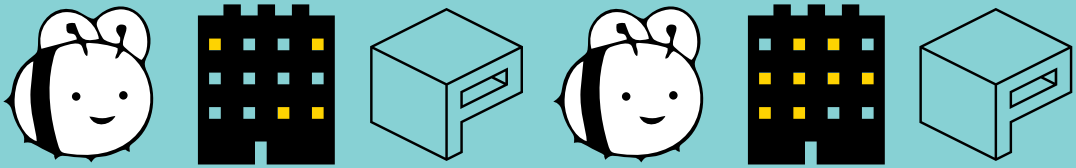

Nyári tábor Romániában

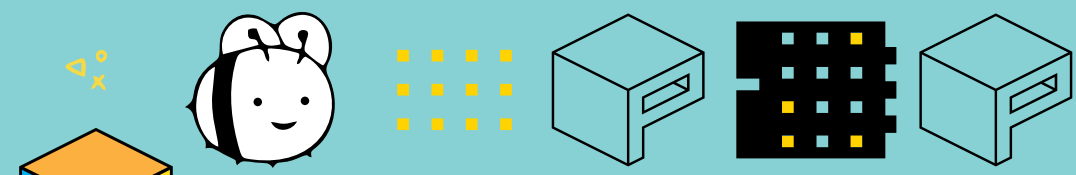
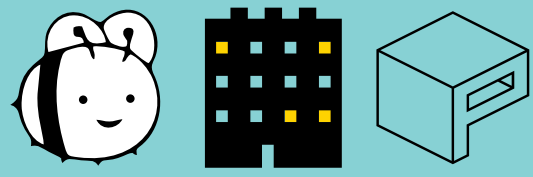

Nyári tábor Romániában

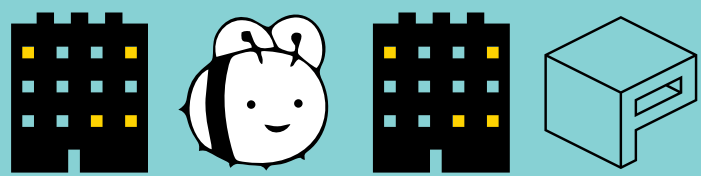

Hatásmérés összefoglalók

**MENTÉS
MÁSKÉNT
PEDAGÓGIA**

Milyen hatást gyakorolnak a kritikai pedagógiai programok a fiatalokra?

Az Erasmus program keretében interjúk és kérdőíves kutatást végeztünk mindkét csoport fiataljai között, amiben azt vizsgáltuk, hogy pedagógiánk milyen változásokat eredményez a fiatalok viselkedésében és gondolkodásában, milyen új tudásokat szereznek a foglalkozásaink által. A program indulásakor bemeneti, zárásakor kimeneti kérdőívet vagy interjút vettünk fel. Az alap kérdéssort közösen állítottuk össze, amit aztán mindkét szervezet a saját fiataljainak igényeihez próbált igazítani, ezért a Deviszontban bemeneti és kimeneti interjúk készültek, a Social Fibernél kérdőívek. Kérdéseink négy olyan nagyobb témakörre koncentráltak, amelyek foglalkozásainkban is hangsúlyosak: önismeret és érdeklődési kör, közösségi működés, társadalmi témák, motiváció és jövőkép. A kérdéssor összeállításakor a Megtartó Közösségek Program hatásvizsgálatára, Csákó Mihály értékvilágot feltáró itemeire, és egyéb tesztekre, mint az ECI érzelmi kreativitás skála, IRI Interperszonális Reaktivitás Index* támaszkodtunk.

Az eltérő vizsgálati módszerek – interjúk és kérdőívek – eltérő eredményekhez és tapasztalatokhoz vezettek a két csoport részéről, ahogy annak részleteiről a következő beszámolóinkban olvashatunk. Fontosnak tartjuk kiemelni azt a különbséget is, hogy míg a Deviszont a program során vegyesen dolgozott a közösségi teret már régebb óta látogató, valamint a programba újonnan csatlakozó fiatalokkal, addig a Social Fiber a pataréti fiatalokat a projekt elején ismerte meg. Mivel a Deviszont kevesebb fiatal tudott bevonni a vizsgálatba, ezért interjú formájában kérdezte fiataljait, amely több lehetőséget adott a válaszok kifejtésére és arra, hogy a facilitátorok rákérdézzenek a konkrét változásokra és hatásokra. A Social Fiber számára a kérdőíves módszer több szempontból is korlátozó volt. Nehézséget jelentett, hogy a fiataljaik számára kevésbé otthonos az írásban való válaszadás, valamint a projekt időkorlátai is hátráltatták őket: 11 hónap kevés bizonyos témákban való elmélyülésre. Mindemellett számos kérdőíven kívül szerzett tapasztalatot és megfigyelést osztanak meg munkájukról, mely mutatja a program fiatalokra gyakorolt hatását.

* Aki a kutatás módszertanára, konkrét kérdéseire kíváncsi, írjon nekünk nyugodtan a hello@deviszonkozter.hu-ra!

A Deviszont Közösségi Tér szerepe a fiatalok életében

A Deviszont bemeneti és kimeneti interjújában összesen 6 fiatalunk vett részt. Az interjút általános kérdésekkel kezdtük: *miben vagy jó, miben szeretnél fejlődni, mit tanulhatnak tőled mások*. Ezekkel a kérdésekkel elsősorban szeretünk volna közelebb kerülni a fiatalok önmagukról alkotott képéhez és szükségleteihez, hogy a foglalkozások tervezésénél ezekre figyelni tudjunk. Célunk volt az is, hogy a beszélgetés alatt feltett kérdések maguk is tükrözzék a Deviszontban lévő kritikai pedagógia szemléletet és tudáshoz való hozzáállást: *a mit tanulhatnak tőled mások* kérdés megerősítő lehet abból a szempontból, hogy a közösséged feltételezi: van olyan dolog, amit tanulhatunk egymástól. Pedagógiai célunk a nem egyszer iskolai kudarcokkal, önbizalomhiánnyal érkező fiatalok megerősítése saját magukban és tudásukban. Egy év elteltével, a kimeneti interjúknál arra voltunk kíváncsiak, tapasztalható-e változás a fiatalok önképében, saját belátásuk szerint fejlődtek-e a program által. A program végére a *Miben vagy jó?* kérdésre két fiatalnál megjelennek olyan új készségek, mint az odafigyelés és az emberekkel való kommunikáció, melyeknél elmondják, hogy a Deviszont hatására fejlődtek. Öt fiatal emelte ki, hogy szociális képességei fejlődtek a Deviszont által. Van olyan, akinél az elfogadás és tolerancia jelenik meg, egy másik fiatalnál pedig a lexikális tudás bővülése.

Van olyan, amiben úgy érzed, a Deviszont által fejlődöttél?

„különböző emberek elfogadásában más deviszontosokon keresztül”

„az odafigyelést azt ehhez kötöm, könnyebben észreveszem ha a másikat valami zavarja, meg könnyebben oda tudok figyelni, hogy neki most ilyen baja volt, neki most olyan, és akkor nem úgy állok hozzájuk, hogy rohadjanak meg, hanem próbálok hozzájuk alkalmazkodni, kicsit szociálisabb lettem”

„kommunikációs képességek, jobban szót tudok érteni az emberekkel, meg csapatban is jobban tudok működni így”

Arra a kérdésünkre, hogy van-e olyan új tudás számukra, amit szívesen továbbadnának a Deviszontból, a közösségi értékeinket emelték ki, mint például az elfogadás, vagy a Deviszontos hangulat. Volt olyan is, aki arra asszociált, hogy a Deviszont egyfajta menedék lehet, és ezt adná tovább. Fontos számunkra a tudás továbbadhatóságát hangsúlyozni, mert abban hiszünk, hogy a Deviszont hatása nem korlátozódik ennek a fizikai terére, az itt szerzett tudások, készségek életünk egyéb területén is hasznosíthatók, így segítve elő a társadalmi változást. Pár fiatal említette, hogy különböző témákról tanulunk és azokról is

szerezünk új információkat. A továbbiakban érdemes lenne elemezni, hogy a fiatalok mit értékelnek és azonosítanak tudásként, milyen kép él a fejükben a tanulásról.

KÖZÖSSÉGISÉG

Pedagógiánk egyik alappillére a közösségiség és a közösségben nevelés, ezért több olyan kérdést tettünk fel, amik a fiatalok közösséggel kapcsolatos hozzáállását, a Deviszonthoz, mint közösséghez való kapcsolódásukat mutatja. A tanulás-tanítás is emberek egymáshoz kapcsolódásán keresztül jön létre, ezért azt gondoljuk, pedagógiai programunk akkor lesz sikeres, ha a közösség tagjai tudnak pozitívan kapcsolódni egymáshoz. Olyan kérdéseket tettünk fel a fiataloknak, hogy szerintük *mitől működik jól egy közösség, szeretnek-e csapatban dolgozni*. Hasznos volt az Erasmus program elején erre rákérdezni, mert a megfogalmazott szükségletekre – pl. mi kell nekik ahhoz, hogy jól tudjanak csapatban dolgozni – tudtunk reagálni, együtt találhattunk rájuk megoldásokat a későbbiekben. Volt olyan fiatal, aki megfogalmazta, hogy az iskolában nem szeret csapatmunkában részt venni, de a Deviszontban igen, egy másik fiatal pedig a nyári tábort emelte ki, hogy milyen jó volt a sok csapatmunka a romániai fiatalokkal. Arra a kérdésünkre, hogy vannak-e olyan közösségek az életükben, amikről úgy érzik, jól működnek, négy fiatal mondta a Deviszontot. Többen kiemelték, hogy a közösségeknél fontos a közös cél. Többször tapasztaltuk, hogy a közösségben épülő kapcsolatok képesek ellensúlyozni a fiatalok életében lévő nehézségeket.

Mitől működik jól szerinted egy közösség?

„Szerintem attól, ha összetartó a közösség, meg ha van egy közös cél, mint mondjuk a Deviszontnál, vagy hogy ha vannak olyan emberek, akik tudnak segíteni egymáson.”

Arra is kíváncsiak voltunk, hogy a foglalkozásaink segítségével tapasztalható-e változás a fiatalok nyitottságában, mások véleményének meghallgatásában, mennyire tartják ezt értékesnek közösségileg. Kiderült, hogy a Deviszontba járók alapvetően is nyitottak mások véleményére, érveire. Volt olyan fiatal, aki a projekt elején azt mondta, kevésszer érzi azt, hogy neki igaza van helyzetekben. Sikerként éljük meg, hogy egy év elteltével pozitívan számol be a Deviszont érelést tanító foglalkozásairól, és említette is azt a projektet, amely megerősítette ebben. Volt, aki azt is hozzátette, hogy változott a véleménye a társai hatására.

„Minden alkalmon van érvelős beszélgetés. Mikor az oktatás volt téma, és vol-

tak érvek, pl. a véleményvonalnál, és volt, hogy én is arrébb álltam valahova [onnan, ahol eredetileg álltam], mert rájöttem, hogy jó, tényleg.”

Emellett azt is meg kell jegyezni, hogy több fiatal válaszában jelent meg, milyen stresszesként él meg a hasonló szituációkat, a vitát a vitaközúhoz kapcsolják. Érdekes lehet a továbbiakban vitaklubokat szervezni, ahol biztonsággal lehet gyakorolni az érvelést, és a vita egy jó élménnyé válhat.

Az interjúban szereplő állítással, miszerint egy közösség akkor működik jól, ha mindenki véleménye számít, nagy többségben egyetértettek. A projekt zárásakor arra kérdeztünk rá, hogy szerintük a Deviszontban számít-e mindenki véleménye. Megerősítő volt, amikor kérdéseinkre konkrét helyzeteket hoztak fel, amikor úgy érezték, számított a véleményük, illetve konkrét gyakorlatokat, mint a félévtervezés, külsős programok és közös főzés. Azt gondoljuk, ez mutatja a demokráciára demokráciával nevelünk elvünk gyakorlati megvalósulását. Emellett az egyik fiatal szerint vannak olyan sürgős esetek, amikor a facilitátorok véleménye számít.

A Deviszontban mindenki véleménye számít? Milyen ez neked?

„szerintem ez egyféle harmónia, mert mondjuk ha van valami amibe kicsit eltér a véleményem és a többség eltér, valamennyire akkor is érvényesülök és ez fordítva is igaz, szóval simán harmónia”

„Szerintem igen. Hát hogy mindig végighallgatjuk a másikat, meg hogy ha valamit nem értünk egyből, akkor próbáljuk megérteni.”

TÁRSADALMI TÉMÁK

A Deviszontban az életünket meghatározó társadalmi témákról tanulunk, ezért vizsgálni akartuk, hogy bizonyos társadalmi kérdésekhez hogyan kapcsolódnak a fiataljaink. Rákérdeztünk, hogy *vannak-e olyan dolgok a társadalomban, amik szerintük mindenkit megilletnek, érzékelnek-e egyenlőtlenségeket a társadalomban és mennyire gondolják közös feladatunknak ezek csökkentését.* Kíváncsiak voltunk, össze tudják-e kapcsolni, hogy a Deviszontban igyekszünk olyan kérdésekkel foglalkozni, amik az emberek alapszükségleteit és azok társadalmi vetületét érintik. Erre a kérdésre a fiatalok általánosságban az emberek jóllétével kapcsolatban hoztak fel különböző dimenziókat (lakhatás, fizetés, megélhetés), és olyanokat is beemeltek, mint az alapfokú tisztelet, nyugalomban létezés, vagy ami sokaknál felmerült, hogy mindenki megérdemli, hogy meghallgassák. Több fiatal említi valamilyen módon, hogy foglalkoztunk ezekkel a

témákkal, egyik a munkahelyekről szóló projektet, egy másik az iskolaprojektet említi. A mindenkit megillető egymás meghallgatására egyikük a Deviszontos nyitóköri hozza példának, majd kérdésünkre, hogy máshol is jó lenne-e ilyen, elmondja, hogy az iskolában a nap elején el tudná képzelni.

Azt tapasztaltuk, hogy a fiatalok az Erasmus program végére a korábbiaknál több társadalmi egyenlőtlenséget érzékelnek, olyan dimenziókat jelenítenek meg, mint a rasszizmus, vagyoni egyenlőtlenségek, nemi egyenlőtlenségek. Az a Deviszontos fiatal, aki korábban azt válaszolta, hogy a lakhatás mindenkit megillet, elmondta, hogy szerinte foglalkoztunk a hajléktalansággal, szegény munkásréteggel, munkaközöségekkkel is, például amikor ingázó munkások életéről szóló dokumentumfilmet néztünk, vagy szakszervezetekről tanultunk. Egy fiatal azt is mondta, hogy a Deviszonton keresztül valósul meg az egyenlőtlenségek csökkentése, mert ők a közösségi térben is sokféle társadalmi helyzetből jönnek, de ez nem érződik a helyen, *egyenlőek vagyunk*.

A romániai fiatalokkal közös nemzetközi tábor nagy hatással volt a Deviszontos fiatalokra. Egyiküknél a bemeneti és kimeneti kérdéskor ugyanarra a kérdésre adott válaszban érzékletes a változás, amire rá is kérdeztünk. Van, aki kimondja, a tábor megváltoztatta a saját perspektíváját, egy másik fiatal válaszában pedig az mutatkozik meg, hogy a bemeneti interjúhoz képest már sokkal inkább közös feladatunknak érzi az egyenlőtlenségek csökkentését. Projekttervezési szempontból az Erasmus program végére szervezett tábor nagyon jó döntésnek bizonyult.

„Romániába is kimentünk, megismertük a többiek körülményeit. Pl. xy, aki szemetesként dolgozott korábban, és nagyon érdekes volt meghallgatni, hogy mik az ő tapasztalatai és az én véleményem teljesen megváltozott, mikor meghallottam az ő perspektíváját.”

„[az egyenlőtlenségek csökkentése] nem lehet másnak a dolga, nem érzem, hogy másnak a dolga lenne” (Minek volt szerepe ebben?) nem tudom, mi változott azóta” (A Deviszontnak van hatása ebben?) „igen. sokat beszéltünk róla, a tábor is, ott is többféle ember volt, szóval biztos, hogy van, most azt nem tudom, hogy ez az egy, ami kettővel feljebb vitte.”

A munkaerőpiaci kérdések kiemelten fontosak a Deviszont számára. Fiataljaink szakképzésben tanulnak, hamar megismerik a munka világát. Fontosnak tartjuk, hogy a program segítségével válaszokat találjanak arra, hogyan akarnak majd dolgozni, mi fontos nekik jövőbeli munkájuk során. Nagy elismerés, hogy az egyik fiatalunk azt mondta, a Deviszonthoz tudja kötni, hogy fontos számára

a jó munkaközösség, egy másik pedig kiemelte a szakszervezeteket. Minde mellett többeknek nem jutott eszébe, hogy tanultunk ilyen témáról, ezért fontos tanulság, hogy a későbbiekben ezt jobban ki kell hangsúlyozni.

A társadalmi témák körébe tartozó további kérdéseink az állampolgári tudatosságra és a társadalmi nyitottságra és felelősségvállalásra fókuszáltak. Általánosságban megosztóbb kérdés volt, hogy mennyire értenek/nem értenek egyet az állítással, miszerint mindenki kultúráját el kell fogadni. Itt olyan dimenziók merülnek fel, mint a beilleszkedni akarás és nem akarás, illetve hogy mások a mi kultúránkhöz hogyan viszonyulnak. Az interjúkból érzékelhető, hogy nem egyértelmű, mikor mire gondolnak a fiatalok a kultúra fogalma alatt, ahogy azt a társadalomban is sokféleképp használjuk. Mindezek mellett három fiatal érzékeli a nyári tábor hatását, és van, aki megemlíti, hogy a roma szokások megismerése szemfelnitő hatással volt rá.

A nekem is kell, hogy legyen beleszólásom a politikába című állításra adták a skálán a legalacsonyabb pontokat. Változatos a fiatalok megélése abban, hogy mennyit foglalkozunk politikai témákkal. Általánosságban a politika alatt inkább a pártpolitikát értik, amihez a vitát, egymás ugratását kapcsolják, ezért jónak gondolják, ha keveset beszélünk ezekről. Egy fiatal mondja, hogy szerintem többet kellene beszélnünk politikáról, egy másik pedig a témához kapcsolódva azt, hogy jó hogy a térben nem csak reménytelen dolgokról beszélünk, hanem a változtatás lehetőségéről is.

A társadalmi témák kérdéseire adott válaszoknál érdemes kiemelni a program hatását a társadalmi képzelőerőre, a társadalmi cselekvéshez való hozzáállásra, amelyekben érzékelhető a változás a fiatalok részéről. Van olyan fiatal, akinek több válaszában is megjelenik: a Deviszontban azt erősítjük, hogy tudunk változtatni. Példaként a lakhatás és oktatás témáját hozza, mint amelyekről többször volt szó a közösségben. Az interjúban elmondja, hogy nem jó érzékelni, milyen a rendszer, de közben jó is, mert nem csak reménytelen a helyzet, hanem lehet változtatni is. Tehát a Deviszont neki egy olyan közösségi tér, ahol a társadalommal és annak megváltoztatásával is foglalkozunk, ebben az értelemben is kritikai pedagógiai. Egy másik fiatal arra a kérdésre, hogy a Deviszontnak van-e olyan hatása, amely cselekvésre ösztönöz, azt mondja, hogy a másik ember iránti nyitottságra, mint cselekvésre ösztönöz.

„A változás velünk kezdődik, ahogy szoktuk mondani.” (Mi változott?) „Az elején nem voltam annyira biztos, mert volt egy alap véleményem, és most jobban

gondolkodtam rajta.” (A Deviszontnak volt szerepe ebben?) „Igen, mert eddig úgy gondoltam, hogy beszéltünk róla, de az nem fog segíteni. De a Deviszontban azt mondjuk, hogy igenis tudunk változtatni.”

Mindemellett az is látszik, hogy a közösségi tér nehézségeit is közösen éljük meg. Bármilyen kérdés, ami a Deviszont működését érinti, hat a fiatalokra. Nemrég másik kerületbe kellett költöznie a közösségi terünknek. Az egyik fiatal arra a kérdésünkre, hogy segítene-e szívesen más csoportoknak, azt válaszolta, hogy lakáskeresésben szívesen segítene, mivel nekünk is nehéz volt a költözés. Jelentős tanulság számunkra, hogy a pedagógiánk nem csak a foglalkozások során, hanem a közösség egészével hat, a mintaadás fontos és folyamatos. Az interjú végén megkérdeztük a fiatalokat, hogy ismernek-e olyan csoportokat, akik valamilyen társadalmi ügyért küzdenek, ezek közül többen megnevezik a Deviszontot, mint a diákok és tanárok jóllétéért küzdő csoportot, illetve partnereinket, a Social Fiber-t is, ami hatalmas elismerés számunkra.

Volt olyan Deviszontos alkalom, ami valamiért fontos volt neked?

„Mindegyik, mert van egy ilyen közösség ahol jól tudom magam érezni. És ha ez nem lenne, akkor én otthon ülnék, és bámulnám a plafont. Xy sem lenne ilyen fogadott testvérem. Maga a Deviszont is nagyon fontos, mert nem csak, hogy teremt egy biztonságos helyet a tiniknek, ahol tudnak beszélgetni bármiről és bárhogyan ahogy kedvük tartja, hanem ha nem lenne egy ilyen közösség, többeknek lehet, hogy nem is lennének barátaik. Nem látnánk, hogy az oktatási rendszer kicsit fos, de lehet rajta változtatni. A Deviszont behozza ezt, hogy lehet ezekről beszélgetni – támogatja a fejlődést és a tanulást egy biztonságos környezetben.”

Mint minden vizsgálódásnak, így természetesen ennek is voltak korlátai, a fiatalok életében nem csak a Deviszont van jelen, gondolkodásukból nem lehet kivágni szeleteket, és egyértelműen megállapítani, hogy valami csak a Deviszont hatása lenne. Ahogy azt is fontos megemlíteni, hogy nem minden fiatalunk vett részt a bemeneti-kimeneti interjúban, élethelyzetükből kifolyólag változó, ki mikor tud jelen lenni a térben. Mindezeket figyelembe véve azt gondoljuk, válaszaik magukban hordozzák a programunk céljainak megvalósulását, hogy egy megtartó és szolidáris közösségben tanuljunk együtt a társadalomról, fejlesztve kritikai gondolkodásunkat, megoldásokat keresve a társadalmi kihívásokra.

Kritikai pedagógia játékon keresztül a pataréti fiatalokkal

A hatásmérés érdekében összeállított bemeneti kérdőív témáit a Deviszont Községi Tér facilitátoraival és Mentés másként pedagógia résztvevő tagjaival közösen azonosítottuk, majd tartalmilag ezt adaptáltuk célcsoportunkra. A kérdések olyan témákat fedtek, melyek egyrészt a projekt tematikáját követték, másrészt a fiatalok személyes életútját segítenek feltérképezni: érdeklődési kör, motiváció és jövőkép, közösségi működés, politikai és társadalmi részvétel.

A bemeneti kérdőívnel például a *Miben vagy jó?* kérdésre viszonylag különböző válaszok érkeztek: *erőben, fodrászatban, matematikában, irodalomban, festésben, táncban, tetoválásban és mesélésben, fociban, játéokban*, viszont két ember kivételével csak egy-egy dolgot neveztek meg ezzel kapcsolatban. A *Mitől jó egy közösség?* kérdésre is különféle válaszok érkeztek: *tisztelet, nevetés, foglalkozások, csapatmunka, ha meghallgatjuk egymást, tevékenységek (3x), amikor otthon vagyok a családdal és a barátokkal*. A válaszokból arra lehet következtetni, hogy a csoportunk számára a közösség esszenciális, ezt pedig a velük folytatott hosszútávú közös munkánk alatti megfigyeléseink is megerősítik. Továbbá arra a kérdésre, hogy *ismernek-e olyan csoportokat vagy embereket, akik valamilyen társadalmi, vagy közösségi ügyért tesznek valamit*, fele azt válaszolta, hogy nem ismer, fele pedig Szakáts István képzőművészt nevezte meg, aki több mint tíz éve végez a Pataréten emancipatorikus, felzárkóztató munkát a helyi közösséggel, amelynek keretében helyi rádiót alapított és megszervezte a közösség által nagyra becsült Khetane Fesztivált. A kimeneti kérdőívben a fiatalok egyhangúan kiemelték a csoportban való együttműködést, mint olyan területet, amelyen jelentősen fejlődtek a foglalkozások során, illetve a közös játékok által szerzett pozitív tapasztalataikat.

A bemeneti és kimeneti kérdőív eredményeit vizsgálva, a legtöbb változó mentén nem történt jelentős módosulás. Ugyanakkor ezeket az eredményeket az alábbi szempontok figyelembevételével kell értelmeznünk:

A KÉRDŐÍV KORLÁTAI

Visszatekintve, a csoport jellegzetességeit megismerve tudatosítottuk, hogy a hatásméréshez nem a megfelelő módszert használtuk. A foglalkozásokon résztvevő fiatalok leginkább verbálisan kommunikálnak. Ha használják is mobiltelefonjaikat, írásban kevésbé nyilvánulnak meg, inkább hangüzeneteken és hívásokon keresztül. Habár a kérdőívek kitöltése közben minden nehézséget okozó kérdést közösen értelmeztünk, mégis, az írott szöveg létrehozása elveszi

a kedvüket a produktivitástól. Emellett a bemeneti kérdőív felvétele során érződött a fiatalokon, hogy korábban nem vettek részt hasonló programokban, nem foglalkoztak részletesebben a tárgyalt témákkal, így sok esetben azok az összetett fogalmak, szociális koncepciók, amelyeket mi megfogalmaztunk, nem voltak számukra ismertek.

BIZALOMRA ÉPÜLŐ FEJLESZTŐ TEVÉKENYSÉGEK

Mivel a célcsoporttal a projekt által, azaz a projekt kezdetekor ismerkedtünk meg, a rendelkezésünkre álló viszonylag rövid időszak (11 hónap) egyik fél számára se volt elegendő, hogy a kapcsolatteremtés és bizalomépítés mellett céljainknak megfelelő mértékben mélyülhessünk el a társadalmi témákban is.

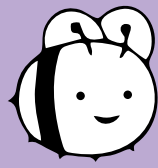
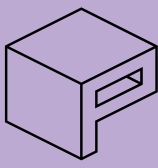
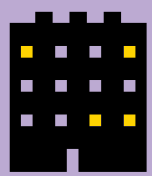
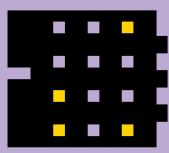
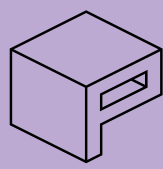
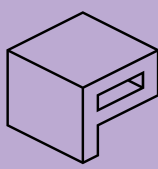
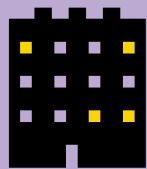
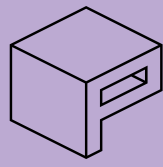
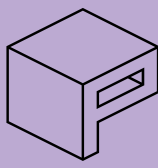
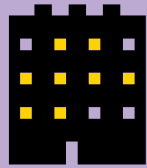
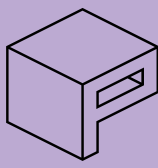
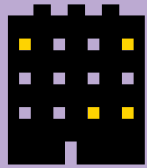
A KÖZÖS MUNKA EREDMÉNYESSÉGÉT MEGERŐSÍTŐ HELYZETEK

Személyes tapasztalatunk több ponton is eltér a kérdőív eredményeitől, felülírja azt, hiszen a foglalkozásokon részt vevő fiatalok, mikor lehetőségük adódott, érzékenyen nyilvánultak meg a korábban közösen tárgyalt társadalmi témákkal kapcsolatban. Ilyen alkalom volt a kolozsvári Mentés másként pedagógia konferencia is, ahol facilitátorok és fiatalok közösen mutattuk be a projektet: a pataréti fiatalok nagy érettséggel és komolysággal beszéltek saját helyzetükről, a sérülékeny csoportok perspektívájáról és társadalmi problémákról. A foglalkozáson egyetemi és középiskolai tanárok vettek részt, és maga a konferencia kerete is idegen volt a fiataljaink számára. Ezzel együtt, a játékos közös feladat alatt, amikor mindannyian az iskola szóra adott asszociációinkat osztottuk meg, a fiatalok sokkal proaktívabban vettek részt. Míg a tanárok válasza a vakáció volt, a pataréti fiatalok ennél sokkal konstruktívabban közelítették meg a témát, egyikőjük például a művészet szót dobta be. A másik meghatározó tapasztalatot a Deviszont Közösségi Tér fiataljaival való közös táborozás jelentette, ahol csoportunk először találkozott más ország fiataljaival. Egy számukra teljesen idegen terepen hatalmas érzékenységgel, odafigyeléssel és empátiával fordultak a más nyelvet beszélő fiatalokhoz, és szívesen szálltak be a kritikai pedagógia szellemiségében végzett közös gyakorlatokba.

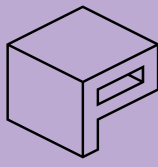
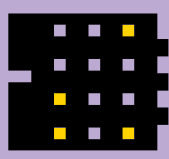
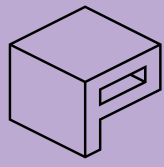
Mindezek azt mutatják, hogy egy hasonló projektben a hatásmérést sokkal kreatívabb és játékosabb formában, helyzetspecifikusabb eszközökkel érdemes megvalósítani. Ugyanakkor a változás markereiként kéne elkönyvelni azokat a helyzeteket is, amelyek a projekt végén mutatkoztak, akár a konferencián egy

iskolai környezetben, pedagógiai szakemberek között, akár a más fiatalokkal való közös munkában, ez esetben a Vármezőn (Maros megye, Románia) található hypha_etc közösségi terében szervezett közös táborban.

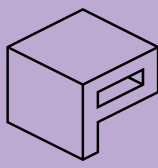
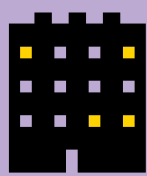
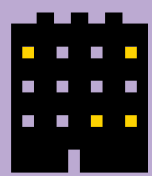
A közeljövőben olyan közösségi alkalmakat tervezünk a facilitátor-csapat, az önkéntes-csapat és a most lezáruló program több résztvevőjével, ahol közösen azonosítjuk a hatásmérés új, közösségre szabott eszközeit. Az előzetes javaslatok interaktív játékokba ágyazott módszertan felé mutatnak, ilyen lenne például a mért értékek színes tárgyakhoz való társítása, majd az ezekhez való viszony felmérését segítő feladatok. Egy potenciális jövőbeli projekt esetében ez már egy olyan eszközt nyújt majd, ami hiteles képet ad az érintett közösségekben történő változásokról, jobban illeszkedik az élménypedagógia és kritikai pedagógia szellemiségéhez, és alátámasztja a facilitátorok személyes tapasztalatait.

Δ x

MENTÉS
MÁSKÉNT
PEDAGÓGIA

A Deviszont számomra válasz a hiányosságokra – interjú a Deviszont Közösségi Tér munkatársaival

Hogyan kerültetek közel a pedagógia elméletéhez és gyakorlatához? Hogyan kezdtetek el gyerekekkel foglalkozni?

Orsi: Formális keretek között nem tanultam pedagógiát, de sokáig gyermekvasutas voltam. Két-három év után elkezdtem programokat is szervezni ott, ezt körülbelül hét évig csináltam. Belenőttem a pedagógus szerepébe – volt erre egy képzés is, amit idősebb ifjúsági vezetők tartottak, később én is tartottam hasonló képzést. Furcsának találtam, hogy iskolában tanítsak, ez sohasem vonzott, pedig többen felvetették, és közben a képzéstartást is élveztem. Egyetemen közösségszervezést tanultam, azonban úgy éreztem, csak egy kis szeletét érintettük annak, amire nekem szükségem van. Ezután dolgoztam társasjátékpedagógiával, ami remek tapasztalat volt, de néhány dolog hiányzott belőle. Csak havonta egyszer találkoztunk az osztályokkal, így azt éreztem, hogy nehezen látom, hogyan fejlődnek a gyerekek és a közösségük, gyakoribb visszacsatolásra lett volna szükségem. Ekkor ajánlotta egy ismerősöm a Deviszontot. Számomra teljesen új volt a kritikai pedagógia irányzata. Eljöttem az első Deviszontos alkalmakra, és azt éreztem, nekem eddig ez hiányzott. Azóta tag lettem, ugyanakkor továbbra is egy tanulási folyamat számomra az, hogy hogyan lehet ezek mentén az értékek, alapelvek mentén pedagógiát végezni, hogyan találjuk ki mi, közösen a módszertant és a szervezetet, és ebben nekem hol van a szerepem. A mai napig azt gondolom, hogy a Deviszontban folytatott munkám válasz a korábbi hiányérzetemre és a nehézségekre. Elképesztő ezt az élményt már másoknak is átadni.

Fanny: Azt hiszem gimnáziumban döntöttem el, hogy tanítani szeretnék. Arra vágytam, legyen hatása annak, amit csinállok. Ezt követően elmentem a tanítóképzőbe, amit nem élveztem annyira, de fontos tapasztalat volt, például ott tanultam először közösen olyan emberekkel, akik az enyémtől eltérő társadalmi rétegből érkeznek. Közben elkezdtem a TEK-ben (Társadalomelméleti Kollégium, Budapest) tanulni – ott mindennek a kritikai oldalát nézzük meg, a társadalomtudomány eszközeit használva. A TEK-ben megtanultam kritikai szemmel nézni az oktatásra, arról gondolkodni, hogy pontosan hogyan függ össze a társadalom működésével, és milyen hatása lehet arra. Ugyanitt hallottam először a kritikai pedagógiáról. Az olvasókönyvünkben nagyon bonyolult szövegeket ol-

vastunk róla, amelyekből keveset értettem meg, de az ottani ismerősök által kerültem a Deviszontba is, ahol már könnyebben összeállt a kép. Nagyon frissítő élmény volt látni, hogy végre az történik, amit ki lehet hozni az oktatásból.

Mit jelent számotokra a Deviszont Közösségi Tér?

Orsi: Nekem ez volt az utolsó hiányzó puzzle-darab. A korábbi tapasztalatok mögé több elméleti tudás került, a közösség által pedig egy felszabadító erejű szakmai közegehez csatlakoztam. Valószínűleg ezért is lett ennyire fontos nekem ez a hely, azt érzem, hogy a szakmai fejlődésem szempontjából egy fontos állomás. Lassan két és fél éve vagyok itt, de sokkal többnek tűnik. Önkéntesként kerültem be, titokban elárulom, hogy azzal a határozott szándékkal, hogy egyszer majd itt dolgozhassak. Mégis a véletlenek sorának köszönhetem, hogy ez valóban megvalósult.

Jelenleg a tagok és az önkéntesek koordinációjával foglalkozom, és a szervezeti élet menedzseléséért, a szervezetfejlesztési folyamatok kíséréséért felelek. Mindent közösen csinálunk, közösen gondolkodunk a felmerülő kérdéseken, de az én feladatomban koordinálni a munkát. Ezt nagyon szeretem, testhezálló feladatnak érzem, amelyben sok fejlődési lehetőség rejlik még. Emellett foglalkozásokat koordinálok. Mivel harminc órában vagyok alkalmazva, a könnyen mozgatható emberek közé tartozom, ha váratlan feladat adódik.

Fanny: Majdnem a nyitástól kezdve vagyok itt, 2019 végétől. Az előkészítő munkákban nem vettem részt, nem vagyok alapító, de a foglalkozások megkezdése után egy-két hónappal csatlakoztam. Két évig voltam önkéntes, a TEK és az egyetem mellett fárasztó volt, de nagyon örülök, hogy sikerült bent maradjak a csapatban. A Deviszontban egyre többen félállású munkatársak lettek, nekem is felajánlották ezt a lehetőséget, ami nagyon megtisztelő volt. Húsz órában dolgoztam sokáig, most idén kezdtem el én is harminc órában. Amikor önkéntes voltam, akkor a foglalkozások koordinálásában vettem részt, amit nagyon szeretek, mert azt hiszem, hogy leginkább a pedagógia részéhez értek a munkának, ezt tanultam is. Aztán csatlakoztam a kommunikációs munkacsoporthoz, sok éven keresztül tagja voltam, egészen az idei évig.

Közben átvettem a toborzás munkacsoportot is. Ebben sok a kihívás, sokat fejlesztettünk a módszereink hatékonyságán. Az utóbbi időszakban a hely munkacsoportban voltam fél évet, aminek az volt a lényege, hogy találjunk egy új helyet, ahova el tud költözni a közösségi terünk. Idén beletanultam a fundraisingbe is, ami mindig nagyon-nagyon nehéznek tűnt. De nemsokára én tanítottam be az új munkatársunkat erre a feladatra. Ha régóta a szervezeten belül

vagy, nagyon könnyű átvenni más munkacsoportokat, mert belelátunk egymás munkájába is. Hetente tartunk operatív gyűléseket, ott minden munkacsoportról beszélünk. Szerintem, hogyha az ember három évet eltölt a Devizontban, akkor biztos, hogy mindegyik munkacsoportot el tudja vinni, ha szükséges. Függ persze attól is, kinek melyik testhezállóbb, nem mindenkinek ugyanaz megy a legjobban, ez rendben is van.

Mi a leggyakrabban felbukkanó kihívás a munkátokban? Mi okoz nektek újra meg újra fejtörést, akár terepen, akár a háttérmunkában?

Orsi: Szerintem nagyon könnyű sokat vállalni, vagy túl sokat vállalni. Nem csak amiatt, mert sok a feladat, hanem hogy mennyire tudjuk felmérni, hogy mi az, aminek muszáj meglennie. Például az elmúlt pár hónap egy olyan időszak volt, amikor rengeteg munka volt, és mindenkinek muszáj volt többféle feladatot vállalnia. Nem tudtunk egymástól feladatokat átvenni, elértük a maximum kapacitást. Azt hiszem, az tud nehéz lenni, amikor nem vagyunk elegendő, vagy legalábbis mentális egészség, energia szempontjából nem. Úgyhogy reméljük, ez most könnyebb lesz azzal, hogy végre találtunk egy új helyiséget a térnek. Nekem személy szerint nehezebb, hogy a munkacsoportomnak vannak ismétlődő feladatai, amelyek nem igényelnek hosszú időt, de hozzátartozik a hosszútávú tervezés, fejlesztés, és időszakosan vannak nagyon sok munkát igénylő feladatok is, mint mondjuk az önkéntesek bevonása. Nehéz egyensúlyozni ezekkel a feladatokkal, és felmérni, hogy ezek mellett még mit tudok elvállalni. A munkám nagy része, hogy leüljünk, és átbeszéljünk feladatokat, közösen ötleteljünk a munkatársakkal. Persze ehhez nem csak én kellek, hanem mindenki más is, általában az befolyásolja megbeszélések időpontját, hogy mikor van rá időnk. Ezért néha azt érzem, hogy kevésbé hatékony, amit csinálok, miközben valójában csak nem egy egyéni feladat.

Fanny: Szerintem összességében egy ilyen civil szervezetet fenntartani hihetetlenül nehéz, és azt érzi folyton az ember, hogy minden más erő ellenünk dolgozik. Ez rossz, mert közben mindannyian tudjuk, hogy nagyon fontos, amit csinálunk, és ebben szerintem egyáltalán nem szoktunk elbizonytalanodni, de azt érezzük, hogy a társadalmi környezet azt mondja, hogy ez nem annyira fontos. Emiatt a legtöbb energiánk a szervezet fenntartására megy el, és arányaiban sokkal kevesebbet tudunk a pedagógiai munkára koncentrálni, mint amennyi ideális lenne.

Közben nyilván bázisdemokratikusan működünk, ami nagyon jó, viszont ez sem egy megszokott működés a világban, sok feladat olyan, amit közösen kell meg-

csinálnunk, ez nagyon sok megbeszélést igényel. Az elvárás viszont az, hogy gyorsabban működjön a szervezeti döntéshozás, mint ahogy az egyáltalán megvalósítható, vagy ideális lenne nekünk.

Szerintem kívülről néha nem értik az emberek, hogy miért kell ennyi ember ahhoz, hogy egy kisebb vagy közepes csoportnyi fiatallal foglalkozzunk. Pedig nyilván szükséges. Szóval azt hiszem, nagy kihívás, hogy a mi és a világ elképzelései nem egyeznek.

Miben méritek a saját munkátoknak a minőségét, hatását, nyomát?

Mi jelent visszaigazolást számotokra?

Orsi: Ez egy olyan kérdés, amit sok helyen megkapunk, és magunknak is fel szoktunk időnként tenni, de nem mindig könnyű rá válaszolni. Azt hiszem, hogy az egyetlen általános válasz, amit mondani szoktunk, hogy remélhetőleg azokon a fiatalokon, akik huzamosabb ideig járnak hozzánk, megfigyelhető a változás, és ez nagy indikátora annak, hogy van hatása annak, amit csinálunk.

Szarka (kollégánk) doktorija is kapcsolódik ehhez, ezt vizsgálja, az Erasmus projektben is van hatásmérés. Valószínűleg nekünk is jó megerősítés, mert egy lobogtatható dokumentum lesz a világ felé. Másrészt látszik, hogy hogyan alakul a közösség, és nem csak arra gondolok, hogy milyen a Deviszontban a fiatalok közössége, hanem arra is például, hogy milyen viszonyban vannak egymással az alumni fiataljaink. Elképesztően jó látni, hogy ők még mindig jóban vannak, és hogy segítenek egymásnak a fiatal felnőtséget átvészelni. Több kedves sztorit mesélnek erről, amikor időnként találkozunk velük, így rajtuk is jól mérhetőek ezek a dolgok. Izgalmas figyelni, hogy mennyire tudnak a Deviszontos értékek mentén működni akár az aktív, akár az alumni fiataljaink. Van egy stratégiánk, vannak céljaink, amiket szeretnénk elérni, viszont annyira sok nehézség, akut krízis volt az elmúlt időszakban, hogy most ezekre nagyon nehéz koncentrálni vagy szem előtt tartani őket. Belső oldalról inkább mindig csak az adott folyamatok sikerességét próbáljuk megnézni, mert annyira sok nagy horderejű teendő van, ezért sokkal nehezebb a kisebb eredményeket értékelni, mert közben ott van az árnyéka a következő krízisnek.

Viszont még egyet mondanék, hogy ez egy támogató közeg, a munkatársakkal is megteremtjük azt a légkört és kis világot, amit a fiatalokkal is meg akarunk teremteni, ez szerintem egy nagyon fontos mércéje annak, hogy mennyire vagyunk önazonosak.

Fanny: Szerintem is leginkább a fiatalokon megfigyelt változások jelentik a megerősítést. Az Erasmusos interjúzás nagyon jó alkalmat ad arra, hogy

beszéltesük őket arról, hogy ők milyen hatását látják a Deviszontnak. Nagyon jó visszajelzéseket kapunk tőlük, de ezek kevésbé számszerűsíthetőek.

Mindig nagyon megerősítő, ha a fiatalok azt jelzik vissza, hogy fontos nekik a Deviszont közössége. És szerintem egyre jellemzőbb, hogy ezt visszajelzik, mármint nem gondolom, hogy a régebbi fiataloknak kevésbé lett volna fontos, mert akkor nem járnának alumni eseményekre, hanem egy kicsit sikerült őket jobban rászoktatnunk arra, hogy ők is visszajelezzenek nekünk.

Van-e olyan kedvenc gyakorlat vagy tevékenység, amelyre a legszívesebben emlékeztek vissza a közös projekt időszakából?

Orsi: Engem az érint meg leginkább, amikor azt látom, hogy a fiataljaink egymást támogatják. Több ilyen eset volt mostanában. Egy alumni fiatalunknak lett egy kutyája, de nem maradhatott a lakásában, és átmenetileg befogadta egy másik alumni. Egy másik alkalommal valaki beírta a chatbe, hogy el akar költözni otthonról, és a többiek elkezdtek ötletelni, hogy melyikük tudna segíteni. Számomra az a legkedvesebb, amikor egymás felé szeretetet és szolidaritást mutatnak.

Fanny: Számomra a közösségi ünnepeink jelentenek nagyon sokat. A karácsonyi vagy szülinapi alkalmakkor is jó megfigyelni, hogy mennyire jól tudnak együttműködni mindannyian, mint egy csoport, az aluminnal közösen is, akikkel amúgy ritkán találkoznak. Mindenki azonnal leül társasozni, közösen beszélgetni. Azt látom, hogy valóban egy közösséget alkotunk, ez pedig nagyon megerősítő.

A közös játékból tanulunk a legtöbbet **- interjú a Social Fiber Egyesület munkatársaival**

Hogyan kerültetek közel a pedagógia elméletéhez és gyakorlatához? Hogyan kezdtetek el gyerekekkel foglalkozni?

Dávid: Én nem terveztem kimondottan gyerekekkel foglalkozni, viszont sérülékeny csoportokkal igen, nem számolva ekkor még azzal, hogy a sérülékeny csoportoknak a legsérülékenyebb rétegét mégiscsak a gyerekek jelentik.

A keresztény oktatás által, amiben gyerekkoromban részesültem, erősödött bennem az empátia érzése, és megtanultam mit jelent az egymásra figyelem – ez volt a pozitív része, de szerintem megvan a negatív része is az effajta nevelésnek. Emellé jött a társadalmi felelősségvállalás, a politikai aktivizmus és a jogainkért való kiállás. Ezeket már a szüleimen keresztül, vagy olyan kolozvári közegekben tapasztaltam, mint például a Tranzit Ház. Miután megtudtam, hogy létezik Patarét, ráébredtem, hogy mennyire privilegizált helyzetben voltam egész fiatalkoromban. A tudatosítás nyomán gondoltam át, hogy ha már belelátok ebbe a problémába, akkor miért ne foglalkoznék vele alaposabban: szeretek kapcsolatokat építeni, és az mozgat meg, ha értelemmel teli munkát végezhetek, és ha igazán fontos ügyért harcolhatok.

Budapesten a Társadalmi befogadás tanulmányok MA szakon tanultam (ELTE PPK), ami konkrétan arra tanít, hogyan dolgozz sérülékeny csoportokkal, menekültekkel, hátrányos helyzetűekkel, kirekesztettekkel. Kaptam egy munkalehetőséget a Világszép Alapítványnál, amely otthonban élő gyerekekkel foglalkozik, így az egyetemi tudásszerzés és a pataréti tapasztalatok mellett ez a szervezet jelentett még egy kapcsolódási pontot a hátrányos helyzetű gyerekekhez.

A Világszép Alapítvány egy jó példa arra, hogy hogyan lehet transzparenssé foglalkozni sérülékeny csoportokkal. Mesteri után hazaköltöztem Kolozsvárra, és egyértelmű volt számomra, hogy egy hozzájuk hasonlóan működő egyesületet kellene létrehozni. Közben találkoztam Zsuzsival, és kiderült, hogy nagyon hasonló elképzeléseink vannak, így indult a közös ötlet megvalósítása, amihez csatlakozott Hanna és több önkéntes is.

A munkánk során azt tapasztalom, hogy a pataréti és otthonban élő gyerekek-nél sokszor hasonló mintázatok vannak, életük nagy részében ők is mindkét, vagy egyik szülő nélkül nőnek fel. Legtöbbször az apaszerep hiányos, általában az apák nincsenek jelen ezekben a sérülékeny rétegekben.

Hanna: Sose gondoltam volna, hogy gyerekekkel is foglalkozom majd, vagy azt, hogy közöm lesz a pedagógiához. Pszichológiát végeztem, de a klienskör kialakítása nehéz és hosszú folyamat, ami alatt szerettem volna a megmaradt energiáimat jól felhasználni – így találkoztam Dáviddal és Zsuzsival. Az elején nem is tudtam, mibe kezdek bele. Amiatt, hogy nem is készültem hasonló pályára, és nem is volt előttem korábbról más minta, úgy érzem, elég sok időbe került, hogy tudatosítsam a saját elképzeléseimet és azonosítsam a céljaimat ebben a munkakörben. De szépen alakul, mint mindennek, a sérülékeny csoportokkal való munkának is megvannak a szépségei és a nehézségei.

Mit jelent számotokra a Social Fiber Egyesület?

Dávid: Az ideális társadalom képét látom benne, amiben talán a legfontosabb, hogy transzparensten tudjunk működni. Ez a kommunikációnktól is függ, ezért végzünk folyamatosan olyan képzéseket is, amik ebben segítenek minket. Így olyan csapatot alkothatunk, amelyben folyamatosan tudjuk támogatni és cserélni egymást. A nyílt kommunikáció hatása abban is látszik, hogy akik csatlakoznak hozzánk, azért teszik, mert hallottak rólunk, és tényleg kíváncsiak ránk, nem kell önkénteseket toborozunk vagy reklámozzuk magunkat. Ugyanígy a szponzorok, a támogatók is saját meggyőződésből állnak mellénk, azért, mert értékesnek tartják, amit csinálunk, amit kommunikálunk. Bruce D. Perry, az egyesület szellemiségét meghatározó pszichiáter is arról beszél, hogy milyen fontos a sérülékeny csoportokkal hosszútávra tervezni, úgy érdemes igazán. Mi is hosszú távon szeretnénk foglalkozni ezekkel a fiatalokkal, de ez érvényes az önkénteseinkkel való munkára és a támogatói közösségre is – ezeknek az esetében is a hosszabb folyamatoknak van értelme. Érezzük, hogy közben szüneteket is kell tartani, és meg kell előzni a kiégést. Ennek érdekében folyamatosan kommunikálunk olyan egyesületekkel, akik hasonló területen tevékenykednek. Nagyon fontos, hogy beszélgessünk, ventiláljunk. Olyan projekteken veszünk részt, amik új impulzusokat biztosítanak, hogy ne fásuljunk bele abba, amit csinálunk.

Hanna: Ha nagyon személyesen közelítem meg, a Social Fiber számomra egy olyan tér, ahol folyamatosan tudok fejlődni, de olyan dolgokban, amiket nem gondoltam, hogy valaha megtanulok vagy megtapasztalok. Másrészt, számomra nagyon fontos a horizontális elrendezkedés, amiben nem egyvalaki osztja le a feladatokat, hanem mindannyiunknak megvan a döntéshelyzetekben a felelőssége. Érzem, hogy részese vagyok valami nagyobbak, ez pedig sokat segít abban, hogy megtaláljam a belső motivációm. Ez egy teljesen más motiváció ahhoz képest, amit az iskolában vagy bármilyen más munkahelyen tapasztaltam.

Mi a leggyakrabban felbukkanó kihívás a munkátokban? Mi okoz nektek újra meg újra fejtörést, akár terepen, akár a háttérmunkában?

Hanna: Nagyjából három éve dolgozom az egyesülettel, és a projektek, amikben részt veszünk, elég szerteágazóak, más-más nehézségek vannak mind-egyikben. Ami visszatérő: érdekesnek maradni a gyerekek számára, akikkel dolgozunk – olyat csinálni velük, olyat mutatni nekik, úgy jelen lenni, hogy az tényleg megragadja őket, ne csak egy kötelező foglalkozás legyen számukra, valóban kapjanak belőle valamit. Ugyanígy van a képzésekkel is, hiszen most már megtalálható minden, hogyha valaki tanulni akar valamit, így az érdekes kérdés az, hogyan lehet egy olyan képzést vagy foglalkozást létrehozni, ahol az információn túl is tudunk valamit nyújtani. Nekem ez a folyamatos kihívás – megteremteni azt a légkört, ahol érzékenyebb témákról is tudunk beszélgetni. Ami még nagyon fontos és kihívást jelent számomra, az a rugalmasság, hogy ne ragaszkodjunk mindenáron ahhoz, amit elterveztünk. Tudjunk alkalmazkodni a gyerekekhez, az ő igényeikhez, ha például csak játszani szeretnének. Nekem az elején nagyon nehéz volt elfogadni, ha valami nem jött össze. De ezt is fontos megtanulni és belátni, hogy vannak témák, napok vagy közegek, amiben épp valami nem működik, és tudni kell váltani, vagy egyszerűen jól jelen lenni ezekben a helyzetekben.

Dávid: Csatlakozom ehhez, néha abszolút csak a jelenlét fontos, és elfogadni azt, amire épp szükség van. Számomra egy általános kihívás a gyerektáborokban, hogy folyton új játékokkal álljak elő, de valójában ezt szeretem benne, és nagyon motivál, hogy valami újat találunk ki, akár együtt, akár külön. Ezért is fontos együttműködéseket építeni más egyesületekkel és szakemberekkel, akik újat tudnak mutatni, és akikkel jógyakorlatokat is tudunk cserélni. Egy sajátos kihívás minden héten kimenni a hidegbe Patarétre, és végignézni azt, hogy hogyan élnek ott ezek az emberek. Kínlódni azzal, hogy nem működik a fűtés, pedig édesapámtól, aki az egyik szponzorunk, kaptunk egy kis kályhát; vettünk még egy gázpalackot is, de az hibás volt, és vissza kellett cserélni; vagy hogy már nem tudunk szerezni áramot, amit eddig a telepen lakókhhoz hasonlóan oldottunk meg. Az ilyen dolgok például kihívások – megígérjük, hogy jövő héten lesz fűtés, de mégse sikerül. Belegondol az ember, amikor minden héten kimegy Patarétre a hidegben, télen, hogy ugyanígy nyugodtan lehetne mondjuk Barcelona utcáin sétálgatni egy fagyival a kezünkben – viszont amikor egy ilyen helyzetben, a szeméttelép közepén, sikerül jó hangulatot teremteni, és végignézni egy tartalmas foglalkozást, az mégiscsak egy hatalmas öröm. Számomra még kihívás leválasztani egymásról a magánéletet és a munkát.

Szerintem mindig kihívás marad ezen a szakterületen az, hogy ne folyjon össze a kettő, de én személy szerint úgy érzem, hogy ebben sokat fejlődtem.

Miben mériték a saját munkátoknak a minőségét, hatását, nyomát?

Mi jelent visszaigazolást számotokra?

Hanna: A gyerekfoglalkozások esetében önmagában az, hogy eljönnek hétről-hétre, egy egyértelmű visszaigazolás, és az is, hogy érzem magamban az elszántságot arra, hogy velük legyek. Amikor ott vagyunk, sok apró pillanat van, ami ugyancsak megerősítő, például a rövid, de őszinte beszélgetések rajzolás közben, amik másképp nem történhetnének meg. Úgy érzem, hogy mi hárman, az egyesületen belül is próbáljuk ezt biztosítani egymásnak: a kritikával még nem vagyunk annyira kifinomultak, de egyre jobbak vagyunk abban, hogy pozitív visszajelzéseket adjunk, és ezt gyakoroljuk is.

Dávid: Erről eszembe jut az, amikor különböző háttérű gyerekek egymásnak mesélik el a sztorijukat, amiket még nekünk se meséltek el, csak így fél füllel meghalljuk egy közös foglalkozás alatt – ez például egy erős visszaigazolás, mert azt jelenti, hogy a közegben, amit létrehoztunk, megszületett a bizalom, és biztonságban érzik magukat. Úgy gondolom, hogy a Pataréten is biztonságban érzik magukat. Az a csapat gyerek, akikkel foglalkozunk, szinte azonos maradt a legelejétől, az utóbbi időben pedig bővül is. A fiatalok közül, akik megkorábban jártak a foglalkozásainkra, visszajárnak a kisebbekkel tartott alkalmakra, és ezen kívül is tartjuk velük a kapcsolatot. Úgy érzem, mernek kérdezni, szeretnének még találkozni, ezért is lett volna még jobb, ha ez az Erasmus+ projekt hosszabb távon folytatódott volna. Ettől függetlenül mi továbbra is szeretnénk tartani a kapcsolatot a fiataljainkkal; ez túlmutat a facilitatori szerepen, egyfajta barátság alakult ki velük. Érdekes a nagyon közvetlen viszony velük, van benne tisztelet is, szót is fogadnak, de nem félelemből teszik, el is mondják a véleményüket. Visszakapcsolva a kihívásokhoz, nagyon jó egyszerűen csak jelen lenni velük. Ez is egy visszaigazolás, mert sokszor tényleg csak ott vagyunk, és megteremtjük a lehetőségét annak, hogy a gyerkőc megossa egy iskolás élményét, azt, ami vele történt, tehát van akinek elmondja, és ez már önmagában nagyon fontos.

Mire gondoltok, amikor valami kudarc ér?

Mi ad erőt a nehéz napokon, a nehéz pillanatokban és helyzetekben?

Hanna: A munka keretein kívül is azt próbálom elfogadni, hogy semmi sem mehet mindig jól. Nekem is, a gyerekeknek is, és a kollégáknak is lehet rossz napjuk. Persze, az első ösztöni gondolat az, hogy valamit én rontok el. Próbálom ezt folyamatosan felülvizsgálni, és tanulni az adott helyzetből, nem a kudarcból táplálkozni. Az is egy információ, ha nem működik valami, az is mutat egy irányt.

Dávid: Abszolút, mindannyiunkan lehetnek rossz napjai, és ezt nem érdemes eltitkolni. Sőt, ha ezzel meg tudunk békélni, ez egy megerősítés lehet a gyerekek számára is – „nézd meg, Fecske milyen bolondos, de ő is szomorú, ideges, mérges vagy letört néha”. Ha pedig valami nagyobb a baj, itt vagyunk egymásnak, mert pont ez a Social Fiber lényege. Persze szerencsénk van azzal is, hogy az önkénteseink és a külsős szakemberek is besegítenek, megoldjuk a helyettesítést, ha valaki nem tud úgy jelen lenni, hogy az neki is jó legyen. Viszont hosszútávon az a fontos, hogy ki tudjuk pihenni magunkat, és egészségesen tudjunk működni. Sokszor észre se vesszük, de sok megterhelő élethelyzetet látunk, amiket hosszabb idő feldolgozni, és ezért is van szükség olyan hobbiakra, amik igazán feltöltenek. Nekem például ilyen a túrásízés, meg kint lenni a természetben, egyedül vagy a kutyával. Ezek is olyan megerősítő, feldolgozást segítő tevékenységek, amelyek észrevétlenül segítenek. És persze a támogató környezet, a család, barátok.

Van-e olyan kedvenc gyakorlat vagy tevékenység, amelyre a legszívesebben emlékeztek vissza a közös projekt időszakából?

Hanna: Nekem a játék! Mindig a játék az, ami a legjobban megy, és a legjobban megmarad. Illetve az, ahogy hétről-hétre egyre beljebb engedjük egymást a privát szféránkba. Számomra is, és a fiatalok számára is, egy hosszabb folyamat volt, amíg eldöntöttük, hogy miért vagyunk itt, és mire vagyunk képesek együtt. Az volt meghatározó, amikor már úgy éreztem, hogy én akarok odamenni, már volt egy kapcsolat, már tudtam, kihez hogyan forduljak. Ezen kívül pont azok az alkalmak az emlékezetesek, amikor valami nem működött, vagy kevesebben voltak, és csak rajzoltunk. Az olyankor kialakult szabad beszélgetések nagyon értékesek voltak mindannyiunknak.

Dávid: Vannak holtpontok, amikor azt gondolom, hogy semmi nem lesz, és mégis megnyílik, és tovább pördül valami. Nagyon sok ilyen volt, és ezek nekem mindig azt üzenték, hogy érdemes türelmesnek lenni. Nekem is a játék volt a kedvencem! A közös játék, a közös bulik, ahol több generáció is ott

volt, vagy a Yusuke Sumi-s alkalom, amikor a kezdeti bizalmatlanságot sikerült felülírni, és örömmel tanultunk Yusuketól, a kolozsvári egyetem japán származású professzorától a romani nyelv gazdagságáról. Akkor is szkeptikusan nézte mindenki, hogy mégis mi fog történni, hogy aztán kiderüljön, mind jófejek vagyunk, és közös az érdeklődésünk. A legfelszabadítóbb élmények viszont azok voltak, amikor kiléptünk a pataréti környezetből. Ez volt a legnehezebb megszervezni és anyagilag finanszírozni. Amikor a városban, az állatsimogatóban, vagy akárhol máshol voltunk, teljesen más volt velük időt tölteni. Ugyanígy a tábor, ami szerintem tényleg a csúcspontja volt az egész projektnek! A teljes élményhez szükség volt a hypha_etc szuper helyszínére is Vármezőn (Maros megye, Románia). Hogyan tudott két, egymásnak teljesen ismeretlen csapat ilyen rövid idő alatt, ennyire összehangolódni? A legjobb érzés az volt, hogy éreztük a bizalmukat, a pataréti fiatalok tényleg kíváncsiak voltak arra, hogy kik azok a felnőttek, akikkel mi dolgozunk, és kik azok a magyarországi fiatalok, akikkel annyi mindenben hasonlítanak és különböznek egyszerre, milyen helyzetben vannak mások. Ha innen nézzük, a kritikai pedagógia egyik fő céljához közelebb jutottunk – tegyen kíváncsivá, ébresszen bennünk kérdéseket a körülöttünk lévő világról.

A large, solid yellow circle is positioned in the lower right quadrant of the page. The text 'Függelék' is centered horizontally and partially overlaps the left edge of this circle.

Függelék

Rontott munkaszerződés

Ld. 15. Munkaszerződési hibák

A munkaszerződés a Szakszervezetek Együttműködési Fóruma oktatási anyagából származik.

Munkaszerződés

amely létrejött egyrészről:

- McKajász (székhelye: 1051 Budapest, Szabadság tér 1., cg: 01-01-0001234, munkáltatói jogkör gyakorlója Misztter Funk ügyvezető), mint

Munkáltató,

másrészről:

- közted (szül hely, anyja neve, adóazonosító, taj szám, lakhely) mint **Munkavállaló** között.

Megállapodunk, hogy jelen szerződés aláírásával 2020. 10. 07. napján munkaszerződés jön létre az alábbiak szerint:

1. a munkaviszony közöttünk **2020.10.15.** napjától határozatlan időre jön létre
2. a munkaviszony közöttünk **felszolgáló** munkakörre jön létre.

A **Munkavállaló** alapbére 250.000.-, azaz kettőszázötvenezer, amit minden hónapban megkap.

A **Munkavállaló** munkaideje heti 40 óra, folyamatos munkarendben.

Egyéb juttatás: havi BKK bérllet, amit a dolgozó minden hónap 10. napjáig megkap.

A **Munkavállaló** valamennyi telephelyen munkát végezhet.

A **Munkavállaló** szabadságigényét 3 hónappal hamarabb jelezni köteles.

A **Munkavállaló** vállalja, hogy telefonját a munka ideje alatt az öltözőszekrényben tartja és munkaidő alatt nem használja, csak előzetes engedélykérés esetén.

A **Munkavállaló** műszakból történő késés esetén a következő elvonásokra számíthat:

- 5 perc késés esetén az első 30 perc kifizetésének megvonása;
- 30 perc késés esetén az első 60 perc kifizetésének megvonása.

A **Munkavállaló** a Munkáltató által biztosított munkaruhát munkaidőn kívül nem hordhatja. Ennek megsértése fegyelmi vétséget von maga után (lásd 3. melléklet).

A **Munkavállaló** betegsége esetén a műszak megkezdése előtt legalább 2 órával köteles értesíteni a közvetlen munkairányítóját. Ennek elmulasztása fegyelmi vétséget von maga után (lásd 3. melléklet).

A Munkáltató a Munkavállaló más telephelyre történő átirányítása esetén legkésőbb 12 órával a műszak megkezdése előtt köteles tájékoztatást adni.

Budapest, 2020. 10. 07.

Munkáltató

Munkavállaló

Munkaszerződés

amely létrejött egyrészről:

- McKajász (székhelye: 1051 Budapest, Szabadság tér 1., cg: 01-01-0001234, munkáltatói jogkör gyakorlója Miszter Funk ügyvezető), mint

Munkáltató,

Fontos, hogy tudd kinek adod el az idődet, kinek dolgozol. Ha bizonytalan vagy, nézz utána a cégnek. Egy egyszerű internetes kereséssel találhatsz adatokat a cégről.

másrészről:

- közted (szül hely, anyja neve, adóazonosító, taj szám, lakhely) mint **Munkavállaló** között.

Legyél nevesítve és könnyen beazonosítva. A személyes adataid szükségesek ahhoz, hogy le tudjanak jelteni és tisztességesen fizessék utánad a különböző járulékokat. (pl.: társadalombiztosítási hozzájárulás)

Megállapodunk, hogy jelen szerződés aláírásával 2020. 10. 07. napján munkaszerződés jön létre az alábbiak szerint:

1. a munkaviszony közöttünk **2020.10.15.** napjától határozatlan időre jön létre

Onnantól adod el hivatalosan az idődet, ahonnan szerződted. Ha esetleg már egy hete ott vagy és ezt nem tartalmazza a szerződés, akkor te arra az időre nem fogsz munkabért kapni, ami nem korrekt hozzáállás.

A szerződéseket határozatlan vagy határozott időre kötik.

2. a munkaviszony közöttünk **felszolgáló** munkakörre jön létre.

Legyen nevesítve, hogy mi a munkaköröd. Ha közben szakács leszel, akkor azt is le kell írni, hiszen más bérezéssel és más felelőségekkel jár. A munkaköri leírás, ami ezt külön tartalmazza.

A **Munkavállaló** alapbére 250.000.-, azaz kettőszázötvenezer, amit minden hónapban megkap.

Az alapbér egy fogalom. Sok helyen több pótlék és úgynevezett béren kívüli juttatások is növelhetik a béreket (bónusz, kafetéria, étkezési jegy, bérlet, közlekedési hozzájárulás). Ezekről érdemes tájékozódni.

Az alapbéred bruttó vagy nettó? Normális esetben ez bruttó és ezt le is írják. Nem árt a pénznemet is jelezni.

Fontos leszögezni, hogy mikor van kifizetés. Ezt dátummal szokták jelezni. (Pl. minden hónap 15. napjáig).

A **Munkavállaló** munkaideje heti 40 óra, folyamatos munkarendben.

Tudd, hogy hány órát várnak el tőled. Vannak részmunkaidős (pl. heti 16 órás), vagy félállásos munkánk, de van, aki csak 30 órát dolgozik. Ennek jelentősége van a túlóra kapcsán.

A folyamatos munkarend egy fogalom. Tulajdonképpen 24/7-ben dolgoztok az év szinte minden napján. Így dolgoznak az ápolók, idősgondozók, üzemi operátorok stb. Ez szintén érinti a pótlékokat, a beoszthatóságot, túlórákat.

Egyéb juttatás: havi BKK bérlet, amit a dolgozó minden hónap 10. napjáig megkap.

Itt nevesítik a juttatást és leírják, hogy meddig kell megkapnod.

A **Munkavállaló** valamennyi telephelyen munkát végezhet.

Fontos, hogy hova helyeznek. Ha egyik napról a másikra jelzik, hogy egy másik helyen kell munkád végezned, akkor ezen ne lepődj meg. Igen extrém esetben egy jóval távolabbi egységbe is helyezhetnek, de ennek kötött szabályai vannak. Jó ezzel számolnod, nehogy aztán napi 2-3 órát kelljen utaznod.

A **Munkavállaló** szabadságigényét 3 hónappal hamarabb jelezni köteles.

Ez korrekt és ezt kikötheti a munkaadó. Ő rendelkezik a szabad napok kiadásának jelentős részével. Olyan nincs, hogy nem mehetsz el egy évben szabira.

A **Munkavállaló** vállalja, hogy telefonját a munka ideje alatt az öltözőszekrényben tartja és munkaidő alatt nem használja, csak előzetes engedélykérés esetén.

Igen, ezt szabad. Ilyen szabályok üzemekben, kórházakban, börtönökben működnek.

A **Munkavállaló** műszakból történő késés esetén a következő elvonásokra számíthat:

- 5 perc késés esetén az első 30 perc kifizetésének megvonása;
- 30 perc késés esetén az első 60 perc kifizetésének megvonása.

Ilyet is lehet.

A **Munkavállaló** a Munkáltató által biztosított munkaruhát munkaidőn kívül nem hordhatja. Ennek megsértése fegyelmi vétséget von maga után (lásd 3. melléklet).

Reméljük, hogy biztosítanak öltözőhelyiséget.

A **Munkavállaló** betegsége esetén a műszak megkezdése előtt legalább 2 órával köteles értesíteni a közvetlen munkairányítóját. Ennek elmulasztása fegyelmi vétséget von maga után (lásd 3. melléklet).

A munkát meg kell szervezni, neked pedig orvosi igazolással kell bizonyítanod, hogy vizsgálaton voltál és tegyük fel, hogy betegállományba rendelték.

A Munkáltató a Munkavállaló más telephelyre történő átirányítása esetén legkésőbb 12 órával a műszak megkezdése előtt köteles tájékoztatást adni.

Lásd korábban, de ennek is vannak speciális szabályai, pl. adott esetben az utazás megtérítése.

Budapest, 2020. 10. 07.

Munkáltató

Munkavállaló

Háttértörténet és karakterkártyák

Ld. 17. Lakógyűlés szerepjáték

Háttértörténet

Egy nagyvárosban az Iparvárosi Lakótelep 29-es panelházának lakásából két éve kilakoltattak egy idős férfit, akit mindenki csak Pista bácsiként ismer. Pista bácsi a közeli gyárban dolgozott karbantartóként, az önkormányzattól bérelte a lakását szociális bérlakásként. Azonban egy leépítés miatt elvesztette az állását. A segélyekből egy idő után már nem tudta fizetni a bérleti díjat és a rezsizámlákat. Mivel sok tartozása felhalmozódott, ezért az önkormányzat kilakoltatta. Először próbált ismerősöktől, barátoktól segítséget kérni, de senki nem tudta befogadni. Gyerekei nincsenek. Egy öccse van, aki Németországban él, de nem tartják a kapcsolatot.

Jobb híján a korábbi otthona, a 29-es panelház közelében maradt. Nappal egyedül szokott üldögélni egy padon, estére eltűnik. A panelházból páran beszélgetnek vele, de a legtöbben levegőnek nézik. Az egyik lakó, Nóra észreveszi, hogy Pista bácsi éjjelente a lakóház alagsorában alszik. Be tud menni a házba, hisz a kapukódot még ismeri. Nóra dühös, hogy összekoszol mindent, egy másik lakó viszont azt mondja, hogy segíteniük kellene Pista bácsinak. A 29-es panelben összehívják a lakógyűlést.

Ötletkártyák

Az egyik lakó civil szervezetnél önkéntes. Fel lehet hívni a szervezet egyik munkatársát tanácsért. (A szervezet munkatársát egy facilitátor alakítja, aki felkészül a hajléktalanok számára civil szervezeteknél igénybevehető lehetőségekből.)

Az egyik lakó a Szociális Osztályon asszisztens. Fel lehet hívni az osztályt, és érdeklődni támogatások után. (A szervezet munkatársát egy facilitátor alakítja, aki felkészül a hajléktalanok számára önkormányzatoknál igénybevehető lehetőségekből.)

Az egyik lakó a közeli gyárban dolgozik, ahol új munkaerőt keresnek. Lehet, hogy Pista bácsinak is lehetne munkát találni?

A neten utána tudtok nézni, milyen hajléktalanszállók léteznek, milyen lehetőségei vannak egy hajléktalan embernek.

Pista bácsi besegíthet a gondnoki teendőkhöz, amiért pénzt kaphat.

Karakterkártyák

lakó, civil szervezetnél önkéntes

- Tanuló vagy, szabadidődben egy lakhatási jogokért küzdő szervezetnél önkénteskedsz
- A lakhatás szervezetnél vannak jó példák arra, számos jó példa van arra, hogyan lehet segíteni hajléktalan embereken
- Megpróbálsz új ötleteket behozni, hogyan lehet Pista bácsinak segíteni.

lakó, gondnok

- Nyugdíjas vagy, a lakóházban régóta te látod el a gondnoki teendőket. Egyre kevésbé bírod, jól jönne az új munkaerő
- Pista bácsit jól ismered, régen besegített neked a szerelésekben
- Örülnél, ha megoldódna a helyzet, mert most sokszor még Pista bácsi után is takarítanod kell az alagsorban

lakó, gyári alkalmazott

- Nemrég költöztél a lakóházba. A közeli gyárban dolgozol a HR osztályon.
- Nem igazán ismeresz senkit, nagyon nincs is időd erre, ugyanis a gyárban most nyílt meg egy új üzem. Minden erőddel azon vagy, hogy új munkavállalókat toborozz.
- A lakógyűlésre azért jöttél el, mert itt egyszerre sok embert tudsz rövid idő alatt megismerni.

lakó, aggódó szomszéd

- Pista bácsi egykor a szomszédod volt. Sajnos a kilakoltatásakor nem tudtál neki segíteni, mert a nyugdíjadból te magad is alig jössz ki.
- Nagyon fontos számodra a lakóközösség, hiszen születésed óta itt élsz.
- Azt gondolod hogy a ház közösségének kötelessége segíteni egymásnak. Nosztalgiaival gondolsz vissza azokra az időkre, amikor még mindenki jóban volt mindenkivel a házban.

-----
a társasház közös képviselője

- Te vezeted a lakógyűlést. Születésed óta a házban élsz, így jól ismered minden egykori és mostani lakóját.
- Pista bácsit jól ismerted, jó embernek tartod, hisz régen sokat segített szerelésekben a házban.
- Szeretnél egy mindenki számára elfogadható megoldást elérni.

-----
lakó, külföldi egyetemista

- Nemrég költöztél az országba, eddig külföldön éltél. Egyik szülőd magyar, jól beszéled a nyelvet.
- Nem ismerted Pista bácsit. Azért jöttél el a lakógyűlésre, hogy megismerd a szomszédokat
- Nyitott ember vagy. Érdekel, hogy lehetne megoldásokat találni Pista bácsi helyzetére, ezért sok kérdést teszel fel.

-----
lakó, panaszos

- Kisgyermekes anyuka vagy. Mivel gyalog jársz mindenhova, egy nagy babakocsival közlekedsz, ami viszont nem fér be a liftbe, így az alagsorban szoktad tárolni.
- Mióta Pista bácsi ott éjszakázik, befoglalja a babakocsid megszokott helyét. Nem mered már ott hagyni, így minden nap föl-le cipeled a lépcsőn.
- Szeretnéd elérni, hogy Pista bácsi ne legyen ott az alagsorban.

-----
lakó, rendszererető szomszéd

- Pista bácsi a szomszédod volt. Nem kedvelted, mert sokszor a folyosón tárolta a szerszámosládáját, ez idegesített.
- Nem érted, hogy adósodhatott így el Pista bácsi, miért nem keresett például munkát.
- Nem akard, hogy a lakóház közelében legyen, összekoszol mindent. Nem érted, miért nektek kéne segíteni. Az ő élete, az ő felelőssége.

-----

lakó, szociális dolgozó

- Az önkormányzat Szociális Segélyszolgálati Osztályán vagy asszisztens. A keresetedből kitélik, hogy minden nap ennielót veszel Pista bácsinak.
- Mindenképp segíteni szeretnél neki, szerinted a legjobb megoldást az osztályotokon nyújtott szolgáltatások jelentenék. Többször próbáltál vele beszélni erről, de úgy érezted, elzárkózik előle.

-----

lakó, középiskolás tanuló

- Suliból hazafelé minden nap megállsz és beszélgetsz Pista bácsival.
- A kezdetektől tudtad, hogy az alagsorban lakik, és drukoltál azért, hogy ne fedezzék ezt fel, hiszen még mindig jobb, mintha az utcán aludna.
- Szeretnél neki segíteni, de nem tudod, hogyan.

-----

lakó, nyugdíjas műtárgy gyűjtő

- Hobbyd az értékes bútorok és festmények gyűjtése, amik nem férnek már el a lakásodban, ezért szeretnéd ezeket az alagsorban tárolni.
- Zavar, hogy Pista bácsi miatt nem tudod ezt megtenni.
- Te is azt akarod elérni, hogy Pista bácsi ne legyen az alagsorban.

-----

lakástulajdonos, üzletember

- Befektetési céllal vettél lakást a társasházban, amit albérlőknek szeretnél kiadni. Tartasz tőle, hogy Pista bácsi jelenéte a házban elriaszthatja az érdeklődőket, csökkentheti a lakás értékét.
- Nagyon elfoglalt és racionális vagy, ezért praktikus megoldásokat keresel a helyzetre, szeretnéd ha minél hamarabb, minél költséghatékonyabban megoldódna a probléma.
- Nem ismered igazán a többi lakót, hiszen te magad nem itt élsz.

Karakterkártyák

Ld. 4.19. Játék a felnőtté válásról

Kitti

17 éves

Nagybárcány,
Magyarország

Kitti egy Nógrád megyei kis faluban, Nagybárcányon él. Házasság és két kisgyereke van. Miután terhes lett, otthagyta a középiskolát, azóta a háztartás vezetésével és a gyerekek nevelésével foglalkozik. Férje 21 éves, egy helyi vállalkozónak dolgozik építkezési segédmunkásként.

Natsuki

18 éves

Tokió,
Japán

Natsuki nemrég fejezte be a középiskolát, és sikeresen felvételt nyert egy neves tókiói egyetemre, ahol mérnöknek tanul.

Tokió külvárosában él egy bérelt lakásban, amit két másik egyetemistával oszt meg. A hétköznapijai főként tanulással telnek, szülei anyagi támogatásának köszönhetően dolgoznia nem kell.

Kofi

15 éves

Kumasi,
Ghána

Kofi éppen túl van az Asanti törzs egyik fontos beavatási szertartásán, ami után hivatalosan is a férfiak közé tartozik. Napi teendői közé tartozik a mezőgazdasági munka és a családi gazdaság fenntartása. A szertartás után nagyobb felelősséget vállalhat a családban és a közösségben.

Sven

16 éves

München,
Németország

Sven nemrég töltötte be a 16-ot, így már legálisan fogyaszthat sört és bort. A születésnapját egy baráti sörözéssel ünnepelte meg. Múlt héten megszerezte a robogó jogsit, most már a saját motorjával jár suliba.

Aisha

14 éves

Marrákes,
Marokkó

Aisha a családjával él, nemrég életében először ő is részt vett a ramadánon és egy hónapon keresztül böjtölt. Az elmúlt időszak nagyon fontos volt számára, hiszen mostantól teljes jogú tagja a közösségnek. Iskola mellett minden nap segít a családi boltban, ahol textíliákat árulnak.

Tom

17 éves

Sydney,
Ausztrália

Tom most szerezte meg a jogsiját, amire nagyon büszke.

Középiskolába jár, az egyetemi felvételire készül, szabadidejében sokat szörfözik. A jövőben szeretne fociedző lenni.

Anika

23 éves

Stockholm,
Svédország

Anika egyetemre jár és mellette egy kávézóban dolgozik.

Kollégiumban lakik, hogy spórolni tudjon, két másik lánnyal osztozik egy szobán. Szeret főzni és szabadidejében sokat biciklizik.

Fatima

19 éves

Isztambul,
Törökország

Fatima nemrég kezdett el dolgozni egy irodában, ez az első teljes munkaidős állása. A családjával együtt él, de lakbért fizet a szüleinek és ő is beszáll a háztartási kiadások finanszírozására. Próbál félretenni, hogy a jövőben elköltözhessen otthonról.

Liam

16 éves

London,
Egyesült-
Királyság

Liam úgy döntött, hogy nem akarja folytatni a középiskolai tanulmányait, így a 10. évfolyam után abbahagyta az iskolát.

Egy hónapja Londonba költözött, ahol barátokkal közösen bérel egy lakást. Napközben építkezéseken dolgozik, este egy étteremben szolgál fel, hogy ki tudja fizetni a drága londoni albérletet.

Jasuru

13 éves

Amazónia,
Brazília

Jasuru nemrég élte át a világ egyik legfájdalmasabb beavatási szertartását: 24 órán át kellett viselnie a *Paraponera clavata* hangya csípésének fájdalmát. Ezzel a szertartással hivatalosan is férfivá vált, mostantól a törzs többi tagjával együtt vadászhat.

Mary

20 éves

Pennsylvania,
AEÁ

Mary egy Pennsylvania állambeli Amish közösség tagja. Három gyermek édesanyja, napjait a gyermekek nevelésével, főzéssel és a háztartás vezetésével tölti. Közösségi és családi élete szorosan összefonódik.

Mat

18 éves

Texas,
AEÁ

Miután befejezte a középiskolát, Matt rögtön csatlakozott az Amerikai Egyesült Államok hadseregéhez. A csapata jelenleg Texasban állomásozik, a fiatal katonák kiképzéseken vesznek részt. Matt egyik barátja most lett 19, titokban sörözéssel ünnepelték meg a születését.

Claudia

30 éves

Milánó,
Olaszország

Claudia most csinálja a mesterképzését nemzetközi gazdálkodás szakon. Az elmúlt években több egyetemi szakot is elkezdett, majd otthagytott. Jelenleg a szüleivel él, akik támogatják a tanulmányaiban és úgy gondolják: amíg a lányuk diplomát nem szerz, még ők gondoskodnak róla.

Segítségkérő protokoll

Ld. 1.2. Közösség, érzelmek és empátia projekt - második alkalom

Hogyan tudsz segítséget kérni a Deviszonttól?

Fontosnak tartjuk, hogy mindenki jól érezze magát a közösségben és egyénileg is. Persze mindenkinek lehet rossz napja! Ettől függetlenül ugyanúgy szívesen látunk :)

Mit tudsz tenni, ha rossz passzban vagy?

- Mondd el a Hogy vagy körben, hogy milyen a kedved! Így a közösség és a facilitátorok is jobban tudnak rá figyelni.
- Elmondhatod, hogy mire van szükséged! Kérheted például, hogy ne viccelődjenek veled, de azt is jelezheted, ha nem szólnál hozzá egy témához és inkább megfigyelő szeretnél lenni.
- A foglalkozások előtt mindig van idő kötetlen beszélgetésre: nyugodtan dobd be témaként, ha valami nagyon foglalkoztat (pl.: iskolai nehézségek, munkahelyi kérdések) és beszéljessünk róla együtt!
- Ha ideges vagy, játssz egy csocsót, az jó feszültséglevezető! A foglalkozás alatt tarts gyakrabban szünetet :)

Mit tudsz tenni, ha komoly nehézség ért?

- Vannak olyan helyzetek, amiket nem könnyű nagy csoportban megosztani, de jól esne beszélni róla. A foglalkozás előtt/ után kérd meg a facilitátorokat, hogy kicsit félrevonulva tudjatok beszélni!
- Bár könnyebb lehet messengeren beszélgetést kezdeményezni, de így nehezebb reagálni egy érzelmileg megterhelő történéssre. A csetes beszélgetés sok félreértésre adhat okot, és hiányzik belőle az a bizalmi helyzet, ami megnyugtató tud lenni. Ha neked könnyebb írásban kezdeményezni, akkor ilyen formában kérd meg a facilitátorokat, hogy szeretnél velük a foglalkozás előtt/ után beszélni.
- Ha van konkrét kérdésed, amiben segítségre lenne szükséged, azt előre is megírhatod nekünk, hogy fel tudjunk rá készülni.

Hogyan tud a Deviszont segíteni neked?

Úgy gondoljuk, hogy sokszor az is segít, ha megoszthatod a nehézségeket, de vannak olyan helyzetek, amikor másféle támogatásra is szükséged lehet.

Mi történik, miután a foglalkozáson segítséget kértél?

- A facilitátorok mindig meghallgatnak és közösen gondolkodnak veled arról, hogy hogyan lehet továbblépni az adott helyzetben.

- Természetesen nem adunk ki bizalmas információkat külső személynek! De azt fontos tudnod, hogy a facilitátorok csapatként működnek: megbeszéljük egymás között, ha valaki segítséget kért, hogy minél jobban tudjunk reagálni a kérésedre!
- A legtöbb esetben nem tudunk közvetlenül segíteni, mert nincs hozzá megfelelő tudásunk, szakértelmünk. Ilyen esetekben megosztjuk veletek szakemberek (pl.: pszichológus, jogász) vagy szervezetek elérhetőségét, és ha szükséged van rá, segítünk felvenni velük a kapcsolatot.

A Deviszontban mindig számíthatsz arra, hogy megértőek vagyunk egymással és a másik nehézségeivel. Ez egy támogató közösség, ahol a társaidra is számíthatsz!

élünk a földön a földön mert ugyanazon